

Handboek Sport & Privacy

Bezoekadres	Postadres	Telefoon	Email	Web
Papendallaan 60, Arnhem	Postbus 302, 6800 AH Arnhem	+31 (0)26 483 44 00	info@nocnsf.nl	nocnsf.nl

Partners: Nederlandse Loterij O AD O Heineken O H2 O Rabobank

WOORD VOORAF

1. Inleiding

We winnen veel met sport. Excelleren, respect en samen, daar gaat hem om in de sport. Met sport valt ook veel te winnen. Dat verklaart deels waarom sport, media en commercie graag met elkaar optrekken. Met evenementen als de Olympische Spelen en de Tour de France worden immers niet alleen winnaars gecreëerd, maar ook een lucratieve branche vol beroemdheden. Voor een gebrek aan aandacht hoeft de sport dan ook niet te vrezzen.

In de sportwereld waarin publiciteit een grote rol inneemt zijn 'privacy' en 'gegevensbescherming' belangrijke begrippen. Op dit terrein valt nog veel te winnen en, zonder een gedegen AVG beleid, ook veel te verliezen! Een voorbeeld:

Toen een minderjarige sporter enkele jaren geleden positief testte tijdens een dopingprocedure, ontstond discussie of de test ongeldig moest worden verklaard. Op het afnemen van urinemonsters en de verwerking hiervan is immers privacywetgeving van toepassing, zodat de testresultaten mogelijk onrechtmatig waren verkregen. Omdat de sporter de leeftijd van 16 jaar nog niet had bereikt, kwam de vraag op tafel of de wettelijke vertegenwoordiger toestemming had moeten geven voor de test. Bovendien viel het nodige op te merken over de manier waarop de betrokken organisaties publiciteit hadden gegeven aan het positieve testresultaat.

*Uiteindelijk oordeelde de rechter in dit geval dat de gegevensverwerking rechtmatig had plaatsgevonden. Een flinke opluchting voor de Dopingautoriteit, want een ander oordeel zou haar taak behoorlijk hebben aangetast. Tegelijkertijd bevestigt de uitspraak nog eens dat regels over privacy en het gebruik van persoonsgegevens betrokken moeten worden bij de besluitvorming. NOC*NSF heeft hierop actie ondernomen door met een communicatieplan voor dopingzaken te komen.*

In 2017 heeft NOC*NSF een eerste versie van het Handboek Sport & Privacy laten uitbrengen. Dit huidige digitale handboek is een geheel herziene uitgave van de versie uit 2017. We hebben het handboek geüpdatet op basis van de nieuwste inzichten en aangevuld met relevante onderwerpen.

Nog steeds geldt dat dit handboek op zichzelf geen wondermiddel is waarmee je jouw sportorganisatie snel en eenvoudig naar het gewenste privacybeschermingsniveau koerst (was dat maar zo). Er is immers lang niet altijd een pasklaar en eenduidig antwoord op dagelijkse privacy vraagstukken. Het op een huiste manier toepassen van de regels voor bescherming van persoonsgegevens leer je alleen door er in de praktijk mee aan de slag te gaan.

Dit handboek behandelt op laagdrempelige wijze de basisprincipes van het gebruik van persoonsgegevens vanuit het gegevensbeschermingsrecht. Voor het leesgemak verwijzen we veelal naar 'privacy'. Het is echter goed om te begrijpen dat het privacyrecht breder is dan enkel het gegevensbeschermingsrecht (de scope van dit handboek). Als we verwijzen naar 'privacy' of 'privacyrecht' dan bedoelen we daarmee dus de bescherming van persoonsgegevens.

Het handboek Sport&Privacy is geschreven voor intern gebruik door sportbonden en sportverenigingen. Hiervoor is aansluiting gezocht bij de dagelijkse sportpraktijk. Er is getracht vage begrippen te vertalen in begrijpelijke verplichtingen. Het handboek stimuleert daarmee niet alleen het meer bespreken van van gegevensbescherming in de Nederlandse sport, maar ook het stellen van de juiste vragen.

Let op: Dit handboek is bedoeld als bron van informatie en is geen juridisch advies. Aan de inhoud van dit handboek kunnen dan ook geen rechten worden ontleend. Iedere sportbond en sportvereniging is zelf verantwoordelijk voor een correcte en volledige naleving van de privacyregels. Schakel bij twijfel over een juiste toepassing van de geldende regels altijd een specialist in.

Wij wensen je veel leesplezier!

2. Hoe gebruik je dit handboek?

2.1. Wat kan ik in dit handboek vinden?

Dit handboek behandelt het privacyrecht vanuit twee verschillende invalshoeken.

(1) Onderdeel 'Basisregels':

In dit onderdeel leggen we je de basisregels uit die gelden in het privacyrecht. Dat doen we vanuit de theorie, aangevuld met sport-specifieke voorbeelden. We leggen uit wat het privacyrecht inhoudt en wanneer het van toepassing is. We lichten de belangrijkste termen en de belangrijkste rollen toe. Vervolgens behandelen we de basisprincipes die van toepassing zijn op het verwerken van persoonsgegevens.

(2) Onderdeel 'Toepassing in de sport':

In dit onderdeel gaan we in op enkele praktijkthema's waar je als sportorganisatie mee te maken krijgt. We koppelen de thema's aan de belangrijkste regels omtrent de bescherming van persoonsgegevens. Hierbij is getracht per onderwerp zoveel mogelijk eenzelfde structuur aan te houden. Soms verwijzen we je terug naar het onderdeel Basisregels, simpelweg omdat je daar meer informatie kunt teruglezen.

2.2. Hoe is het handboek verder opgebouwd?

De onderwerpen in dit handboek worden regelmatig aangevuld met:

- Sport-specifieke voorbeelden;
- Cases (hier verwijzen we soms naar uitspraken van het Hof van Justitie);
- Verwijzingen naar belangrijke valkuilen (**Let op!**);
- Praktische tips (**Tips:**);
- Verwijzingen naar externe links;
- Templates.

2.3. Hoe navigeer ik door dit handboek?

Dat ligt aan je kennisniveau en het doel dat je voor ogen hebt. Is het onderwerp privacy of gegevensbescherming nieuw voor je? Dan adviseren we je het gehele handboek door te nemen en te beginnen met lezen bij het onderdeel Basisregels. Ben je gericht op zoek naar informatie? Kijk dan in het menu en klik op het gewenste onderdeel. Je komt op die manier snel terecht bij het gewenste onderwerp.

2.4. Wat is het handboek niet?

Wees je ervan bewust dat dit handboek uiteindelijk niet meer is dan een intern hulpmiddel om inzicht en overzicht te krijgen in de regels omtrent gegevensbescherming. Zo geeft het handboek een praktijkgerichte beschrijving van de regelgeving, maar is het geen reglement. Je kunt dit handboek gebruiken voor invulling van de privacy wetgeving bij de eigen sportorganisatie, maar je kunt er geen bevoegdheden aan ontleenen.

Handboek Sport & Privacy

Twijfel je over toepassing van bepaalde regels binnen jouw organisatie? Dan adviseren we je een privacy-deskundige om raad te vragen.

3. Voor bestuurders en managers: privacy management

3.1. Inleiding

Zoek je op het internet naar 'privacy management', dan stuit je op bergen literatuur over het organiseren en uitvoeren van informatieprocessen. Die materie vindt je niet terug in dit handboek. Dat is een bewuste keuze: privacy management is anno 2021 een vak apart, dat behoorlijk wat kennis vereist. Wij gaan er vanuit dat de lezer van dit handboek deze kennis nog niet bezit en vooral de rode draad van privacywetgeving wilt oppikken.

Wat is privacy management dan wel? Het is een continu proces. Als verwerkingsverantwoordelijke, vaak een (bestuurder van een) sportvereniging of sportbond, ben je verantwoordelijk voor naleving van de wetgeving én moet je kunnen aantonen dat je persoonsgegevens verwerkt in overeenstemming met die wetgeving (de zogenaamde 'verantwoordingsplicht'). Dat vereist een continue evaluatie en indien nodig actualisatie van de omgang met persoonsgegevens. In feite kun je als verwerkingsverantwoordelijke alleen met een gedegen privacy management systeem je verantwoordingsplicht invullen.

Een reden om kort stil te staan bij privacy management, is het hardnekkige misverstand dat het beschermen van persoonsgegevens een kwestie is van het naleven van een paar spelregels. Die benadering is niet alleen onjuist, maar ook risicovol. Doet een incident zich eenmaal voor, dan is het kwaad vaak al geschied. Torenhoge boetes voor datalekken zijn vaak het schoolvoorbeeld, maar de gevolgen van slecht beleid zijn niet alleen financieel. Je loopt ook het risico op een serieuze vertrouwensbreuk met het publiek en op langdurige negatieve aandacht in de media.

3.2. Stappenplan

Om te voorkomen dat je sportorganisatie achter de feiten aanloopt, zul je aan de slag moeten. Hieronder volgt een stappenplan waarin alle te nemen stappen worden toegelicht.

Stap 1: wie doet wat?

Om als sportorganisatie privacytechnisch in de juiste richting te (blijven) bewegen, moeten allereerst taken en verantwoordelijkheden in het leven worden geroepen. Dat begint formeel bij het bestuur en, indien aanwezig, het Management Team (MT), die beslissen over de koers van de sportorganisatie. Er zijn echter weinig personen die 'gegevensbescherming' of 'privacy' expliciet in hun portefeuille hebben. Als bestuurder schakel je voor dit soort kwesties wellicht liever stafleden in. Dat is helaas niet zo eenvoudig. Enerzijds omdat sportorganisaties vaak niet beschikken over personeel met dit soort specifieke expertise. Anderzijds omdat dit onderwerp vaak opduikt in allerlei vormen in verschillende organisatieonderdelen en het zich niet zonder problemen laat parkeren bij één persoon (zoals een beleidsadviseur of een jurist). Ook werken sportverenigingen veel en vaak met vrijwilligers en niet zozeer met personeel dat deze taken kan uitvoeren.

Om te bewaken dat er iets van de grond komt, is het van groot belang dat een bestuurder of senior-staflid de uitdrukkelijke verantwoordelijkheid krijgt toegewezen om het privacy management op orde te brengen en te houden. Deze persoon moet vervolgens een antwoord formuleren op twee vragen:

- Handelt de organisatie in overeenstemming met de geldende eisen? (Stap 2)
- Zo nee, wat moet er gebeuren om dit alsnog te bereiken? (Stap 3)

Let op! De neiging om een ongrijpbaar iets als gegevensbescherming weinig gerichte aandacht te geven is geen uitzondering. Ironisch genoeg dreigt daar juist het grootste risico, namelijk een gebrek aan aandacht en bewustzijn voor privacy compliance.

Stap 2: hoe staan we ervoor?

Het lezen van dit handboek geeft een aardig beeld van de belangrijkste eisen die aan de sportorganisatie worden gesteld. Vervolgens wil je natuurlijk weten of je aan die eisen voldoet. Maar hoe stel je dat vast?

Analyseren van de verwerkingsprocessen

Om het niveau van privacy compliance te meten, moet in ieder geval éérs worden achterhaald welke informatiestromen er zijn binnen de organisatie. Dit heet het analyseren van de verwerkingsprocessen. Welke persoonsgegevens worden binnen welke afdelingen door wie gebruikt? Hoe vindt dat gebruik plaats? En voor welk doel wordt die informatie eigenlijk gebruikt?

Mate van compliance beoordelen

Zijn de processen eenmaal in kaart gebracht (meestal via spreadsheets), dan kunnen de wettelijke eisen daar als het ware overheen worden gelegd. Mogen de gegevens inderdaad voor het beoogde doel worden gebruikt? Worden ze niet te lang bewaard? Is de beveiliging op orde? Etc.

Je zult al gauw merken dat je sommige zaken redelijk snel kunt afvinken, terwijl je bij andere kwesties geen idee hebt hoe te beginnen. Zo kom je er bijvoorbeeld snel achter of de website al dan niet een privacyverklaring heeft, maar is het beoordelen van waarborgen in de contracten met IT-leveranciers al een stuk ingewikkelder.

Continue proces

Als je ook nog eens bedenkt dat een sportorganisatie continu in beweging is, dan begrijp je waarom privacy compliance voortdurend aandacht nodig heeft. Zodra de organisatie immers nieuwe software aankoopt, een toernooi organiseert of een app wil lanceren, heeft dat allerlei implicaties voor de verwerkingsprocessen. Stap 2 ('hoe staan we ervoor?') is dus zeker geen eenmalige actie, maar stelt je doorlopend voor allerlei uitdagingen (continu proces).

Stap 3: risk based privacy compliance als uitgangspunt

Het doorlopen van stap 2 kan (zeker de eerste keer) een lange lijst van verbeterpunten opleveren. Laat je hierdoor vooral niet ontmoedigen, en realiseer je dat 100% compliance van de totale organisatie in de praktijk niet bestaat.

Een gezonde ambitie is een benadering van risk based compliance. Dat houdt in dat je het beschikbare budget en beschikbaarheid van personeel of leden voor privacy compliance inzet om reële risico's op te sporen, te ontzenuwen of te beperken. Een goede uitvoering van stap 2 helpt daarbij: focus je in eerste instantie de processen waarvan je hebt vastgesteld dat ze aanmerkelijke risico's bevatten.

3.3. Wat mag er vs. wat vind ik zelf kunnen

Dit handboek geeft een kader. Binnen dat kader heb je echter nog een ruime bewegingsvrijheid. We willen je uitdagen om verder te kijken van 'wat mag er' naar 'wat vind ik zelf kunnen'. Het kan namelijk per context verschillen of een bepaalde keuze ook wenselijk is. Zo kan het gebeuren dat het privacy-recht je niet belemmert om iets specifiek met bepaalde persoonsgegevens te doen. De vraag is echter: wat vind jij als sportorganisatie (ethisch) verantwoord om met de data te doen?

Bedenk vooraf goed wat de (sociale) impact is en wat de ethische risico's zijn. Probeer dit ook altijd vanuit het perspectief van de betrokkene te bekijken: wat zou ik hier als sporter zelf van vinden?

3.4. Slot

Als er één boodschap is die we willen overbrengen, is het dat privacy compliance een permanent onderwerp moet zijn binnen iedere sportorganisatie. Besef echter ook dat privacy slechts één onderdeel tussen meerdere belangen is. Voorkom dat je die andere belangen schade toebrengt met een te rigoureuze of ongeclausuleerde toepassing van wettelijke regels. Voor iedere sportbond en sportvereniging staat het beoefenen van sport voorop. Het voldoen aan privacy bepalingen zal nooit de hoofdzaak worden. De kunst is uiteindelijk om een scherp oog te ontwikkelen voor de daadwerkelijke risico's op privacy gebied, zonder daarbij mooie initiatieven te hoeven beschieten. Met een flexibele houding zul je merken dat voor vrijwel ieder privacy-issue binnen jouw bond of vereniging een oplossing bestaat.

Veel succes!

ONDERDEEL BASISREGELS

4. Privacy & de AVG

4.1. Inleiding

Het recht op privacy kun je eenvoudig uitleggen als het recht om met rust gelaten te worden; een recht om zelf te bepalen hoe je je leven inricht. Het recht op privacy is een grondrecht. Het wordt gezien als een basisvoorwaarde in een vrije samenleving, waarin mensen tot op zekere hoogte vrij kunnen kiezen hoe zij hun leven inrichten. Die vrijheid kun je op meerdere manieren benaderen:

- Ruimtelijk: de vrijheid om zelf te bepalen waar je verblijft;
- Lichamelijk: de vrijheid om zelf te beslissen over jouw lichaam;
- Relatieve: de vrijheid om zelf te kiezen met wie je omgaat;
- Informatieel: de vrijheid om zelf te beschikken over jouw eigen persoonsgegevens en te bepalen wat een ander met die gegevens mag doen.

Dit handboek staat volledig in het teken van het laatstgenoemde recht, namelijk informatiele privacy. Dit wordt ook wel de bescherming van persoonsgegevens genoemd. Wat mag een ander met jouw persoonlijke informatie? Van de vier genoemde privacy aspecten zal dit onderdeel het meeste terugkeren in de dagelijkse praktijk van jouw sportorganisatie.

4.2. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Gaat het over (informatiele) privacy, dan duurt het nooit lang voordat de term 'AVG' voorbij komt. AVG is de afkorting voor de Algemene Verordening Gegevensbescherming, in het Engels bekend als: General Data Protection Regulation (GDPR). In de AVG staan de belangrijkste regels voor het omgaan met persoonsgegevens. In de Uitvoeringswet AVG (UAVG) heeft Nederland die algemene regels verder gespecificeerd (bijvoorbeeld door bepaalde uitzonderingen toe te voegen). Het is daarom belangrijk dat je de AVG altijd samen leest met de UAVG.

In dit handboek geven we uitleg over de belangrijkste regels omtrent de bescherming van persoonsgegevens. Wil je deze regels daadwerkelijk kunnen toepassen, dan is basiskennis van de AVG onmisbaar. Belangrijk is dat je begrijpt wat de basisregels zijn en hoe je die in jouw dagelijkse praktijk moet toepassen..

De AVG is alleen van toepassing als het gaat om (1) persoonsgegevens en als je die (2) verwerkt.

Externe links	Uitleg
Website EDPB	Op de website van de European Data Protection Board vind je opinies & guidelines over de AVG.
Website Autoriteit Persoonsgegevens	Op de website van de AP vind je allerlei praktische informatie en tips over de AVG.
Officiële tekst AVG	Hier lees je de officiële tekst van de AVG.
Officiële tekst UAVG	Hier lees je de officiële tekst van de UAVG.
AVG Handleiding	Hier download je een handige AVG handleiding vanuit de Rijksoverheid.

5. De belangrijkste termen

5.1. persoonsgegevens

Alle informatie die betrekking heeft op een natuurlijk en identificeerbaar persoon, kwalificeert als een persoonsgegeven. Dat lijkt simpel, maar moet toch nader toegelicht worden.

Betrekking op een persoon

De informatie moet iets zeggen over een concreet persoon. Informatie die niets zegt over een persoon is dan ook geen persoonsgegeven.

Een datum en tijdstip van een sportwedstrijd van Vereniging X is bijvoorbeeld geen persoonsgegeven, want het heeft geen betrekking op een persoon. Wanneer Vereniging X echter in haar wedstrijdadministratie vastlegt dat Pietje Puk deelneemt aan de sportwedstrijd, is er wel sprake van een persoonsgegeven, omdat de gegevens over de sportwedstrijd dan gaan over de deelname van Pietje Puk (voornaam en achternaam) aan de wedstrijd.

Geïdentificeerd of identificeerbaar (direct of indirect)

Een gegeven is pas een persoonsgegeven als het herleidbaar is tot een persoon. Dat betekent dat je iemand zijn identiteit kunt vaststellen op basis van de informatie. Een combinatie van bijvoorbeeld de gegevens naam, adres en lidmaatschapsnummer is zo uniek, dat je ermee (hoogstwaarschijnlijk) een bepaald persoon kunt identificeren. Je kunt die persoon soms ook identificeren op basis van minder directe (dus: indirecte) gegevens. Denk aan uiterlijke kenmerken (zoals postuur, haarkleur), sociale en economische kenmerken (zoals topsportprogramma) en online gegevens (zoals een IP-adres).

Met deze indirecte gegevens op zich is het misschien niet mogelijk één persoon te identificeren, maar wel wanneer je de gegevens met elkaar combineert of wanneer je ze koppelt aan andere beschikbare gegevens. Denk aan gegevens die je zelf tot je beschikking hebt, maar ook aan gegevens die bijvoorbeeld gemakkelijk via internet te vinden zijn. Ook als je iemand zijn identiteit dus niet per direct kunt vaststellen, moet je je alsnog afvragen of het met vaststellen wel mogelijk is, als je er moeite voor doet. Bepalend is daarbij of je dat dan zonder al te veel inspanning voor

Voorbeeld: teamfoto

Denk bijvoorbeeld aan een teamfoto. Hoewel er misschien geen namen onder de foto staan, kun je daar met een eenvoudige zoekopdracht op internet meestal snel achter komen. De foto is dan alsnog een persoonsgegeven.

elkaar kan krijgen.

Bij de beoordeling of een gegeven een persoonsgegeven is, moet je dus rekening houden met de redelijke mogelijkheden die je hebt om de informatie te herleiden tot een uniek persoon. Een beetje vreemd misschien, maar of iets een persoonsgegeven is kan ook per organisatie verschillen.

Let op! Soms ben je misschien van mening dat iets geen persoonsgegeven is, omdat je het niet direct kunt linken aan een persoon. Bedenk je dan altijd of je andere bestanden tot je beschikking hebt, of dat andere informatie openbaar beschikbaar is, op basis waarvan je de informatie alsnog zou kunnen linken aan een persoon. We raden aan informatie waarvan je vermoedt dat het direct of indirect herleidbaar is, te behandelen alsof het persoonsgegevens betreft.

Natuurlijk persoon

Een gegeven is alleen een persoonsgegeven als het gaat over een natuurlijk persoon. Dat betekent dat gegevens over organisaties (verenigingen, sportbonden etc.) geen persoonsgegevens zijn. Wanneer je gegevens verwerkt van personen binnen die organisatie (medewerkers, vrijwilligers) dan is er wel weer sprake van verwerking van persoonsgegevens.

Voorbeeld: mailadres bestuurslid

Een mailadres hoeft niet altijd een persoonsgegeven te zijn. Het is bijvoorbeeld onwaarschijnlijk dat het adres `secretaris@sportbond.nl` herleidbaar is tot een persoon. Heet de secretaris echter Jan de Vries en gebruikt hij daarvoor het adres `jan.devries@sportbond.nl`, dan is dat e-mailadres wel een persoonsgegeven.

Overleden personen uitgezonderd

Gegevens van overleden personen zijn geen persoonsgegevens, omdat het hier niet (meer) gaat om natuurlijke personen. Als de gegevens iets zeggen over een ander persoon (denk aan een nabestaande) is er wel weer sprake van een persoonsgegeven. Dan gaat het immers over een levende persoon. Let op, houd altijd rekening met gevoelens van nabestaanden en betrek hen indien mogelijk altijd bij eventueel gebruik van de gegevens, ook als de AVG niet meer van

Voorbeeld: persoonsgegevens (direct en indirect)

Een paar willekeurige voorbeelden van persoonsgegevens: voor- en achternaam, adres, telefoonnummer, hobby, lidmaatschapsnummer, e-mailadres, locatie, haarkleur, outfit, favoriete film, etc. Maar ook gegevens die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van een persoon kunnen een persoonsgegeven zijn. (Denk aan gegevens over gedrag en zelfs voorspellingen over dat gedrag). Ook kun je denken aan allerlei metadata zoals de duur van een telefoongesprek, de locatie waarvandaan wordt gebeld, of een analyse van iemands fysieke inspanning. In een tijdperk van big data is het belangrijk om je dat te beseffen. Gedragsgegevens en metadata worden door analyse namelijk steeds waardevoller, maar ook privacygevoeliger dan traditionele persoonsgegevens.

toepassing is.

Geen persoonsgegeven

Valt écht niet te achterhalen op wie informatie betrekking heeft, dan is sprake van anonimiteit. In theorie is de AVG dan niet van toepassing. Immers, de AVG is alleen van toepassing als er sprake is van een verwerking van persoonsgegevens. Vertrouw er echter niet zomaar op dat je de AVG met een paar handigheidjes buitenspel zet. Het is tegenwoordig steeds lastiger (of zelfs onmogelijk) om te zorgen dat informatie in geen enkel opzicht meer kan worden gelinkt aan een persoon (zeker wanneer bepaalde gegevens ook publiekelijk bekend zijn, denk bijvoorbeeld aan topsportprestaties).

Let op! Als we het hebben over pseudonimiseren dan is er nog wél sprake van een persoonsgegeven. Met pseudonimiseren worden identificeerbare elementen van een persoonsgegeven weggehaald en ergens anders bewaard. Omdat je deze actie weer kunt

terugdraaien en je daarmee de data weer kunt koppelen aan een persoon, moeten deze gegevens als persoonsgegevens worden behandeld.

Voorbeeld: misverstand 'anonimiteit'

Een bekend misverstand van het anonimiseren van persoonsgegevens is het linken van openbare informatie aan een (lid)nummer in plaats van een naam. Het doel hiervan is anonimiteit, zodat niet meer te achterhalen valt op wie de informatie betrekking heeft. Echter, vaak kan de club zo'n (lid)nummer weer koppelen aan een persoon. Voor de club is het (lid)nummer dus alsnog een persoonsgegeven.

5.1.1. Bijzondere persoonsgegevens

De AVG maakt een onderscheid tussen 'gewone' en 'bijzondere' persoonsgegevens. Bijzondere persoonsgegevens zijn gegevens die vanwege hun aard extra gevoelig zijn; bij het verwerken ervan ontstaan namelijk extra (zware) privacy-risico's. Daarom bestaan hiervoor strengere regels. Het is zelfs verboden om bijzondere persoonsgegevens te verwerken, tenzij er een specifieke uitzondering van toepassing is die de verwerking rechtvaardigt.

Bijzondere persoonsgegevens zijn gegevens over iemands:

- Ras of etnische afkomst;
- Politieke opvattingen;
- Godsdienst of levensovertuiging;
- Lidmaatschap van een vakbeweging;
- Genen;
- Biometrie (zoals vingerafdrukken);
- Gezondheid;
- Seksueel gedrag/seksuele gerichtheid.

Het begrip 'gezondheid' moet je erg ruim opvatten. Het gaat niet alleen om puur medische informatie, maar om alle gegevens over iemands geestelijke of lichamelijke gezondheid. Ook gegevens over rook- en drinkgedrag, allergieën, lidmaatschap van een patiënten hulpgroep of dieetclub zijn gezondheidsgegevens.

Veel verwarring ontstaat vaak ook over (pas)foto's en of je ze nu wel of niet als bijzondere persoonsgegevens moet classificeren. Aan de hand van een foto zou je namelijk ras/etnische afkomst kunnen afleiden. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) introduceert een doelgerichte benadering als criterium. De AP vindt dat foto's geen bijzondere persoonsgegevens inhouden, indien:

- Het maken van de foto's hier niet specifiek op is gericht; en
- De foto's niet worden gebruikt voor het maken van onderscheid; en
- Het niet redelijk is om te verwachten dat anderen dat wellicht wel doen; en
- Het onvermijdelijk is dat kenmerken van bijzondere persoonsgegevens zichtbaar zijn op de

Voorbeeld: teamfoto

Een teamfoto van de D4 van voetbalvereniging DSH zal geen verwerking inhouden van bijzondere persoonsgegevens. Let op, bij het maken en publiceren van foto's is vaak wel het portretrecht van toepassing. Meer hierover lees je in het onderdeel 'Beeldmateriaal'.

foto.

Let op! Persoonsgegevens kunnen direct, maar soms ook op een indirecte manier bijzonder zijn. Een direct bijzonder persoonsgegeven is bijvoorbeeld een medisch rapport. Op een indirecte manier kunnen een voor- of achternaam op een lijst van personen met diabetes een bijzonder persoonsgegeven zijn. Doordat een naam op zo'n lijst staat, zegt dat namelijk indirect iets over iemands gezondheidstoestand. Hetzelfde geldt voor een ledenlijst van een sportvereniging die zich richt op een bepaalde levensovertuiging, of op personen die een bepaalde app downloaden die is gericht op mensen met een afwijking of ziekte. Besef je ook dat gegevens eerst gewone persoonsgegevens kunnen zijn, maar over de tijd heen gezondheidsgegevens kunnen worden. Bijvoorbeeld gegevens van een stappenteller die intensief wordt gebruikt. Op het eerste gezicht houd je alleen het aantal stappen bij dat iemand heeft gezet. 1000 per dag is geen gezondheidsgegeven, zou je zo zeggen. Uit die gegevens kan je echter na een jaar lang gebruik wellicht aflezen of iemand een goede conditie heeft. Let dus goed op de context van de informatie om te beoordelen of op enige manier sprake kan zijn van bijzondere persoonsgegevens.

Wanneer mag ik bijzondere persoonsgegevens verwerken?

Er bestaan veel wettelijke uitzonderingen op het verwerkingsverbod voor bijzondere persoonsgegevens. Een deel is geregeld in de AVG en een deel in de UAVG. De meest voor de hand liggende uitzonderingen zijn:

- De betrokkene geeft uitdrukkelijke **toestemming**;
- De verwerking is **noodzakelijk** in verband met arbeidsrecht/sociale zekerheids- en sociale beschermingsrecht;
- De verwerking heeft betrekking op persoonsgegevens die kennelijk **door de betrokkene openbaar zijn gemaakt**;
- De verwerking is **noodzakelijk voor het voeren van een juridische procedure**; of
- De verwerking is van **vitaal belang** voor de betrokkene of een derde, waarbij het vragen van toestemming aan de betrokkene onmogelijk blijkt.

Naast bovengenoemde, gelden er nog meer uitzonderingen. Deze kun je vinden in artikel 9 van de AVG of in de UAVG. Twijfel je of er een wettelijke uitzondering van toepassing is op je verwerking met bijzondere persoonsgegevens? Vraag dan om deskundig advies.

Als sportorganisatie kom je vaak niet in aanmerking voor een specifieke uitzondering om gezondheidsgegevens te mogen verwerken. Dat betekent dat je in de praktijk in veel gevallen toestemming nodig zult hebben om gezondheidsgegevens te verwerken. Sportartsen hebben hier, in hun hoedanigheid van arts, uiteraard een andere positie.

Voorbeeld: sportmedische keuring

Een sportarts of andere medisch specialist verwerkt bij het behandelen of keuren van sporters altijd gezondheidsgegevens. Hij doet dit om zijn taak te kunnen uitoefenen. De arts mag voor dit doel gezondheidsgegevens verwerken, mits hij deskundig en onafhankelijk is. Daarnaast moet hij zich aan speciale regels voor geneeskundige behandelingsovereenkomsten houden. Deze regels laten we in dit handboek buiten beschouwing. De arts of medisch specialist mag gezondheidsgegevens niet zonder uitdrukkelijke toestemming van de sporter verstrekken aan sportorganisaties. De sportorganisatie voert namelijk niet zelf de behandeling uit en heeft geen noodzaak bij het verwerken van de gegevens.

Voorbeeld: gezondheids-app

Als je als sportorganisatie een app laat ontwikkelen waarmee gezondheidsgegevens van sporters worden verwerkt, dan ben je mogelijk verwerkingsverantwoordelijke. Eventuele derden (zoals een IT-dienstverlener) zijn daarbij meestal verwerker. Je dient dan als sportorganisatie te zorgen voor de juiste uitzondering om het verbod op het verwerken van gezondheidsgegevens op te heffen (en deze gegevens te mogen verwerken). Waarschijnlijk heb je in dit geval uitdrukkelijke toestemming van de app-gebruiker nodig. Die toestemming wordt verkregen door de gebruiker duidelijk te informeren over hoe hij die toestemming geeft (en weer kan intrekken), over welke persoonsgegevens door welke partijen worden verwerkt en waarom. Algemene informatie over het verwerken van persoonsgegevens wordt meestal verstrekt via een privacyverklaring. Daarnaast moet je als sportorganisatie met de IT-dienstverlener een verwerkersovereenkomst sluiten, waarin beveiliging (gezien de gevoeligheid van de gegevens) extra aandacht verdient.

Let op! Als je verwerking past binnen één van de verwerkingsgronden, moet de verwerking ook nog gerechtvaardigd zijn (een grondslag hebben). Ook moet je uiteraard voldoen aan alle andere eisen op het gebied van de AVG.

5.1.2. Gevoelige persoonsgegevens

Als persoonsgegevens niet bijzonder zijn, wil dat nog niet zeggen dat ze niet alsnog zeer gevoelig kunnen zijn. Denk hierbij aan:

- Gegevens over iemands financiële of economische situatie;
- Gegevens over iemands locatie;
- Gegevens die kunnen worden misbruikt voor (identiteits-)fraude (bijv. kopieën van identiteitsbewijzen);
- Gegevens die onder een geheimhoudingsplicht vallen;

Voorbeeld: sportorganisatie als werkgever

Indien je als sportorganisatie als werkgever optreedt, dan mag je maar in een paar situaties gezondheidsgegevens van personeel verwerken. Dit zijn echter zeer specifieke gevallen die we in dit handboek buiten beschouwing laten. Let wel op, als werkgever mag je in principe niet de fitheid van je werknemers monitoren door ze wearable devices (zoals stappentellers) te laten dragen. Dit mag zelfs niet als de werknemer daarvoor toestemming geeft zo stelt de AP (lees ook onderdeel '[Basisregels](#)'). Wil je zulke gadgets verstrekken, zorg dan dat je als werkgever op geen enkele wijze betrokken raakt bij het gebruik ervan. Bij topsport is sprake van een andere situatie (lees ook onderdeel '[Talent en topsport](#)').

- Gegevens die tot stigmatisering of afpersing kunnen leiden (denk aan gokverslaving, werk- of relatieproblemen, etc.); en
- Inloggegevens (wachtwoorden, gebruikersnamen).

Voor sommige van deze gevoelige gegevens geldt een algemeen verwerkingsverbod, namelijk bij strafrechtelijke gegevens en het BSN (waarover hieronder meer informatie). Indien er geen algemeen verbod geldt, wees erg voorzichtig met het verwerken van dit soort gegevens!

Strafrechtelijke gegevens

Strafrechtelijke gegevens zijn gegevens over strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten, maar ook de veiligheidsmaatregelen die daarmee verband houden (zoals een door de rechter opgelegd verbod). Deze gegevens vallen niet onder de categorie bijzondere persoonsgegevens. Gezien de gevoelige aard gelden hiervoor wel strikte regels, vergelijkbaar met die voor bijzondere persoonsgegevens. Strafrechtelijke gegevens mogen namelijk alleen worden verwerkt:

- Onder toezicht van de overheid; of
- Als de verwerking is toegestaan op grond van het Unierecht of nationaal recht (denk aan sectorspecifieke wetgeving of de UAVG). In de UAVG is dit verder uitgewerkt in de artikelen 31-33. We lichten hieronder enkel artikel 33, lid 2 wat verder toe.

Verwerken strafrechtelijke gegevens voor eigen doeleinden

In artikel 33, lid 2 uit de UAVG is een uitzondering opgenomen die kan worden toegepast door sportorganisaties die strafrechtelijke gegevens verwerken voor eigen doeleinden. Dat betekent dat je als verwerkingsverantwoordelijke voor jezelf strafrechtelijke persoonsgegevens mag verwerken, onder bepaalde voorwaarden. Dit is toegestaan als:

- Je de gegevens verwerkt voor de beoordeling van een verzoek van de betrokkene om een beslissing over hem/haar te nemen of aan hem/haar een prestatie te leveren;
- Je de gegevens verwerkt ter bescherming van de eigen belangen van de sportorganisatie.

Welke belangen kunnen dat zijn? Deze uitzondering machtigt de sportorganisatie als verwerkingsverantwoordelijke om gegevens vast te leggen wanneer door jouw personeel strafbare feiten zijn gepleegd of dreigen te worden gepleegd (jegens de sportorganisatie of jegens personeel van de sportorganisatie).

Let op! Registers met strafrechtelijke veroordelingen mogen alleen worden bijgehouden onder toezicht van de overheid.

tuchtrechtelijke gegevens

Momenteel is nog onduidelijk of tuchtrechtelijke gegevens onder de UAVG vallen onder het begrip strafrechtelijke gegevens. In de rechtspraak is eerder geoordeeld dat tuchtrechtelijke gegevens niet onder het regime van bijzondere of strafrechtelijke persoonsgegevens vallen. Echter, in een uitspraak van de rechtbank Amsterdam lijkt het erop dat tuchtrechtelijke gegevens wel weer gelijkgesteld moeten worden met strafrechtelijke gegevens. Helaas is er dus (nog) geen eenduidig antwoord op de vraag of tuchtrechtelijke gegevens onder de UAVG vallen.

Tip: Een belangrijke maatstaf die je kunt gebruiken in het bepalen of iets een strafrechtelijk gegeven is, is of de gedragingen enkel een redelijk vermoeden van schuld opleveren of dat er daadwerkelijk sprake is van een zwaardere verdenking.

Tip: Liever op zeker spelen? Behandel dan (vooralsnog) tuchtrechtelijke gegevens als strafrechtelijke gegevens, zoals hierboven beschreven. Verder adviseren we je om de discussie in de gaten te houden..

Burger Service Nummer (BSN)

Het verwerken van het Burger Service Nummer (BSN) is in principe verboden, tenzij de wet dit expliciet toestaat of verplicht. Denk bijvoorbeeld aan de loonadministratie van een werkgever. Een

werkgever is verplicht om een kopie van het identiteitsdocument (met daarop een zichtbaar BSN) te bewaren in de loonadministratie.

Je mag dus als sportbond of sportvereniging niet zomaar een kopie maken van iemands paspoort of identiteitskaart (waarop een BSN staat afgebeeld). Dat is een vorm van verwerking en dat valt onder het verbod. Wat wel mag, is verzoeken of iemand zich kan legitimeren door zijn document te tonen. In dat geval is namelijk geen sprake van een verwerking, maar enkel sprake van inzage.

5.2. Wanneer verwerk ik?

Er is al snel sprake van een verwerking van persoonsgegevens. Verwerken is namelijk een zeer breed begrip. Nagenoeg iedere handeling met een persoonsgegeven is in de praktijk een verwerking. Denk aan het verzamelen, vastleggen, opslaan, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, doorsturen, bewaren, verplaatsen, wissen, maar ook aan het kwijtraken, lekken of manipuleren van persoonsgegevens.

Voorbeeld: verwerken van persoonsgegevens

Sportvereniging 't AVG'tje neemt de persoonsgegevens van een nieuw lid ("Kees") op in haar ledenbestand. 't AVG'tje factureert Kees jaarlijks voor het lidmaatschapsgeld. Bovendien verstuurt zij maandelijks een nieuwsbrief aan Kees. De opname in het ledenbestand, de facturatie en de verzending van de nieuwsbrief zijn voorbeelden van een verwerking van persoonsgegevens.

Verwerkingen vinden niet alleen digitaal plaats, maar ook op papier. Als sprake is van enige vorm van structuur (zodat gegevens gemakkelijk kunnen worden teruggevonden) dan is er sprake van een verwerking. Dus als je gegevens op papier zet met het doel ze in een bestand op te nemen, verwerk je gegevens. Denk bijvoorbeeld aan de papieren leden-, personeels- en wedstrijdadministratie. Enkel niet-elektronische verwerkingen die ook niet bestemd zijn om in een bestand te worden opgenomen, zijn strikt genomen geen verwerking. Denk aan losse papieren op een bureau met daarin namen van personen, een persoonlijke telefoonnotitie die je kort daarna weggooit of een mondelinge overdracht van gegevens.

Let op! In de praktijk is dat onderscheid lastig te maken. Ben je van plan de losse papieren te ordenen in een map met naamkaartjes, de telefoonnotitie toch te bewaren, of wordt de mondelinge overdracht alsnog vastgelegd in het dossier van de sporter? In dat geval is het vaak verstandiger aan te nemen dat sprake is van een verwerking.

5.3. De betrokkene

De betrokkene is de natuurlijke persoon op wie een persoonsgegeven betrekking heeft. Hij/zij is dus uiteindelijk degene van wie de persoonsgegevens moeten worden beschermd.

Voorbeeld: betrokkene

Kees wordt als lid opgenomen in het ledenbestand van zijn sportvereniging. Kees is 'betrokkene' als het gaat om de verwerkingen van de persoonsgegevens die op hem betrekking hebben, zoals zijn naam, lidnummer, adres, geboortedatum en bankrekeningnummer.

Let op! Alleen gegevens over natuurlijke personen zijn persoonsgegevens. Rechtspersonen (zoals verenigingen die lid zijn van een sportbond) zijn geen betrokkenen.

6. De belangrijkste rollen

6.1. de verwerkingsverantwoordelijke

Naast de vraag of de AVG een rol speelt, wil je natuurlijk ook weten wie zich vervolgens aan welke onderdelen uit de privacywetgeving moet houden. In de AVG is dat degene die beslist over het doel en de middelen van een verwerking. De AVG noemt deze partij de verwerkingsverantwoordelijke. Je kunt deze rol eigenlijk zien als de baas van een verwerking van persoonsgegevens: hij/zij bepaalt waarom en hoe bepaalde gegevens wel of juist niet worden verwerkt.

Voorbeeld: verwerkingsverantwoordelijke

De sportvereniging is de verantwoordelijke voor de verwerkingen die zij uitvoert met de persoonsgegevens van Kees. De vereniging bepaalt immers hoe en waarom bepaalde verwerkingen plaatsvinden (zoals ledenbeheer, facturatie en nieuwsvoorziening van leden).

Ook jouw sportorganisatie is in veel situaties de verwerkingsverantwoordelijke, zoals in de verschillende hoofdstukken van dit handboek nog zal blijken.

6.1.1. Zelfstandig verwerkingsverantwoordelijke

Het is mogelijk dat dezelfde persoonsgegevens door meerdere partijen worden verwerkt, maar dan voor verschillende doelen. Deze partijen zijn dan ieder zelfstandig verantwoordelijke voor wat zij zelf met die persoonsgegevens doen.

Voorbeeld: zelfstandig verwerkingsverantwoordelijke

De persoonsgegevens van Kees (zoals zijn e-mailadres) zijn niet alleen bekend bij de sportbond, maar ook bij een sponsor, de lokale vereniging en NOC*NSF. Al deze partijen hebben een eigen doel bij het verwerken van die persoonsgegevens. Ieder van deze partijen is dus zelfstandig verantwoordelijk, omdat zij zelf (en niet de sportbond) het doel en de middelen bij de verwerkingen vaststellen.

6.1.2. Gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijke

Vaak kun je makkelijk aanwijzen wie de verwerkingsverantwoordelijke is, maar er zijn ook complexere gevallen denkbaar. Soms zijn namelijk meerdere partijen betrokken bij dezelfde verwerking: de doeleinden en middelen worden gezamenlijk bepaald. Je bent dan gezamenlijk verantwoordelijk voor de verwerking (en ook voor het naleven van de AVG). Partijen moeten dan samen vaststellen wie waar inzicht in heeft en wie waar zeggenschap over heeft. Vaak volgt dat logischerwijs uit de relatie die de partijen hebben met de betrokkenen. Deze rolverdeling moet onderling goed worden vastgelegd (om te voorkomen dat partijen de lasten op elkaar afschuiven). Ook moet het duidelijk zijn voor de betrokkenen (dat kan bijvoorbeeld worden opgenomen in de privacyverklaring, lees ook onderdeel '[Transparantie](#)').

Case: Facebook fan-page (*uitspraak Hof van Justitie 5 juni 2018*)

De paginabeheerder van een Facebook fan-pagina is samen met Facebook gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijke voor het verwerken van persoonsgegevens door middel van de Fanpagina. Omdat de paginabeheerder bepaalt (of eigenlijk invloed heeft op) welke gegevens Facebook verwerkt, is de beheerder medeverantwoordelijk. Dat de paginabeheerder alleen geanonimiseerde statistieken ontvangt is daarbij niet relevant.

Let op! Gezamenlijke verantwoordelijkheid betekent niet automatisch gelijkwaardige verantwoordelijkheid. De mate van verantwoordelijkheid kan in de diverse fasen van de verwerking verschillen en hangt af van de invloed die iemand daadwerkelijk kan uitoefenen. Het betekent ook niet persé dat beide partijen toegang hebben tot alle persoonsgegevens. Het kan dus zo zijn dat je gezamenlijk verantwoordelijk bent voor een verwerking, ook al heb je geen toegang tot (alle) persoonsgegevens.

6.2. de verwerker

Als verwerkingsverantwoordelijke laat je tegenwoordig veel werk uitvoeren via externe dienstverleners. Meestal gaat het dan om administratieve dienstverleners of IT-diensten. Hierbij worden eigenlijk altijd wel op de een of andere manier persoonsgegevens verwerkt. Jij bepaalt als verantwoordelijke in dat geval weliswaar nog steeds het doel van de verwerking van die persoonsgegevens, maar de dienstverlener verzorgt (een deel van) de feitelijke uitvoering. Deze partij handelt in opdracht van jou als verantwoordelijke, zonder dat het onder jouw rechtstreeks

Voorbeeld: verwerker

Een sportbond neemt de persoonsgegevens van Kees op in een online ledenbeheersysteem. Dit systeem wordt aangeboden en gehost door een ICT-dienstverlener. Deze hosting vindt plaats door de ICT-dienstverlener ten behoeve van de sportbond (en niet voor eigen doeleinden van de ICT-dienstverlener). De ICT-dienstverlener is een verwerker en de sportbond is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen die plaatsvinden via het ledenbeheersysteem. De sportbond moet een verwerkersovereenkomst sluiten met de ICT-dienstverlener (lees ook onderdeel 'Derde partijen').

gezag staat. Zo'n dienstverlener heet in privacy-termen een **verwerker**.

Met opmerkingen [YvB1]: Kader onder: 'de sportbond' ipv 'Sportbond' – twee keer

Externe links	Uitleg
Officiële fan-page uitspraak	Hier lees je de officiële fan-page uitspraak van het Hof van Justitie.

7. De basisregels bij het verwerken van persoonsgegevens

De kans is groot dat je als sportclub persoonsgegevens verwerkt. Door hier op een juiste manier mee om te gaan, help je je eigen privacy en die van jouw leden en anderen te beschermen. Als je met persoonsgegevens aan de slag gaat, loop dan altijd even de basisregels na en stel jezelf de volgende vragen.

7.1. Voor welk doel gebruik ik de persoonsgegevens en wat moet ik doen als mijn doel na verloop van tijd verandert (doelbinding)?

Persoonsgegevens mogen alleen worden verwerkt voor duidelijk omschreven doelen. Bedenk dus altijd vooraf wat je doel is en welke persoonsgegevens je daarvoor nodig hebt. Voor het versturen van een nieuwsbrief heb je bijvoorbeeld alleen een emailadres nodig. Voor het uitvoeren van de salarisadministratie van bondsmedewerkers en vrijwilligers heb je als sportorganisatie de bankrekeningnummers nodig, etc.

Het kan zijn dat de je bepaalde persoonsgegevens wil gebruiken voor een ander doel dan waarvoor je deze in eerste instantie hebt verzameld. In sommige gevallen mag dat; je moet dan wel eerst beoordelen of je nieuwe doel verenigbaar is met het oorspronkelijke doel. Om dit te beoordelen kun je een verenigbaarheidstoets uitvoeren. Daartoe dien je de volgende vragen te beantwoorden:

- **Verband:** is er enige samenhang tussen de twee doelen? Hoe dichter de doelen bij elkaar liggen, hoe eerder de verdere verwerking van persoonsgegevens verenigbaar is.
- **Context:** kan een betrokkene logischerwijs verwachten dat zijn/haar persoonsgegevens ook worden gebruikt voor het nieuwe doel? Een nieuwe verwerking die leidt tot een onwenselijk verrassingseffect is niet verenigbaar.
- **Type persoonsgegevens:** zijn de gegevens niet te gevoelig? Gevoelige of bijzondere persoonsgegevens mogen minder snel voor andere doelen worden gebruikt.
- **Gevolgen:** kan worden uitgesloten dat er nadelige gevolgen zijn voor de betrokkene als de persoonsgegevens worden gebruikt voor het nieuwe doel? Als nadelige gevolgen te bedenken zijn, is de verdere verwerking niet verenigbaar.
- **Beveiligingsmaatregelen:** zijn de persoonsgegevens voldoende beveiligd? Je mag persoonsgegevens eerder voor een nieuw doel gebruiken als je ze gespseudonimiseerd hebt of maatregelen hebt genomen om de persoonsgegevens te versleutelen.

Is het antwoord op bovenstaande vragen veelal 'ja', dan kun je vermoeden dat je nieuwe doel verenigbaar is met het oorspronkelijke doel. In dat geval is er geen andere grondslag nodig dan de grondslag waarop de oorspronkelijke verwerking is gebaseerd.

Let op! je moet de betrokkene voordat de gegevens voor het nieuwe doel worden verwerkt, hierover wel informeren (zie hiertoe ook het onderdeel '[Transparantie](#)').

Is het antwoord op bovenstaande vragen veelal 'nee', dan is het nieuwe doel zeer waarschijnlijk niet verenigbaar met het oorspronkelijke doel. Je kunt dan beter kijken of er een nieuwe grondslag is waar je de gewijzigde gegevensverwerking op kunt baseren (zie het onderdeel '[Rechtmatigheid](#)').

Voorbeeld: sollicitatie oud-deelnemer

Stel je voor dat iemand solliciteert voor een trainersfunctie bij jouw sportbond. Wellicht ken je deze persoon al, omdat hij het jaar daarvoor deelnam aan een opleidingsprogramma van diezelfde bond. Het kan in zo'n situatie verleidelijk zijn om voorafgaand aan het sollicitatiegesprek nog even te graven naar informatie die je destijds over de persoon in kwestie hebt verzameld. Toch moet je hier voorzichtig mee zijn. De sollicitant realiseert zich wellicht niet dat jij als potentiële werkgever al over enige informatie beschikt. Het is bovendien niet ondenkbaar dat bepaalde opleidingsinformatie de kansen van de sollicitant negatief beïnvloedt, terwijl deze informatie wellicht een vertekend beeld schetst van de kandidaat. Je laat het graven naar zulke informatie daarom vaak beter achterwege.

7.2. Heb ik een wettelijke grondslag voor de verwerking (rechtmatigheid)?

De verwerking van persoonsgegevens is alleen gerechtvaardigd als het doel van de verwerking kan worden gebaseerd op één van de zes grondslagen die zijn opgesomd in de wet. Bedenk vooraf of je een grondslag hebt voor het verwerken van persoonsgegevens.

Er zijn zes grondslagen:

- De betrokkene geeft **toestemming** voor de verwerking van zijn persoonsgegevens;
- De verwerking is noodzakelijk in verband met de **uitvoering van een overeenkomst** met de betrokkene, of om op verzoek van de betrokkene voor het sluiten van de overeenkomst maatregelen te nemen;
- De verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een **wettelijke verplichting**;
- De verwerking is noodzakelijk om een **vitaal belang van de betrokkene te beschermen**;
- De verwerking is noodzakelijk om een **publiekrechtelijke taak te vervullen**;
- De verwerking is noodzakelijk om een **gerechtvaardigd belang te behartigen**.

Al deze grondslagen, behalve toestemming, zijn 'noodzakelijkheidsgrondslagen'. Dat houdt in dat de verwerking alleen rechtmatig is als het daadwerkelijk nodig is voor het in de grondslag genoemde doel.

Ook als je beschikt over een geldige grondslag om persoonsgegevens te verwerken, moet je goed blijven opletten dat je alleen gegevens gebruikt die noodzakelijk en voldoende relevant zijn voor het doel waarvoor je verwerkt. Een bekende misser is bijvoorbeeld de verplichting om een digitale inschrijving te weigeren bij opengelaten optionele velden. Vermijd dit soort onhandigheden. Je wekt er namelijk wantrouwen en irritatie mee tegenover je publiek. Meer hierover lees je in onderdeel 'Data minimalisatie'.

In de praktijk baseer je een verwerking meestal op (1) uitvoering overeenkomst, (2) een wettelijke verplichting, (3) een gerechtvaardigd belang, of (4) toestemming. We lichten deze vier grondslagen daarom hierna verder toe, qua volgorde hanteren we: meest gebruikt – minst gebruikt.

Let op! Het is een misvatting dat toestemming altijd de meest veilige en geschikte grondslag is om persoonsgegevens te verwerken. Het tegendeel is waar: toestemming is in de praktijk vaak onhandig, al is het maar omdat gegeven toestemming altijd (voor de toekomst) kan worden ingetrokken. Kun je dus hard maken dat het verwerken van persoonsgegevens noodzakelijk is ten

behoefte van één van de andere doelen, dan kun je het vragen van toestemming (als grondslag) beter vermijden.

7.2.1. Grondslag: uitvoering overeenkomst

Als verwerkingsverantwoordelijke mag je persoonsgegevens verwerken als dat nodig is voor de uitvoering van een overeenkomst. Het kan ook gebeuren dat het verwerken van persoonsgegevens nodig is om voorafgaand aan het sluiten van een overeenkomst – op verzoek van betrokkene – maatregelen te nemen. Denk aan een betrokkene die contactgegevens achterlaat om in contact te komen over aangeboden trainingen door de sportvereniging. Om in contact te treden zal de sportvereniging contactgegevens moeten verwerken voordat sprake is van een overeenkomst. Een ander voorbeeld is een sollicitatieprocedure die voorafgaand aan het sluiten van een arbeidsovereenkomst wordt gevoerd. Ook daarvoor is het namelijk noodzakelijk dat je reeds beschikt over persoonsgegevens.

De overeenkomst zelf mag overigens niet gericht zijn op de verwerking van persoonsgegevens. De verwerking dient een uitvloeisel te zijn van de gemaakte afspraken in de overeenkomst.

Toepassing in de sport:

- Verwerkingen noodzakelijk voor de uitvoering van de arbeidsovereenkomst;
- Verwerkingen noodzakelijk voor de uitvoering van de vrijwilligersovereenkomst;
- Verwerkingen noodzakelijk voor de uitvoering van de topsportovereenkomst;
- Verwerkingen noodzakelijk voor de uitvoering van het lidmaatschap.

Let op! Een lidmaatschap van een sportvereniging is feitelijk geen overeenkomst. Het lidmaatschap heeft echter zoveel gelijkenissen met een overeenkomst dat te beargumenteren is dat je de verwerkingen die nodig zijn voor het uitvoeren van het lidmaatschap wel kunt schalen onder de grondslag overeenkomst. Immers, doordat iemand zich aanmeldt als lid gaat hij/zij akkoord met bepaalde verplichtingen die voortvloeien uit statuten en reglementen en verkrijgt hij/zij ook de daaraan verbonden rechten. Bijvoorbeeld, als lid mag je op trainingen komen, maar moet je eens in de zoveel tijd ook bardiensten uitvoeren. Deze combinatie van rechten en verplichtingen heeft veel gelijkenissen met een overeenkomst.

Let op! Het is belangrijk het begrip **noodzakelijk** strikt te interpreteren. Als de overeenkomst kan worden uitgevoerd zonder de verwerking van bepaalde persoonsgegevens, dan kun je geen gebruik maken van deze grondslag. Dus, als het verwerken van persoonsgegevens enkel handig is, maar **niet noodzakelijk**, dan dien je daarvoor een andere grondslag te hebben (veelal toestemming).

Let op! Het simpele feit dat een verwerking is gedekt in een overeenkomst, betekent niet automatisch dat de verwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van de overeenkomst. Zelfs wanneer de specifieke verwerking wordt genoemd in de overeenkomst, betekent dat niet dat het noodzakelijk is om de overeenkomst tot stand te laten komen.

Let op! Je mag als verwerkingsverantwoordelijke deze grondslag alleen gebruiken als de betrokkene zelf partij is bij de overeenkomst. Als verwerkingsverantwoordelijke hoef je niet zelf partij te zijn bij de overeenkomst.

7.2.2. Grondslag: wettelijke verplichting

Als verwerkingsverantwoordelijke mag je persoonsgegevens verwerken als dat nodig is om te voldoen aan een wettelijke verplichting. Je kunt je hier alleen op baseren als het niet mogelijk is om aan je wettelijke plicht te voldoen zonder daarbij persoonsgegevens te verwerken (je snapt hem al: dan moet je of de persoonsgegevens niet verwerken of je op een andere grondslag baseren).

Je kunt deze grondslag alleen gebruiken als de wettelijke plicht te vinden is in recht van de Europese Unie of recht van Nederland en als je als verwerkingsverantwoordelijk daadwerkelijk onderworpen bent aan dit recht.

Voorbeeld: kopie of scan van identiteitsbewijs

De sportvereniging is volgens de Wet op de loonbelasting verplicht een kopie of scan van het identiteitsbewijs van haar personeel op te nemen in de loonadministratie.

7.2.3. Grondslag: gerechtvaardigd belang

Een ingewikkelde, maar nuttige grondslag om persoonsgegevens te mogen verwerken, is die van het gerechtvaardigd belang. Begrijp je eenmaal hoe je de aanwezigheid van een dergelijk belang goed onderbouwt, dan merk je dat deze grondslag geschikt kan zijn voor zeer uiteenlopende situaties.

Wanneer heb je een gerechtvaardigd belang?

Soms is het voor het uitvoeren van bepaalde verwerkingen niet mogelijk je te baseren op één van de overige grondslagen. (Het is bijvoorbeeld niet noodzakelijk voor het uitvoeren van een overeenkomst, het is niet noodzakelijk voor het nakomen van een wettelijke verplichting, toestemming vragen is niet logisch, etc.).

Je vindt het als verwerkingsverantwoordelijke echter wel nodig om de persoonsgegevens te verwerken om op die manier de belangen van de betrokkene adequaat te kunnen behartigen. Alleen vaststellen dat je een belang hebt, is niet voldoende voor de conclusie dat er sprake is van een gerechtvaardigd belang. Tegenover dat belang staat namelijk altijd het privacybelang van de betrokkene. Hoe groter dat privacybelang van die betrokkene is, des te relevanter wordt de vraag of jouw belang daar tegenop weegt.

Toetsingskader: is het belang voldoende gerechtvaardigd?

Er is in deze situatie dus sprake van een botsing van rechtsbelangen: het grondrecht van de betrokkene vs. het recht van jou als verwerkingsverantwoordelijke. Je moet als verwerkingsverantwoordelijke deze rechtsbelangen tegen elkaar afwegen om te beoordelen welk

Voorbeeld: publicatie wanbetalers

Het is voor een sportvereniging belangrijk dat leden hun contributie (tijdig) betalen. Het is dan ook begrijpelijk dat een vereniging wanbetaling wil ontmoedigen. Dat mag echter niet plaatsvinden door een lijst van wanbetalers openbaar te maken (als een soort 'wall of shame'). Een betrokkene kan door zo'n publicatie immers onevenredig in zijn/haar reputatie worden aangetast, en daar zal het verenigingsbelang (tijdige betaling) niet tegen opwegen. Een geschikter en minder ingrijpend middel is om de wanbetaler persoonlijk te benaderen. Ook kun je ervoor kiezen om een wanbetaler uit te sluiten van bepaalde evenementen.

belang zwaarder weegt (en of de verwerking van persoonsgegevens op basis van deze grondslag dus gerechtvaardigd is).

Gerechtvaardigd belang derde

Het hoeft bij de grondslag gerechtvaardigd belang overigens niet altijd te gaan om het belang van de verantwoordelijke. Het mag ook gaan om een gerechtvaardigd belang van een derde aan wie jij de persoonsgegevens verstrekt.

Een verwerking op basis van deze grondslag is alleen rechtmatig als aan alle drie de volgende voorwaarden is voldaan:

- De behartiging van een gerechtvaardigd belang van de verwerkingsverantwoordelijke; en
- De noodzaak van de verwerking van persoonsgegevens voor de behartiging van het belang; en
- De voorwaarde dat het belang van de verwerkingsverantwoordelijke zwaarder weegt dan de privacybelangen van de betrokkene, met name als de betrokkene een kind is.

Bovengenoemde betekent in de praktijk dat je altijd eerst een belangenafweging moet doen voordat je gebruik kunt maken van deze grondslag. Enkel vaststellen dat je een gerechtvaardigd belang hebt, is niet voldoende. Zie het template '[Toetsingskader gerechtvaardigd belang](#)'. Het template geeft een toelichting op de voorwaarden waar je aan moet voldoen en het ingevulde document kun je meteen gebruiken ter verantwoording (documentatie).

Voorbeeld: onderzoeksbelang universiteit

Een sportbond kan onder bepaalde omstandigheden persoonsgegevens verstrekken aan een universiteit in het kader van wetenschappelijk onderzoek (mits uiteraard is voldaan aan de basisregels voor het delen van persoonsgegevens).

Let op! Wil je de grondslag gerechtvaardigd belang gebruiken voor commerciële doeleinden? Lees dan eerst het onderdeel '[Marketing](#)'.

Let op! Houd altijd rekening met de redelijke verwachtingen van de betrokkene op basis van zijn/haar verhouding met de verwerkingsverantwoordelijke.

Toepassing in de sport:

- Verstreking contactgegevens: een sportorganisatie mag contactgegevens van deelnemers verstrekken aan de trainer als dat nodig is om de deelnemers te kunnen contacteren in het kader van de training.
- Publicatie persoonlijk e-mailadres: als een functionaris van een sportorganisatie gebruikmaakt van een persoonlijk e-mailadres (in plaats van een adres van de vereniging) en daarmee extern communiceert namens de vereniging, dan mag je dit persoonlijke e-mailadres publiceren voor contactdoeleinden (bijvoorbeeld op de website van de sportorganisatie).
- Monitoring ICT-gebruik: werkgevers mogen tot op zekere hoogte het ICT-gebruik van hun werknemers volgen om misbruik van het systeem te voorkomen (lees ook onderdeel '[Personeel](#)').
- Antecedentenonderzoek: voor sommige functies heeft een werkgever een legitieme reden om een kandidaat te vragen om een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG).

7.2.4. Grondslag: toestemming

Persoonsgegevens mogen ook worden verwerkt als de betrokkene daar voorafgaand aan de verwerking toestemming voor heeft gegeven.

Eisen toestemming

Als je besluit om toestemming als grondslag te gebruiken, dan moet die toestemming wel voldoen aan een aantal eisen.

(1) Geïnformeerd

Als je toestemming als grondslag gebruikt, moet voldoende duidelijk zijn waarvoor je toestemming vraagt. Gebruik dan ook duidelijke en eenvoudige taal. Zorg ervoor dat je voldoende informatie geeft, zodat de persoon aan wie je toestemming vraagt een weloverwogen besluit kan nemen (en later niet voor verrassingen komt te staan). Je hoeft daarbij niet te vervallen in onnodige details: teveel informatie is immers ook verwarrend. Vermeld in ieder geval:

- De identiteit van je sportorganisatie;
- De redenen waarom je persoonsgegevens gaat verwerken (doel);
- Welke persoonsgegevens je daarvoor nodig hebt.

Verdere gedetailleerde informatie kan je meestal beter opnemen in een privacyverklaring, die je op grond van de informatieplicht beschikbaar stelt (lees hiervoor onderdeel 'Transparantie').

Voorbeeld: vaag en algemeen taalgebruik

Wil je de naam van een deelnemer aan een opleidingsprogramma publiceren op de website van de opleider, vraag dan niet of hij akkoord gaat met online publicatie van zijn gegevens, maar verzoek uitdrukkelijk om publicatie van zijn voor- en achternaam, en maak duidelijk om welke website het gaat.

(2) Specifiek

Zorg ervoor dat je toestemming specifiek op één doel is gericht. Als je meerdere doelen hebt dan moet je de persoon hierover informeren en voor ieder doel apart toestemming vragen. Je mag een persoon dus niet in één toestemmingstekst akkoord laten gaan met (1) publicatie op de website en (2) het gebruik van gegevens voor de nieuwsbrief. Hiervoor zou je twee toestemmings-teksten op moeten stellen.

(3) Ondubbelzinnig

Je hebt ondubbelzinnige instemming nodig van de persoon: er mag geen twijfel bestaan over zijn of haar wil. Er moet een actieve handeling zijn van de persoon waarmee hij/zij zijn of haar wil tot uitdrukking brengt. Het afleiden van toestemming simpelweg omdat iemand niet handelt, of niet protesteert, is niet toegestaan. Je mag niet uitgaan van stilzwijgende toestemming. De verklaring mag zowel mondeling als schriftelijk (papier of digitaal) zijn. Omdat jij het bewijs moet leveren van toestemming bevelen wij aan de toestemming altijd schriftelijk te vragen, zodat je altijd kunt aantonen dat je over toestemming beschikt. Over je bewijslast als verwerkingsverantwoordelijke volgt hierna meer.

Voorbeeld: automatisch ingevulde vinkjes

Vraag je op digitale wijze toestemming waarbij de betrokkene een hokje moet aanvinken voor het geven van toestemming? Zorg er dan voor dat het vakje niet al bij voorbaat is aangevinkt (opt-out), maar zorg dat de betrokkene dat zelf moet doen (opt-in). Wanneer het vakje al is aangevinkt is het niet duidelijk wat de echte wil van de betrokkene is (hij/zij kan het vakje namelijk over het hoofd hebben gezien).

(4) Vrije wil

Toestemming moet zonder aanwezigheid van dwang zijn gegeven. Met andere woorden: de betrokkene moet daadwerkelijk een keuze hebben (ook om te weigeren). Aan het weigeren van de toestemming mogen geen negatieve consequenties zijn verbonden.

Er zijn een aantal verhoudingen waarbij het vermoeden bestaat dat die toestemming niet uit vrije wil gegeven wordt vanwege de afhankelijke positie van de betrokkene. Het gaat dan om een ongelijke machtsverhouding, zoals: de werkgever-werknemer relatie, de overheid-burger relatie en, meer specifiek voor de sport, de coach-topsporter relatie. Het weigeren van toestemming kan namelijk potentiële negatieve gevolgen met zich mee brengen (zoals het niet krijgen van een promotie, het niet krijgen van een basisplaats etc.).

Voorbeeld: sporter die mogelijk een A-status krijgt

Sara weet dat ze mogelijk in aanmerking komt voor een A-status. Haar coach vraagt haar om toestemming voor toegang tot de app waarin zij haar menstruatiecyclus en symptomen bijhoudt. Sara voelt zich daar eigenlijk niet zo prettig bij, maar is bang dat het niet geven van toestemming het verkrijgen van een A-status negatief kan beïnvloeden. Sara besluit uit angst om toch haar toestemming te geven.

Bovengenoemd voorbeeld illustreert dat een betrokkene kan besluiten om zijn/haar toestemming te geven uit angst voor negatieve gevolgen. De vraag is dan: is dat uit vrije wil? Het antwoord is vaak: nee. Bedenk dus vooraf goed of sprake is van een ongelijke machtsverhouding en of er eventueel (directe of indirecte) negatieve gevolgen zijn verbonden aan het geven of weigeren van toestemming.

Ook in andere situaties komt het voor dat de betrokkene in een zwakke positie staat ten opzichte van de verantwoordelijke. Zo zijn bedrijven geneigd in hun algemene voorwaarden te bepalen dat hun klanten met allerlei zaken instemmen, terwijl je op die voorwaarden als consument geen 'nee' kunt zeggen. Het is immers slikken of stikken, waarbij de keuze is beperkt tot het niet kopen/afnemen van een dienst of product. Als je op die manier om toestemming vraagt, is die in principe niet uit vrije wil gegeven en daarmee ongeldig. Je mag dan ook geen persoonsgegevens verwerken op basis van deze grondslag.

Voorbeeld: automatisch ingevulde vinkjes

Stel dat toeschouwers van een sportevenement mogelijk in beeld komen bij live registraties, dan is het niet verstandig om in je ticketvoorwaarden te stellen dat de toeschouwer daar met de aankoop van een ticket mee instemt. Zou de toeschouwer immers weigeren, dan sneuvelt zijn/haar recht om het evenement bij te wonen en is van een vrije keuze dus geen sprake. Dat betekent overigens niet dat je dergelijke opnamen niet mag maken. Je kunt immers kijken of er een andere grondslag is die je kunt gebruiken, zoals het gerechtvaardigd belang. Het uitzenden van een evenement kan dienen om de bekendheid van een organisatie te vergroten, of media en fans in staat te stellen om het evenement te volgen. Zolang het voor een bezoeker maar duidelijk is dat hij kan worden gefilmd, wordt de privacy van een bezoeker daarmee doorgaans niet onevenredig aangetast. Zorg dan bijvoorbeeld voor een aankondiging van de live registratie op de ticket website en bij het hek van de club.

Voorwaarden toestemming

Als je besluit om toestemming als grondslag te gebruiken, zijn er aanvullende voorwaarden waar je aan moet voldoen.

(1) Toestemming intrekken

Een betrokkene mag de verleende toestemming voor een verwerking op ieder moment intrekken. Vanaf het moment dat iemand zijn/haar toestemming intrekt, mag je de persoonsgegevens niet meer gebruiken. Dit kan in de praktijk onhandige gevolgen hebben. Probeer er daarom voor te zorgen dat verwerkingen, zeker als je daar in de toekomst erg afhankelijk van kan zijn, zoveel mogelijk zijn gebaseerd op een andere grondslag dan toestemming.

Je moet de betrokkene overigens op de hoogte stellen van zijn/haar recht om toestemming altijd in te trekken, vóórdat hij/zij toestemming geeft. Let er ook op dat het intrekken van toestemming net zo gemakkelijk moet zijn als het geven ervan.

(2) Bewijslast

Een verkregen toestemming moet je zorgvuldig documenteren. Als er later discussie ontstaat over de vraag of een betrokkene toestemming heeft gegeven, rust de bewijslast namelijk op jou als verwerkingsverantwoordelijke. In een digitale context (denk aan de aanmelding voor een reclamemail/evenement) kun je dit meestal eenvoudig oplossen door het gegeven akkoord te loggen in het systeem.

Toestemming van minderjarigen en/of via een derde

Is een betrokkene nog geen 16 jaar, dan mag hij/zij niet zelfstandig toestemming geven. Vraag in dat geval toestemming aan zijn/haar wettelijk vertegenwoordiger, ouder of voogd.

Soms verkrijg je persoonsgegevens niet direct van de betrokkene, maar via een derde. Ga er in dat geval niet klakkeloos van uit dat deze derde namens jou de vereiste toestemming heeft gekregen van een betrokkene, maar ga na of degene van wie je de gegevens krijgt de verkregen toestemming kan aantonen.

Let op! Een groot misverstand is dat je veel privacyregels kunt ontlopen zolang je de betrokkene maar om toestemming vraagt. Die gedachte is onjuist. Ook na het verkrijgen van toestemming moet je gewoon de privacyregels naleven. Denk bijvoorbeeld aan de informatieplicht, beveiliging en bewaartermijnen. Het enige dat je via toestemming verkrijgt is het recht (lees: een geldige grondslag) om überhaupt bepaalde persoonsgegevens te mogen verwerken.

Toepassing in de sport:

- Commerciële e-mails: voor het gebruik van iemands e-mailadres om reclame te verzenden heb je vrijwel altijd toestemming nodig van de betrokkene. Let hier ook op de regels voor direct marketing (meer hierover lees je in het onderdeel 'Marketing').
- Profilering: voor het analyseren van iemands gedrag met behulp van persoonsgegevens (bijvoorbeeld door het gebruik van cookies of locatiegegevens) heb je vrijwel altijd toestemming nodig van de betrokkene. Let hier ook op de regels omtrent cookies (meer hierover lees je in het onderdeel 'Marketing').
- Online publicatie: voor het online publiceren van persoonsgegevens (bijvoorbeeld deelnemerslijsten of contactgegevens van leden) heb je in veel gevallen toestemming nodig van de betrokkene. Vraag jezelf overigens eerst af of het noodzakelijk is om gegevens online te publiceren.

Template(s)	Uitleg
Toetsingskader gerechtvaardigd belang	Dit toetsingskader is te gebruiken als invuldocument voor jou als verwerkingsverantwoordelijke om te beoordelen of je verwerking rechtmatig is.

7.3. Heb ik vooraf helder geïnformeerd over het doel van de verwerking (transparantie)?

De verwerking van persoonsgegevens moet transparant zijn. Zorg dat je altijd voordat je de gegevens verzamelt, de betrokkene niet alleen informeert over welke gegevens je verwerkt, maar ook waarom en hoe je dit doet. Deze transparantie voorkomt dat je een betrokkene onaangenaam verrast, bijvoorbeeld omdat men zich gecontroleerd of gevolgd voelt. Informeren is niet alleen een kwestie van de wet naleven, maar ook een mooie kans om te demonstreren dat jouw sportorganisatie goed omgaat met privacygevoelige informatie.

Toepassing in de sport:

- Topsporters moeten begrijpen hoe zij door de sportbond of vereniging worden gemonitord. Leg dus uit dat hun horloge hartslag, stappen en bloeddruk doorgegeven en dat die gegevens worden verwerkt in een database. Geef aan dat de voedingsapp die zij dagelijks gebruiken, hun eetpatroon doorgeeft aan de diëtist;
- Medewerkers moeten weten of hun computer- en telefoongebruik kan worden gecontroleerd en zo ja, waarvoor;
- Scheidsrechters en deelnemers aan wedstrijden moeten weten of hun persoonlijke e-mail- en telefoongegevens voor anderen zichtbaar zijn en zo ja, voor wie dan;
- Bezoekers en deelnemers van wedstrijden en evenementen moeten weten of zij kunnen worden gefilmd en/of gefotografeerd, en hoe deze beelden gebruikt kunnen worden;
- Bezoekers en gebruikers van websites en apps moeten op de hoogte zijn van wat de website/app aanbieder van plan is met de gegevens te doen.

7.3.1. Wanneer moet ik de betrokkene informeren?

Het moment waarop je de betrokkene informeert hangt af van de wijze waarop je persoonsgegevens hebt verkregen. Verkrijg je de persoonsgegevens direct van de betrokkene, dan informeer je de betrokkene voorafgaand aan de verwerking. Verkrijg je de persoonsgegevens via een andere weg (bijvoorbeeld van een derde), dan informeer je de betrokkene daarover zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen een maand nadat je de gegevens hebt verkregen. Je hoeft de betrokkene niet te informeren als hij/zij al over deze informatie beschikt.

7.3.2. Welke informatie moet ik verstrekken?

Als je de gegevens direct van de betrokkene verkrijgt, dan moet je tenminste de volgende informatie verstrekken:

- Je eigen identiteit (naam, vestiging, contactgegevens);
- De gegevens (of categorieën van gegevens) die je verzamelt;
- De doelen waarvoor je de gegevens verwerkt;
- De grondslag waar je de gegevens op baseert;
 - Als je gebruik maakt van de grondslag 'gerechtvaardigd belang' dan dien je dat belang toe te lichten;
 - Als je gebruik maakt van de grondslag 'toestemming' dan dien je ook aan te geven dat de betrokkene die toestemming altijd weer kan intrekken (en hoe hij/zij dat kan doen);
 - Als je gebruik maakt van de grondslag 'wettelijke plicht' of 'overeenkomst' dan dien je ook aan te geven of de betrokkene verplicht is die gegevens te verstrekken en wat het gevolg is als de betrokkene die gegevens niet verstrekt;
- De bewaartermijn (of in ieder geval de criteria voor het bepalen van de bewaartermijn);
- Indien sprake is van ontvangers: de ontvangers (of categorieën van ontvangers) van de gegevens;
- Indien sprake is van verstrekking aan derde landen (buiten Europa): de passende waarborgen;

- Indien sprake is van geautomatiseerde besluitvorming: informatie over de logica ervan, het belang van de verwerking en de verwachte gevolgen voor de betrokkene van deze besluitvorming;
- De rechten van de betrokkene;
- Het recht om een klacht in te dienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP);
- Indien je een Functionaris Gegevensbescherming (FG) hebt aangesteld: de contactgegevens van deze FG.

Daarnaast moet je alle overige informatie verstrekken die nodig is om een transparante verwerking te kunnen waarborgen. Dat is erg situatie afhankelijk. Naast de verplichte elementen die hierboven zijn genoemd, moet je per situatie zelf bepalen welke informatie je aanvullend wilt opnemen.

Als je de gegevens verzamelt buiten de betrokkene om (je ontvangt ze via een derde), dan moet je dezelfde informatie verstrekken. Ook moet je daarbij aangeven van wie je de persoonsgegevens hebt gekregen (bijvoorbeeld: via een vriend/vriendin die jou heeft aangemeld voor de training).

Je ziet dat veel van de informatie die je moet verstrekken ook terugkomt in het onderdeel 'Basisregels'. Voordat je een duidelijk overzicht kunt maken van welke informatie je moet verstrekken, moet je eerst al die informatie voor jezelf helder hebben.

Tip: Wees altijd duidelijk. De betrokkene moet echt kunnen begrijpen wat er met zijn/haar persoonsgegevens gebeurt. Hij/zij heeft er niets aan om te lezen dat jij 'bepaalde informatie' 'mogelijk' voor 'kwaliteitsdoeleinden' gebruikt. Het lijkt misschien aantrekkelijk om jezelf met vage termen veel ruimte te geven, maar je wekt daarmee slechts argwaan.

Let op! Als je de persoonsgegevens voor andere doelen gaat verwerken (zie hiervoor het onderdeel 'Doelbinding'), dan moet je de betrokkene opnieuw informeren over dat nieuwe doel, tenzij de betrokkene hier al van op de hoogte is.

7.3.3. Hoe verstrek ik informatie aan de betrokkene (in welke vorm)?

Daar zijn geen specifieke regels voor. Het advies is om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de manier waarop je met de betrokkene in contact staat, en het voor een betrokkene zo eenvoudig mogelijk te maken om tijdig kennis te nemen van de informatie.

Privacyverklaring

In veel situaties is een privacyverklaring (of privacy statement) een geschikt middel om de betrokkene te informeren. Een goede privacyverklaring is meer dan een opsomming van de verplichte elementen. Het bevat concrete en duidelijke taal, sluit aan op het publiek en is eenvoudig te vinden. Zie het template 'Model privacyverklaring'. Dit document kun je als basis gebruiken en naar eigen wens aanpassen. In het template vind je terug welke informatie je in ieder geval moet opnemen.

Toepassing in de sport:

- **Personeel:** informatie over personeelszaken is voor werknemers meestal op een centrale plaats digitaal te vinden, bijvoorbeeld op het intranet van de sportorganisatie. Dat is ook een geschikte manier om werknemers te informeren over de omgang met persoonsgegevens. Werkt jouw sportorganisatie niet met een intranet? Dan zijn er wellicht wel handleidingen/brochures waar je de informatie in kunt opnemen.

- **Websitebezoekers:** de informatie voor bezoekers van een website kun je uiteraard eenvoudig op diezelfde website plaatsen door middel van een privacyverklaring. Zorg dat de privacyverklaring ofwel op dezelfde pagina staat, ofwel te bereiken is via een sub-pagina, bijvoorbeeld door het opnemen van een link onderaan de pagina (in de footer).
- **Webwinkel:** Wanneer je als sportvereniging of sportbond online merchandise aanbiedt via een webwinkel, dan moet je je klanten informeren. De informatie voor klanten in de webshop communiceer je tijdens het bestelproces in de vorm van een privacyverklaring. Maak je gebruik van een digitaal bestelformulier, wijs dan op de privacyverklaring (*'lees hier meer over hoe wij omgaan met jouw persoonsgegevens'*) en plaats een duidelijk zichtbare hyperlink, die opent in een apart venster.
- **Apps:** informatie voor app-gebruikers kun je communiceren door het opnemen van een privacyverklaring in de app. Zorg ervoor dat nieuwe gebruikers bij het eerste gebruik een pop-up venster te zien krijgen of wijs op de privacyverklaring (en plaats wederom een duidelijk zichtbare hyperlink) wanneer betrokkene bijvoorbeeld een account moet aanmaken.
- **Lidmaatschap/evenementen/winacties/opleidingen:** de informatie voor deelnemers/leden communiceer je wanneer iemand zich aanmeldt. Schrijft iemand zich ter plaatse in (bijvoorbeeld bij een balie/stand), leg dan de privacyverklaring klaar ter inzage. Maak je gebruik van een digitaal inschrijfformulier, vermeld dan dat een privacyverklaring van toepassing is. Plaats een duidelijk zichtbare hyperlink naar de privacyverklaring, die opent in een apart venster. Krijgen deelnemers/leden na hun inschrijving toegang tot een digitale omgeving (zoals een ledenportaal of actiepagina), neem dan ook hier een verwijzing op naar de privacyverklaring.

Let op! Als je je privacyverklaring wijzigt, zorg dan dat je dit duidelijk en vóóraf communiceert met alle betrokkenen, vooral als het gaat om ingrijpende veranderingen. Op de website van jouw organisatie kun je bijvoorbeeld tijdelijk een pop-up plaatsen, met de mededeling dat de privacyverklaring is geüpdatet.

Let op! Een veel voorkomend misverstand is het afvinken van het feit dat iemand kennis heeft genomen van de privacyverklaring. Een betrokkene hoeft de privacyverklaring niet af te vinken of te accepteren. Vanuit je verantwoordingsplicht moet je natuurlijk wel kunnen aantonen dat je de betrokkene op tijd en duidelijk hebt geïnformeerd, maar het volstaat als je kunt laten zien dat een verwijzing naar de privacyverklaring onderdeel is van je proces/flow.

Tip: Voorkom informatiemoeheid, maak bij voorkeur gebruik van gelaagde statements.

7.3.4. Moet ik iedere betrokkene altijd informeren?

In de praktijk kun je er bijna altijd vanuit gaan dat de informatieplicht van toepassing is. Er gelden echter enkele uitzonderingen.

(1) Betrokkene is al op de hoogte

Als je kunt vaststellen dat een betrokkene al op de hoogte is van een bepaalde verwerking, kan nadere informatieverstrekking daarover achterwege blijven.

Voorbeeld: gelaagde structuur sportorganisaties

Als een sportvereniging al concreet en helder heeft gecommuniceerd dat persoonsgegevens (x en y) zullen worden gedeeld met de sportbond/NOC*NSF voor doeleinden (a en b), dan hoeft de sportbond/NOC*NSF (eenmaal verkregen) de betrokkene daarover in principe niet opnieuw te informeren.

(2) Informeren is onmogelijk of kost onevenredig veel inspanning

Verkrijg je de persoonsgegevens niet rechtstreeks van de betrokkene, dan kan het soms onmogelijk blijken of onevenredige inspanning kosten om de betrokkene te informeren. Ook in dat geval mag informatieverstrekking achterwege blijven.

(3) Algemene wettelijke uitzondering

De wet erkent een aantal specifieke gevallen waarin je het informeren van een betrokkene achterwege mag laten. Een belangrijke uitzondering in de praktijk is het geval waarin de belangen van de verantwoordelijke of een derde geschaad zouden worden door het informeren van een betrokkene.

Externe links	Uitleg
Richtsnoeren inzake transparantie	Hier vind je de Nederlandse vertaling van de guidelines transparantie. Deze guideline verduidelijkt het onderwerp transparantie/informatieplicht.

Template(s)	Uitleg
Model privacyverklaring	Dit model biedt een uitgangspunt voor jou als verwerkingsverantwoordelijke die de betrokkene moet informeren over de verwerking met persoonsgegevens.

7.4. Gebruik ik alleen de gegevens die noodzakelijk zijn (minimale gegevensverwerking)?

Persoonsgegevens mogen enkel worden verwerkt als ze ook daadwerkelijk nodig zijn voor het behalen van je specifieke doel. Bedenk vooraf goed welke gegevens je minimaal nodig hebt om je dienst te kunnen leveren. Ook als je beschikt over een geldige grondslag om persoonsgegevens te verwerken, moet je goed blijven opletten dat je enkel gegevens gebruikt die noodzakelijk en voldoende relevant zijn voor het doel waarvoor je verwerkt.

7.4.1. Optionele velden

Verzamel geen gegevens die niet nodig zijn voor het leveren van de dienst. Pas je inschrijfformulieren hierop aan. Gebruik bij voorkeur geen optionele velden.

Als je meer informatie wilt verzamelen dan nodig voor het leveren van de dienst, dan moet er een duidelijk doel en grondslag voor zijn. Bijvoorbeeld, het bepalen van de demografische samenstelling van het ledenbestand (op basis van een gerechtvaardigd belang). Let op! Omdat je dat doel in principe kunt bereiken met geanonimiseerde gegevens mag je die gegevens niet op individueel niveau verwerken. Dat vereist dus een extra handeling, namelijk het anonimiseren van deze data zodat ze niet meer herleidbaar zijn tot een individueel persoon. Is direct anonimiseren niet mogelijk? Zorg er dan voor dat je de gegevens zo snel mogelijk aggregereert. Overigens moet het duidelijk zijn welke informatie nodig is en welke niet; en wat het gevolg is van het niet verstrekken van de noodzakelijke informatie.

Voorbeeld: inschrijfformulier training

Als een sportvereniging een training wil organiseren (= doel) dan is het bijvoorbeeld relevant om met iemand te kunnen communiceren over de training (emailadres of telefoonnummer). Als je achteraf een certificaat toestuurt dan heb je ook iemands adresgegevens nodig. Vaak wordt er via inschrijfformulieren echter meer informatie verzameld dan noodzakelijk is, namelijk om het individuele sporterprofiel te verrijken/of om de gegevens te gebruiken voor andere doeleinden die niets te maken hebben met de training. Deze velden zijn niet noodzakelijk voor het bereiken van je doel en kun je beter verwijderen. Wil je toch meer informatie opvragen, dan kun je ervoor kiezen om deze velden als 'optioneel' mee te nemen. Met daarbij bijvoorbeeld een informatiebutton, waarin je uitlegt wat je met die gegevens doet. Zorg ervoor dat duidelijk is voor de betrokkene dat deze velden optioneel zijn.

Let op! Een bekende misser is bijvoorbeeld een digitale inschrijving te weigeren bij opengelaten optionele velden. Vermijd dit soort onhandigheden. Je wekt er namelijk wantrouwen en irritatie mee tegenover je publiek.

Let op! Gegevens verzamelen omdat je 'er mogelijk in de toekomst iets aan hebt' is op grond van de AVG niet toegestaan.

7.5. Heb ik de gegevens nog nodig na een bepaalde periode (bewaarbeperking)?

Persoonsgegevens mogen niet langer worden bewaard dan nodig is om je doel te bereiken (inmiddels is het vast wel duidelijk: echt alles valt en staat met het doel dat je hebt). Bedenk daarom vooraf goed hoelang je de gegevens nodig hebt. Als de gegevens niet meer nodig zijn voor je doen, ga dan bij jezelf na of er nog een ander doel (en ook grondslag) is waarvoor de gegevens nodig zijn. Zo niet, dan moet je ze anonimiseren (je kunt ze dan bijvoorbeeld nog gebruiken voor rapportage doeleinden) of verwijderen.

Apparaten kunnen tegenwoordig grote hoeveelheden informatie opslaan. Dat maakt het soms verleidelijk om informatie eindeloos te bewaren. 'Je weet maar nooit' is daarbij een bekend argument. Toch geldt voor het bewaren van persoonsgegevens juist het tegenovergestelde. Bewaar je persoonsgegevens (bewust of onbewust) te lang, dan kan dit in strijd zijn met de wet.

7.5.1. Welke bewaartermijn moet ik hanteren?

Dat is volledig afhankelijk van de situatie. Als sportorganisatie moet je dit per onderwerp en per afdeling beoordelen. Dat vereist dus dat je ten eerste goed in kaart brengt welke persoonsgegevens in de gehele organisatie op welke wijze worden verwerkt.

(1) Geldig doel om te bewaren

Stel per organisatieonderdeel vast welk doel wordt gediend met het bewaren van deze persoonsgegevens. Dit kunnen meerdere doelen zijn. Zolang het doel nog actueel en relevant is, heb je meestal een legitieme reden om de gegevens te bewaren. |

Voorbeeld: dag-lid

Een dag-lid neemt in 2022 deel aan een sportwedstrijd. Ter afhandeling van de inschrijving beschik je over betaal-, contact- en bepaalde gezondheidsgegevens. Er is dan meestal geen reden om de gezondheidsgegevens na het evenement te bewaren. Voor het e-mailadres geldt dat je dit eventueel mag bewaren voor direct marketing (mits je aan de daarvoor geldende regels voldoet!), zodat je de persoon bijvoorbeeld kan benaderen voor de editie van 2023. Sommige betaalgegevens moet je voor fiscale regels misschien nog enkele jaren bewaren. Je ziet dat verschillende bewaartermijnen kunnen gelden rondom één deelnemer aan één evenement.

(2) Wettelijke plicht

Soms heb je zelf geen belang/reden om gegevens te bewaren, maar wel een wettelijke plicht. Zo zijn bepaalde persoonsgegevens relevant voor de Belastingdienst en moeten deze een aantal jaren worden bewaard op grond van belastingwetgeving. Dat geldt bijvoorbeeld bij verkoop- en personeelsadministratie. Bespreek dus per afdeling welke bewaarplichten mogelijk van toepassing zijn.

(3) Uitzondering: bewaren voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden

Er geldt een belangrijke uitzondering op de bewaarbeperking: als daarmee een historisch, statistisch of wetenschappelijk doel is gediend. Dat betekent dat je persoonsgegevens langer mag bewaren dan noodzakelijk is voor het doel waarvoor ze oorspronkelijk zijn verkregen of verwerkt, mits het bewaren dienstbaar is aan een specifiek historisch, statistisch of wetenschappelijk doel. Let op, je moet er dan wel voor zorgen dat de persoonsgegevens niet alsnog zomaar voor andere doeleinden uit het archief kunnen worden gehaald.

De begrippen 'historisch', 'statistisch' en 'wetenschappelijk' zijn nogal algemeen. Het is in de praktijk niet altijd duidelijk wat hier nu precies wel of niet onder valt. Om je op weg te helpen geven we twee voorbeelden waarin deze uitzonderingsgrond behulpzaam kan zijn.

Voorbeeld: clubhistorie

Verenigingen hechten er meestal waarde aan om een bepaald erfgoed van de club op te bouwen. Denk aan sportprestaties of fotomateriaal. Dat is in principe geen probleem, maar zorg dan wel dat er geen onnodige gegevens in de archieven belanden. Bovendien moet je voorkomen dat persoonsgegevens uit het archief later alsnog voor andere dan historische doeleinden worden gebruikt.

Voorbeeld: statistiek

Het kan voor een organisatie prettig zijn om bepaalde persoonsgegevens voor statistische doeleinden langer te bewaren. Dat is doorgaans geen probleem. Stel dan wel duidelijk vast welke persoonsgegevens daarvoor wel en niet noodzakelijk zijn, en voorkom ook hier dat jij of een derde de langer bewaarde gegevens alsnog voor andere doeleinden gaat gebruiken. Overweeg ook of het mogelijk is om de gegevens te anonimiseren of pseudonimiseren, zodat je de negatieve invloed op iemands privacy wegneemt of beperkt.

Ontbreekt een geldig doel? En bestaat geen wettelijke plicht de gegevens langer te bewaren (lees hieronder verder: wettelijke plicht)? Is er ook geen uitzondering van toepassing (lees hieronder verder: uitzondering). Dan is het tijd de gegevens of te anonimiseren of te wissen/vernietigen.

Tip: Het is natuurlijk niet praktisch om steeds interne vragen te moeten beantwoorden over de toepasselijke termijn. Stel daarom voor alle vormen van gegevensverwerking een duidelijke bewaarbeleid op en zie vervolgens toe op de naleving daarvan. Je kunt dit bewaarbeleid vaak deels automatiseren via software die je nu al binnen de organisatie gebruikt. Bespreek deze mogelijkheden met je ICT-leverancier.

7.5.2. Vrijstellingsbesluit als hulpmiddel

Onder de oude wetgeving (Wet bescherming persoonsgegevens) moest je verwerkingen vooraf (via een formulier) aanmelden bij de AP. De verwerkingen die uitgezonderd werden van deze plicht stonden opgenomen in het zogeheten Vrijstellingsbesluit. In dat besluit staat dat je bepaalde verwerkingen niet hoeft aan te melden, mits je ze niet langer bewaarde dan een specifieke periode. Het Vrijstellingsbesluit geeft daarbij per onderwerp (bijvoorbeeld leden, personeel, ICT en beveiliging) concrete termijnen.

Onder de nieuwe wetgeving (AVG) is deze aanmeldplicht verdwenen. Toch biedt het Vrijstellingsbesluit nog steeds een handige maatstaf om te beslissen welke bewaartermijn je gebruikt. Het besluit bevat bijvoorbeeld indicaties voor termijnen bij:

- Lidmaatschap en begunstiging (o.a. verenigingen);
- Arbeid en pensioen (o.a. sollicitanten, uitzendkrachten, personeels- en salarisadministratie);
- Goederen en diensten (o.a. klantgegevens).

Let op! Hoe meer informatie je verzamelt over een betrokkene, des te ingewikkelder het is om de juiste bewaartermijnen uit elkaar te houden. Maak het jezelf dus eenvoudig door niet méér

persoonsgegevens te verzamelen dan strikt noodzakelijk is om het doel te bereiken (dat is overigens ook een vereiste uit de AVG).

Let op! Als de European Data Protection Board (EDPB) een zienswijze publiceert over bewaartermijnen of de AP iets nieuws zegt over dit onderwerp dan zal dit voortaan het uitgangspunt zijn. Houd daarom de website van de AP in de gaten.

Externe links	Uitleg
Vrijstellingsbesluit	Hier vind je het Vrijstellingsbesluit met daarin per onderwerp concrete bewaartermijnen.

7.6. Heb ik de persoonsgegevens voldoende beveiligd (integriteit en vertrouwelijkheid)

Persoonsgegevens moeten goed beveiligd zijn en vertrouwelijk blijven. Dat betekent dat je vooraf moet nadenken over het juiste beveiligingsniveau en dit ook moet toepassen. Betrokkenen moeten er namelijk op kunnen vertrouwen dat de persoonsgegevens veilig zijn. Als persoonlijke informatie spoorloos raakt, eindelijk bewaard blijft of zelfs wordt gestolen, dan kan dat vervelende gevolgen hebben voor de privacy van een betrokkene. Zo kan slechte beveiliging leiden tot een datalek en vervolgens tot misbruik van deze gegevens (denk aan identiteitsfraude).

Informatiebeveiliging is een complex onderwerp, waarvan privacy slechts één stukje van de puzzel vormt. Wij beperken ons in dit handboek daarom tot de wettelijke verplichting van de verantwoordelijke. Dat is de verantwoordelijkheid om passende technische en organisatorische maatregelen te nemen om de gegevens te beschermen. Dit betekent dat je vooraf moet nadenken over de beveiliging van de persoonsgegevens die je verzamelt.

Tip: De online tool van ENISA kan je helpen bij het bepalen van passende beveiliging van persoonsgegevens. Zie hiervoor externe links.

7.6.1. Wat zijn nu precies 'passende beveiligingsmaatregelen'?

De wet geeft slechts een algemene omschrijving van de verplichting om persoonsgegevens te beschermen, namelijk dat de verwerkingsverplichting 'passende technische en organisatorische maatregelen' moet nemen om onrechtmatige verwerking te voorkomen. Dat betekent dat je in je keuze voor het nemen van beveiligingsmaatregelen, rekening houdt met het risico van de verwerking.

Risico van de verwerking

Om te bepalen welke maatregelen passend zijn, voer je eerst een risicoanalyse uit. Je kijkt dan naar de risico's voor de betrokkene op het moment dat zijn/haar persoonsgegevens bijvoorbeeld op straat komen te liggen (lek van gegevens). Je kunt je vast wel voorstellen dat het lekken van enkel een emailadres minder negatieve gevolgen heeft voor een persoon dan het lekken van inkomensgegevens. Voor inkomensgegevens zou je dus zwaardere beveiligingsmaatregelen moeten treffen. Wanneer we het hebben over risico's moet je dus denken aan de mogelijke negatieve gevolgen, zoals: discriminatie, financiële verliezen, reputatieschade of andere economische of maatschappelijke nadelen.

In je risicoanalyse let je in ieder geval op:

- De gevoeligheid van de persoonsgegevens (ook gevoelige/bijzondere?);
- De betrokkenen van wie je gegevens verwerkt (ook minderjarigen?);
- De mogelijke negatieve gevolgen;
- De soort onrechtmatige verwerking die zich mogelijk kan voordoen (zoals verlies, vernietiging, wijziging, ongeoorloofde verstrekking of ongeoorloofde toegang van persoonsgegevens);

In de praktijk wordt bij het maken van een risicobeoordeling veel gebruik gemaakt van een Data Protection Impact Assessment (DPIA). Meer hierover lees je in het onderdeel '[Het uitvoeren van een DPIA](#)'.

Let op! Als je gegevens verwerkt dan ben je ervoor verantwoordelijk die op een goede manier te beveiligen. Doe je dat niet, dan kan dit leiden tot negatieve gevolgen voor betrokkenen, maar ook tot negatieve gevolgen voor je sportorganisatie. Zo kan een datalek al gauw leiden tot verlies van vertrouwen, reputatieschade, media aandacht etc. Plus natuurlijk een mogelijke boete vanuit de

AP. Een gebrek aan kennis, uitbesteding van taken bij een derde of simpelweg een gebrek aan incidenten is absoluut geen excuus om informatiebeveiliging links te laten liggen.

Mogelijke maatregelen

Heb je de risico's in kaart gebracht, dan moet je overwegen welke maatregelen in verhouding staan tot de gegevens en de risico's voor de betrokkenen. Hoe groter het risico voor betrokkene, hoe zwaarder de maatregelen die je moet nemen. In je overweging houd je ook rekening met:

- De uitvoeringskosten;
- De aard, omvang en context van de verwerking;
- De doeleinden;
- De ernst van de risico's;
- De waarschijnlijkheid dat de risico's zich zullen verwezenlijken.

Maatregelen zijn zowel technisch als organisatorisch. Zo moet je niet alleen moderne techniek gebruiken om persoonsgegevens te beveiligen, maar moet je ook kijken naar hoe de organisatie met persoonsgegevens omgaat. Het is van belang steeds de juiste combinatie te vinden om daadwerkelijk tot een veilige situatie te komen. Zo is een sterk wachtwoord bijvoorbeeld zinloos als dit vervolgens door de gebruiker op een post-it naast zijn computer wordt geplakt.

Voorbeeld: technische maatregelen

Instellen van toegangscodes, gebruik van meerfactorauthenticatie (MFA), gebruik van HTTPS, toepassen van pseudonimisering en versleuteling van gegevens, het opzetten van een firewall, het installeren van een antivirus scanner, het opslaan van gegevens in beveiligde omgevingen, software-updates, procedures voor regelmatig testen, aanvalsdetectie etc.

Voorbeeld: organisatorische maatregelen

Beperken van toegang tot gegevens (toegangsniveaus in een autorisatiebeleid), protocollen voor veiligheidsincidenten (incl. datalekken), geheimhoudingsverklaringen, aandacht voor training & privacy bewustzijn van medewerkers.

Let op! Maatregelen moeten gedurende de hele looptijd van de verwerking passend zijn. Dat betekent dat je dit periodiek moet beoordelen. Stel dat cybercriminelen nieuwe methoden ontwikkelen om beveiligingsmaatregelen te omzeilen, dan moet je je beveiliging hier natuurlijk op aanpassen. Voorkom dat je verouderde techniek gebruikt.

Tips:

- Informatiebeveiliging vraagt, net als privacy, om een zekere mate van management. Het raakt de gehele sportorganisatie en heeft daarom recht op rechtstreekse aandacht vanuit het bestuur. Dump het onderwerp informatiebeveiliging dus niet bij de IT (als je daar als sportorganisatie al over beschikt), maar ga samen aan de slag om tot een integraal beveiligingsplan te komen.
- Het zelfstandig uitvoeren van een DPIA is als sportorganisatie nog redelijk te overzien. De informatiebeveiliging vervolgens daadwerkelijk naar een passend niveau brengen vraagt echter om meer expertise. Heb je die niet in huis? Schakel dan een deskundige in.
- Evalueer je beveiliging regelmatig. De beveiliging van vandaag dekt lang niet altijd de uitdagingen van morgen.

7.6.2. Hoe zit het met informatiebeveiliging bij leveranciers en partners?

Beveiligingsmaatregelen in jouw eigen sportorganisatie hebben weinig zin als de persoonsgegevens alsnog worden blootgesteld aan risico's bij leveranciers en partners. Is jouw leverancier of partner een verwerker? Dan ben je wettelijk verplicht om in de verwerkersovereenkomst afspraken te maken over het niveau van informatiebeveiliging (meer hierover lees je in onderdeel 'Derde partijen').

Externe links	Uitleg
Beleidsregels beveiliging van persoonsgegevens	Hier vind je de in 2013 gepubliceerde Beleidsregels beveiliging persoonsgegevens - uitgangspunten in de beleidsregels zijn nog steeds van toepassing. Het onderwerp informatiebeveiliging wordt hier helder uitgelegd.
Risk level tool ENISA	Hier vind je een online tool omtrent het passend beveiligen van persoonsgegevens. Het is een tool van European Network and Information Security Agency (ENISA).
Factsheet Beveilig verbindingen van mailservers	Op deze webpagina van het Nationaal Cyber Security Centrum van het Ministerie van Justitie en Veiligheid kun je de factsheet 'Beveilig verbindingen van mailservers' downloaden.
Factsheet TLS-interceptie	Op deze webpagina van het Nationaal Cyber Security Centrum van het Ministerie van Justitie en Veiligheid kun je de factsheet 'TLS-interceptie' downloaden.
Fix je privacy	Op deze webpagina vind je diverse tips en adviezen over online veiligheid.
Laat je niet hack maken	Op deze webpagina lees je op een begrijpelijke manier hoe je jezelf beschermt tegen hackers.

7.7. Zijn de persoonsgegevens die ik gebruik nog juist (juistheid)

Persoonsgegevens die je verwerkt moeten juist zijn. Dat betekent dat je maatregelen moet nemen om ervoor te zorgen dat de gegevens die je verwerkt correct en actueel zijn. Als gegevens dat niet (meer) zijn, moet je ze updaten of verwijderen. Hiermee voorkom je dat je verkeerde conclusies trekt of dat je informatie naar bijvoorbeeld een verkeerd adres stuurt. Zo zorg je er ook voor dat je je systeem niet vervuult met verkeerde informatie.

Tips:

- Het instellen van regels op datavelden in een inschrijfformulier: zo moet een emailadres bijvoorbeeld een '@' omvatten om na het invullen van het formulier op 'verzenden' te kunnen klikken.
- Het regelmatig (jaarlijks/eens per twee jaar) controleren van accountgegevens: bijvoorbeeld door middel van een pop-up 'Zijn deze gegevens nog up-to-date? Ja/Nee, wijzig dan hier je gegevens'.

7.8. Het uitvoeren van een DPIA

Wanneer je verwerking van persoonsgegevens waarschijnlijk een hoog privacy risico oplevert voor de betrokkene, ben je verplicht een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uit te voeren. In de praktijk wordt dit vaak afgekort als DPIA (Data Protection Impact Assessment). Voordat je een verwerking start, moet je je ten eerste afvragen of de verwerking waarschijnlijk een hoog risico inhoudt. Als dat het geval is, dien je voorafgaand aan die verwerking een DPIA te voltooien.

7.8.1. Wat is een DPIA?

Een DPIA is een instrument om vooraf na te denken over de privacyrisico's die bepaalde gegevensverwerkingen met zich meebrengen. En om die verwerking waar mogelijk nog privacy vriendelijker te maken. Eigenlijk helpt het je om aan de AVG te voldoen. Je brengt namelijk op een gestructureerde manier in kaart hoe je aan de AVG voldoet (alle onderwerpen uit het onderdeel 'De basis' komen tijdens het assessment aan bod) en wat de risico's zijn van de verwerking. Als je een DPIA hebt uitgevoerd kun je dus ook meteen makkelijk aantonen dat je aan de vereisten van de AVG voldoet.

Hoog privacy-risico

Een DPIA voer je uit bij het vermoeden dat een (nieuwe/gewijzigde) verwerking een hoog privacyrisico kan veroorzaken voor de betrokkene. Wat hoog is, is hier lastig uit te leggen. Verwerkingen die ogenschijnlijk onschuldig zijn, kunnen soms wel degelijk een negatieve impact

Voorbeeld: verplaatsing administratie naar de cloud

Als je als sportorganisatie besluit een deel van de administratie te verplaatsen naar een online applicatie, heeft dit onmiddellijk gevolgen voor de persoonsgegevens die zich in die administratie bevinden. Denk bijvoorbeeld aan de betrokkenheid van de hostingprovider, beveiliging, eventuele hosting buiten de Europese Economische Ruimte (EER) (meer hierover lees je in het onderdeel 'Internationale doorgifte'), etc. Wanneer je gebruik gaat maken van cloudapplicaties ontstaan er nieuwe risico's waarmee je als verwerkingsverantwoordelijke rekening moet houden.

hebben.

Blijkt uit de DPIA dat er negatieve risico's ontstaan, dan kun je bepalen welke maatregelen je moet nemen om deze risico's te beheersen (voorkomen of verkleinen). Soms blijkt uit een DPIA zelfs dat een verwerking dusdanig risicovol is dat deze niet (in de bedachte vorm) mag plaatsvinden. Dat wil je natuurlijk wel op tijd weten! Zorg er daarom altijd voor dat je een DPIA tijdig start.

7.8.2. Ben ik verplicht om een DPIA uit te voeren?

Er zijn drie gevallen waarin de DPIA vereist is – die behandelen we hieronder kort. Let op: het gaat hierbij om verwerkingen die zijn opgenomen in systemen of in processen van de sportorganisatie. Niet om verwerkingen die ad hoc of incidenteel plaatsvinden.

(1) Beoordeel ik persoonlijke aspecten van een persoon? En baseer ik daarop besluiten?

Als je verwerking een uitgebreide beoordeling van persoonlijke aspecten van betrokkenen inhoudt én als je daarop besluiten baseert die gevolgen hebben voor de betrokkene, ben je verplicht om een DPIA uit te voeren. Een simpel voorbeeld is een bank die klanten screent op kredietwaardigheid of een bedrijf dat gedrags- en marketingprofielen opbouwt op basis van internetgebruik of surfgedrag.

(2) Verwerk ik op grote schaal bijzondere en/of strafrechtelijke persoonsgegevens?

Als je op grote schaal bijzondere persoonsgegevens of strafrechtelijke gegevens verwerkt dan ben je verplicht om een DPIA uit te voeren. Om te bepalen of je op grote schaal verwerkt, kun je kijken naar:

- het aantal betrokkenen,
- de hoeveelheid gegevens,
- de duur van de gegevensverwerking en
- de geografische reikwijdte van de verwerking.

Een voorbeeld van een grootschalige verwerking van bijzondere persoonsgegevens is een ziekenhuis dat patiëntengegevens verwerkt als onderdeel van haar dienstverlening. Een voorbeeld van geen grootschalige verwerking is de verwerking door een enkel individu (arts of advocaat).

(3) Monitor ik stelselmatig en op grote schaal openbaar toegankelijke ruimten?

Als je op grote schaal mensen volgt in een publiek toegankelijk gebied (denk aan een openbare sportruimte) dan ben je verplicht om een DPIA uit te voeren. Denk dan vooral aan monitoring met behulp van camera's.

Om je te helpen bij je beoordeling heeft de EDPB een aantal criteria opgesteld aan de hand waarvan je kunt vaststellen of je verwerking waarschijnlijk een hoog privacyrisico inhoudt en of je wel/niet verplicht bent een DPIA uit te voeren. Daarnaast kun je ook de lijst van de AP erbij pakken: dat is een lijst van verwerkingen waarvoor een DPIA sowieso vereist is. Zie externe links.

Let op! Soms ben je niet verplicht om een DPIA uit te voeren, maar kan het wel een nuttige tool zijn om je verwerking zo in te richten dat je daarbij (1) meteen voldoet aan de AVG en (2) dit ook kunt aantonen via het DPIA-document.

7.8.3. Wanneer start ik de DPIA?

Het is erg belangrijk privacyaspecten zo vroeg mogelijk te betrekken bij nieuwe initiatieven waarbij (mogelijk) persoonsgegevens worden verwerkt. Privacyregels hebben bijna altijd effect op hoe je een proces organiseert (denk bijvoorbeeld aan wie op welk moment voor welk doel over welke informatie mag beschikken). Dat zijn zaken die je al in de ontwerpfase aan de orde moet stellen. Kom je er pas net voor de lancering van een evenement, website, product of dienst achter dat allerlei privacy vraagtekens aan het initiatief kleven, dan ben je te laat.

Let op! Er bestaat soms een neiging om projecten (eenmaal in hun finale stadium) ongewijzigd door te drukken, bijvoorbeeld met het excuus dat er gezien de beschikbare hoeveelheid geld/tijd geen ruimte meer is voor een DPIA. Wees waakzaam voor dit soort signalen: de kans is groot dat juist in dit scenario onaanvaardbare risico's worden genomen.

7.8.4. Wat moet ik in een DPIA opnemen?

In je beoordeling ben je verplicht om in ieder geval het volgende op te nemen:

- Een (functionele) beschrijving van de verwerkingen en de verwerkingsdoeleinden;
- Een beschrijving van de noodzaak en evenredigheid (de basisprincipes);
- Een inventarisatie van de privacyrisico's van de verwerking(en);
- Een beoordeling van de privacyrisico's t.o.v. het beoogde verwerkingsdoel of de doelen;

- De maatregelen om de privacyrisico's aan te pakken om zo de bescherming van persoonsgegevens te garanderen (denk dan aan beveiligingsmaatregelen, een autorisatiebeleid etc.).

Actie ondernemen

Een DPIA is nutteloos als het niet leidt tot concrete acties en taakverdelingen. Gebruik dus geen vage beschrijvingen ('de betrokkene moet goed worden geïnformeerd bij dit traject'), maar geef concreet aan wie binnen welke deadline verantwoordelijk is voor de uitvoering van bepaalde acties. Dat klinkt logisch, maar het vertalen van een tekst uit de DPIA naar een uitvoerbare actie kan best lastig zijn. Je vergroot de kans op succesvolle doorvoering door de risico's en maatregelen zo helder mogelijk in de DPIA op te nemen. Stuur een IT'er bijvoorbeeld niet het bos in met de actie 'zorg dat de beveiliging op orde is'. Tegen welk soort beveiligingsinbreuken moet immers worden beschermd? En wanneer is een maatregel goed genoeg?

Let op! Het is aan de verwerkingsverantwoordelijke om die maatregelen ook daadwerkelijk op te pakken. Zorg ervoor dat je in je DPIA aangeeft wie (of welke functionele rol) de maatregelen moet nemen en controleer dat dit ook gebeurd is.

7.8.5. Wie betrek ik bij de DPIA?

Bij DPIA's geldt dat je niet zozeer bent aangewezen op personen met kennis van privacy-recht, maar vooral sterk afhankelijk bent van mensen die in detail begrijpen hoe een project/verwerking is vormgegeven. Deze personen weten namelijk vaak het beste welke persoonsgegevens op welke manier voor welk doel worden verwerkt. Denk bijvoorbeeld aan de IT'ers die nieuwe software implementeren, of de coördinator van een evenement. Bovendien zijn zij meestal degenen die maatregelen kunnen voorstellen om bepaalde risico's te beheersen. Zorg wel dat je één persoon aanwijst die de uitvoering van de DPIA coördineert en verantwoordelijk is voor wat in het DPIA-rapport wordt vastgelegd.

7.8.6. Raadpleging van de Autoriteit Persoonsgegevens

Als het je niet (voldoende) lukt om de privacyrisico's te beperken (door maatregelen te nemen) dan moet je met de AP overleggen voordat je de verwerking start. Met andere woorden, je bent dan verplicht tot voorafgaande raadpleging. De AP beoordeelt in dat geval de aanvraag en deelt uiteindelijk de uitkomst per brief (daarin kan een advies staan hoe je de risico's eventueel zou kunnen beperken of om helemaal niet te starten met de verwerking). Het aanvraagformulier kun je downloaden op de website (zie externe links).

Let op! Als je een FG hebt aangesteld, dan dien je zijn/haar advies in te winnen. Ook kan het nuttig zijn om feedback te vragen bij betrokkenen.

7.8.7. Concreet: welke stappen doorloop ik?

Bij het uitvoeren van een DPIA doorloop je de volgende stappen:

STAP 1: Stel vast of een DPIA vereist is;

STAP 2: Bepaal wie de DPIA uitvoert;

STAP 3: Brengt het object van onderzoek en de verwerkingen in kaart;

STAP 4: Stel vast wat de risico's zijn;

STAP 5: Bepaal hoe je risico's kan beperken of vermijden;

STAP 6: Rapporteer de bevindingen.

Er zijn geen richtlijnen voor het uitvoeren van de DPIA. Je kunt dit zelf doen (en een template op internet opzoeken) of een externe partij inhuren om deze uit te voeren. De vorm is eigenlijk niet

belangrijk (Word, Powerpoint, Excel) als je de inhoud maar compleet hebt. In externe links hebben we een link ingevoegd naar het beschikbare model van NOREA (de beroepsorganisatie van IT auditors). Dit document wordt in Nederland veel toegepast en is een uitgebreid en begrijpelijk instrument om vorm te geven aan de DPIA. Ook hebben we een link ingevoegd naar het model van de Rijksoverheid.

Toepassing in de sport:

In de volgende gevallen is het uitvoeren van een DPIA sowieso vereist:

- Voetbal;v;
- Structureel gebruik van persoonsgegevens van (minderjarige) sporters voor marketing doeleinden;
- Verwerken van persoonsgegevens voor het tegengaan van matchfixing;
- Gegevensuitwisseling met jeugdzorg en/of maatschappelijk werk om sociale problematiek of risicojongeren te signaleren;
- Camera-toezicht van werknemers (zonder medeweten van de gefilmde medewerker).

Externe links	Uitleg
Guideline DPIA	Hier download je de guideline over DPIA's die de European Data Protection Board heeft gepubliceerd. Deze guideline verduidelijkt het een en ander rondom het uitvoeren van DPIA's en geeft negen criteria voor de beoordeling van een waarschijnlijk hoog risico.
Richtsnoeren DPIA	Hier vind je de Nederlandse vertaling van de guideline DPIA's. Deze guideline verduidelijkt het een en ander rondom het uitvoeren van DPIA's en wanneer een verwerking waarschijnlijk een 'hoog risico' inhoudt.
Verplichte DPIA-lijst	Hier vind je het besluit inzake lijst van verwerkingen van persoonsgegevens waarvoor een DPIA verplicht is, opgesteld door de AP.
Handreikingen NOREA	Hier vind je een o.a. een Handreiking DPIA en een Raamwerk (invuldocument in Word). Het document bevat een vragenlijst die je helpt om stapsgewijs de privacyrisico's in kaart te brengen.
Model DPIA Rijksoverheid	Hier kun je het DPIA model van de Rijksdienst downloaden.
DPIA Tool	Hier vind je een tool voor het uitvoeren van DPIA's - aangeboden door de Franse toezichthouder.
Voorafgaande raadpleging	Hier vind je alle informatie omtrent voorafgaande raadpleging (lees onderdeel 'Wat moet ik verder nog weten').
Website AP	Op deze webpagina van de AP lees je meer informatie over het uitvoeren van een DPIA en vind je een aantal checklists.

7.9. Internationale doorgifte van persoonsgegevens

In de praktijk worden er continu persoonsgegevens doorgegeven naar landen/organisaties buiten de Europese Unie (EU). Denk aan de opslag van persoonsgegevens op servers van Amerikaanse partijen of het delen van gegevens met partijen in de sensoren industrie. De AVG stelt voorwaarden aan deze internationale doorgifte.

Waarom? Binnen de EU kennen we allemaal dezelfde privacywetgeving die ervoor zorgt dat organisaties netjes omgaan met persoonsgegevens. Daarom kunnen we persoonsgegevens doorsturen naar een ander EU-land zonder dat daarvoor extra maatregelen nodig zijn. In landen buiten de EU gelden er vaak andere regels of gelden misschien helemaal geen regels voor de omgang met persoonsgegevens. Stel dat je als sportorganisatie gegevens van sporters deelt met een organisatie in een land buiten de EU, dan kun je dus niet garanderen dat die organisatie op eenzelfde nette manier met de persoonsgegevens van jouw sporters omgaat. Daaruit volgt automatisch dat ook jij als sportorganisatie niet meer in staat bent aan de verplichtingen van de AVG te voldoen. Om te voorkomen dat de privacy van betrokkenen wordt aangetast, worden voorwaarden gesteld aan doorgifte naar dergelijke landen (ook wel: derde landen).

Voorbeeld: werken in de cloud

Werkzaamheden binnen organisaties worden steeds vaker uitgevoerd met webapplicaties of apps. Denk bijvoorbeeld aan tools voor administratie en ticketverkoop, maar ook aan webhosting en apps (zoals Dropbox/Whatsapp/WeTransfer/MailChimp/SurveyMonkey). Je spreekt dan over de cloud, wat meestal betekent dat data (waaronder persoonsgegevens) terecht komt op servers van externe leveranciers. Die servers staan vaak in de VS. In dat geval zijn de regels voor doorgifte van toepassing, zodat je bijzondere maatregelen moet treffen.

7.9.1. Wanneer is sprake van internationale doorgifte?

De EU bestaat anno 2022 uit 27 lidstaten. Er zijn enkele landen die niet binnen de EU vallen, maar waarvoor wel dezelfde privacyregels gelden, namelijk: Liechtenstein, Noorwegen en IJsland. Samen met de Europese lidstaten vormen deze landen de Europese Economische Ruimte (EER). Binnen deze ruimte mogen persoonsgegevens worden doorgegeven en verwerkt zonder extra maatregelen. Let dus goed op, waar het bedrijf waar je mee samenwerkt, is gevestigd en waar hun servers staan.

Op dit moment bestaat de EER uit: België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Kroatië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië en Zweden.

Wanneer buiten deze ruimte persoonsgegevens worden doorgegeven en/of verwerkt, is sprake van internationale doorgifte.

7.9.2. Wat moet ik doen als er sprake is van internationale doorgifte?

Je mag persoonsgegevens doorgeven naar organisaties in derde landen als dat land een passend beschermingsniveau biedt. Dat is het geval als de organisatie gevestigd is in een land waarvoor een adequaatheidsbesluit geldt (zie externe links voor een lijst met landen). Dat zijn namelijk landen waarvoor de Europese Commissie (EC) heeft vastgesteld dat het niveau van gegevensbescherming vergelijkbaar is met de AVG. In dat geval is doorgifte geen probleem en hoef je hiervoor geen extra maatregelen te nemen.

Als het land niet op deze adequaatheidslijst staat, dan dien je extra maatregelen (passende waarborgen) te treffen om alsnog een minimaal beschermingsniveau te kunnen bieden. Daarvoor kun je gebruik maken van standaard contractbepalingen', wellicht beter bekend onder de Engelse term: Standard Contractual Clauses (SCC's). Dit is een modelcontract dat kan worden gesloten tussen de sportorganisatie (veelal de exporterende partij) en de importerende partij, en waarin de aanvullende waarborgen zijn opgenomen. Zie externe links voor de modelcontracten. We adviseren je om ook het onderdeel '[Waar moet ik op letten bij het sluiten van deze SCC's](#)' goed door te nemen.

Andere opties om passende waarborgen te kunnen bieden, is door gebruik te maken van goedgekeurde gedragscodes of via een certificeringsmechanisme. Ondernemingen in een concernverband kunnen ook nog bindende bedrijfsvoorschriften vaststellen. Deze drie opties lichten we hier niet verder toe, omdat dit in de sportcontext meestal niet van toepassing is.

Voorbeeld: buitenlandse evenementen

Als sportbond vervul je regelmatig een actieve rol bij de deelname van topsporters aan buitenlandse evenementen. Je onderhoudt bijvoorbeeld contact met reisorganisaties, hotels, autoriteiten of wellicht een lokale zusterorganisatie. Met deze partijen worden veelal identificatie documenten, contactgegevens en wellicht ook gezondheidsgegevens uitgewisseld. Bevinden deze ontvangers zich buiten de EER, besef dan goed dat je ook hier de doorgifteredels in acht moet nemen.

Let op! Voor doorgifte van persoonsgegevens naar de Verenigde Staten kon je voorheen gebruik maken van het zogenoemde EU-VS Privacy Shield. Deze is [ongeldig verklaard](#) in de Schrems-II uitspraak (zie case). Het Privacy Shield mag je dus niet meer gebruiken. Dat betekent dat je in veel gevallen een modelcontract moet gebruiken voor doorgifte naar de VS.

Case: Schrems-II (uitspraak Hof van Justitie 16 juli 2020)

Persoonsgegevens van Europese personen mogen niet zomaar in de VS worden verwerkt, omdat de VS de privacy-rechten van Europeanen niet voldoende beschermt. Waarom niet? Ten eerste, omdat EU-burgers geen mogelijkheid hebben om naar de rechter te stappen als zij van mening zijn dat hun gegevens onrechtmatig door de overheid worden verwerkt. Ten tweede blijkt dat de veiligheidsdiensten in de VS erg ruime toegang hebben tot alle gegevens.

Let op! Het EC heeft voor het Verenigd Koninkrijk (VK) (na het verlaten van de EU) een adequaatheidsbesluit genomen. Dat betekent dat je vrij gegevens kunt uitwisselen met het VK en je daarbij geen extra maatregelen hoeft te nemen.

7.9.3. Waar moet ik op letten bij het sluiten van deze SCC's?

Zoals je hierboven al hebt kunnen lezen, zijn SCC's standaardafspraken die in bepaalde gevallen gemaakt moeten worden als er sprake is van internationale doorgifte. Enkel het sluiten van SCC's is echter niet voldoende. Je dient namelijk te beoordelen of de wetgeving in het ontvangende land eigenlijk wel het overeengekomen beschermingsniveau kan bieden. Immers: je kunt wel standaardafspraken maken, maar als deze afspraken niet kunnen worden nagekomen vanwege wetgeving, dan ben je in feite weer terug bij af. Zo'n beoordeling noemen we ook wel een Transfer Risk Assessment. Neem voor (ondersteuning bij) het uitvoeren hiervan contact op met een jurist.

Heb je de Transfer Risk Assessment succesvol uitgevoerd/laten uitvoeren? Dan kun je de SCC's gebruiken. Deze zijn in 2021 vernieuwd en bestaan uit twee delen: algemeen en modulair. In het modulaire deel moet je een module kiezen die aansluit bij de privacypositie van jouw organisatie en van de organisatie waar je een contract mee sluit.

Let op! Er mogen geen aanpassingen worden gemaakt in de artikelen van het SCC: feitelijk staat alles vast en kun je enkel kiezen uit de modules. Natuurlijk mag je de SCC's wel opnemen in een groter contract en mag je bepalingen toevoegen, mits deze de SCC's niet tegenspreken.

7.9.4. Wat als alle bovengenoemde opties niet mogelijk zijn?

Is er geen adequaatheidsbesluit genomen of is het niet mogelijk om SCC's of andere waarborgen te gebruiken, dan zijn er nog specifieke uitzonderingen denkbaar. Deze uitzonderingen zijn alleen bruikbaar als je doorgifte niet repetitief is (dus bijvoorbeeld eenmalig). Je kan bijvoorbeeld specifieke en uitdrukkelijke toestemming vragen voor de doorgifte aan de betrokkene. Vaak gaat het echter juist om langdurigere uitwisselingen. De uitzonderingen lichten we hier daarom ook niet verder toe. Wil je meer weten, lees dan de richtsnoeren van de EDPB, waarvan we hierna de externe link hebben opgenomen.

Tips:

- Als je gebruik maakt van Microsoft of Amazon dan heb je te maken met Amerikaanse partijen. Vaak kun je wel kiezen voor het gebruik van servers binnen de EU. Vooralsnog, anno 2022, is alleen de binding met de VS onvoldoende reden dit niet meer te mogen doen.
- Wat als ik al contracten heb gesloten op basis van de oude SCC's? Inmiddels is de overgangperiode verlopen om die te vervangen. Deze overgangperiode liep af op 26 september 2021. Zaak is dus om de oude SCC's zo snel als mogelijk te vervangen.

Externe links	Uitleg
Lijst adequaatheidsbesluit	Hier vind je een overzicht van de landen waarvoor een adequaatheidsbesluit geldt.
SCC's	Hier download je de SCC's templates.
Uitspraak Schrems II	Hier vind je de officiële uitspraak van het Schrems II arrest.
Artikel 49 AVG Richtsnoeren	In deze richtsnoeren legt de EDPB uit welke uitzonderingen mogelijk zijn en hoe je die moet toepassen.

7.10. Rechten van betrokkenen

Betrokkenen hebben verschillende rechten om zeggenschap/controle te houden over het verwerken van hun persoonsgegevens. Een betrokkene heeft dus bepaalde privacyrechten, die tegenover jou als verantwoordelijke kunnen worden uitgeoefend (dit moet middels een verzoek). We lichten hieronder toe met welke privacyrechten je in de praktijk te maken kunt krijgen (zie tabel).

Recht op?	Wat houdt het in voor de betrokkene?
Inzage	Hij/zij heeft het recht een kopie te ontvangen van de persoonsgegevens die van hem/haar worden verwerkt.
Vergetelheid	Hij/zij heeft het recht 'vergeten' te worden.
Rectificatie	Hij/zij heeft het recht persoonsgegevens te laten wijzigen/aanvullen.
Dataportabiliteit	Hij/zij heeft het recht persoonsgegevens over te laten dragen aan een andere partij.
Beperking van de verwerking	Hij/zij heeft het recht minder persoonsgegevens te laten verwerken.
Menselijke blik bij besluiten	Hij/zij heeft het recht op een menselijke blik bij besluiten (indien er sprake is van geautomatiseerde besluitvorming/profilering).
Bezwaar	Hij/zij heeft het recht bezwaar te maken tegen het verwerken van persoonsgegevens.

Let op! Deze rechten zijn niet absoluut. Je hoeft dus niet altijd gehoor te geven aan een verzoek. Als een aanvraag binnenkomt, moet je eerst beoordelen of iemand wel recht heeft op zijn privacyrecht. Zorg dus dat je weet wanneer je wel/niet gehoor moet geven aan een verzoek. Hierna vertellen wij je hier meer over.

7.10.1. Hoe ga ik om met deze privacyrechten?

De volgende richtlijnen helpen bij het reageren op een verzoek. Wij adviseren je om hier intern een procedure voor op te stellen en om verantwoordelijkheden toe te wijzen aan de juiste personen.

(1) Verzoek indienen

- Zorg dat je informeert over welke privacyrechten een betrokkene heeft (vaak doe je dit in de privacyverklaring);
- Zorg dat je informeert over hoe een betrokkene een verzoek kan indienen, bijvoorbeeld per e-mail (vaak doe je dit ook in de privacyverklaring). Deze informatie geef je bij voorkeur schriftelijk en niet per telefoon.

(2) Verzoek beoordelen

- Controleer of de aanvraag helder/compleet is (als de vraag heel breed is, mag je best vragen of de betrokkene de vraag kan specificeren. Het behandelen van een verzoek brengt immers al genoeg werk met zich mee.);
- Controleer de identiteit van de betrokkene (immers: je wilt natuurlijk wel zeker weten dat je de kopie van de gegevens aan de juiste persoon verstrekt, anders heb je meteen een datalek!). Het identificeren van een betrokkene betekent niet noodzakelijk het opvragen van een paspoort of rijbewijs. Stem de wijze van identificatie af aan de hand van de gegevens die worden gevraagd en gebruik zo mogelijk andere opties om iemand te identificeren dan door middel van een paspoort of rijbewijs. Laat bijvoorbeeld iemand met een wachtwoord

inloggen op zijn/haar account op een website van de sportvereniging om gegevens te kunnen opvragen);

- Onderzoek de geldigheid van het verzoek. Of een verzoek geldig is, wordt bepaald door criteria die worden gegeven in het betreffende artikel in de AVG. Voor het bepalen van de criteria kan je te rade gaan bij de informatie die de AP verstrekt over privacyrechten op haar website, zie externe links.

(3) Verzoek uitvoeren

Indien het verzoek geldig is, voer de verzochte actie dan uit. Afhankelijk van het verzoek kan het gaan om:

- Afschrift van de verzamelde van gegevens verstrekken;
- Wijzigen van een gegeven (bijvoorbeeld een e-mailadres);
- Wissen van één of meerdere gegevens;
- Beperken van de verwerking;
- Delen/overdragen van gegevens met/aan een andere partij (direct);
- Staken van de verwerking;
- Informatie verstrekken over de profilering/automatische besluitvorming en zorgen voor menselijke tussenkomst.

Tip: Het kan vrij lastig zijn om te beoordelen of een verzoek geldig is op basis van de criteria uit de AVG. We hebben het dan niet over de identiteitscheck, maar of iemand überhaupt recht heeft op zijn/haar privacyrecht. Je kunt daarom als vuistregel het volgende gebruiken:

altijd tegemoet komen aan een verzoek, tenzij er redenen zijn waarom je dat niet wilt of kunt doen. Als dit het geval is, kijk dan in de wet of er een gegronde reden is en je op basis daarvan het verzoek kunt afwijzen.

(4) Aandachtspunten/waar je verder op moet letten

- **Timing:** afhandeling binnen één maand na ontvangst. Tenzij die termijn niet haalbaar is, dan informeer je de betrokkene hierover (ook binnen een maand). De termijn wordt dan met maximaal twee maanden verlengd (dat kan alleen als het verzoek complex is).
- **Vorm:** als je de aanvraag elektronisch (per e-mail) ontvangt, dien je ook elektronisch te reageren.
- **Kosten:** je mag geen kosten in rekening brengen. Hierop bestaan wel een enkele uitzonderingen; zo mag je bijvoorbeeld administratieve kosten in rekening brengen als iemand herhaaldelijk om een kopie van zijn/haar persoonsgegevens verzoekt.
- **Beveiliging:** als je gegevens verstrekt (recht op inzage): deel die dan ook op een veilige manier (gebruik een veilig mailen optie of zip het bestand en beveilig het met een wachtwoord).
- **Weigering:** je mag een verzoek afwijzen als het kennelijk ongegrond is (beoordeling geldigheid), maar ook als het een buitensporig verzoek is. Bijvoorbeeld als iemand wekelijks zijn/haar dossiers opvraagt. Je moet dan wel kunnen aantonen dat er sprake is van een buitensporig verzoek. Houd er rekening mee dat dit tot een discussie met de betrokkene kan leiden.
- **Privacy derden:** controleer altijd of de gegevens die je deelt geen afbreuk doen aan de rechten en vrijheden van anderen. Als je tot die conclusie komt, , verwijder die gegevens over derden dan uit de gegevens die je deelt.
- **Minderjarigen:** gaat het om gegevens van een minderjarige, dan kun je meewerken aan een verzoek van een ouder of voogd.

- **Derde partijen:** als je iemands gegevens hebt gedeeld met een derde partij, regel dan dat het verzet ook bij deze derde wordt doorgevoerd. Tenzij het onevenredig veel inspanning is of onmogelijk blijkt.
- **Klachtrecht:** als je een verzoek weigert dan moet je de betrokkene informeren over de redenen ervan. Ook moet je hem/haar informeren over de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de AP.

7.10.2. Recht op inzage

Een betrokkene heeft het recht om zijn/haar persoonsgegevens in te zien en mag jouw organisatie dus vragen of, en zo ja, welke persoonsgegevens je van hem/haar verwerkt. De betrokkene kan op deze manier controleren of jij je als verwerkingsverantwoordelijke aan de regels houdt.

Wat moet je in zo'n geval verstrekken:

- Een kopie van de gegevens (of van een deel van de gegevens – afhankelijk van het verzoek);
- Informatie over de verwerking (vaak kun je dit uit je privacyverklaring halen):
 - Verwerkingsdoeleinden (bijvoorbeeld 'ledenadministratie', 'marketing', etc.);
 - Categorieën van persoonsgegevens (bijvoorbeeld 'naam', 'lidnummer', 'wedstrijdhistorie', etc.);
 - Bewaartermijnen en bewaarcriteria;
 - Informatie over privacy-rechten (zie andere rechten hieronder);
 - Informatie over het recht om te klagen bij de toezichthouder (Autoriteit Persoonsgegevens);
 - Informatie over de herkomst van de gegevens (direct van de betrokkene, via vereniging etc.);
 - Informatie over geautomatiseerde besluitvorming en profilering (indien van toepassing);
 - Met welke eventuele derden jij deze gegevens hebt gedeeld ('sponsors', 'NOC*NSF',

Voorbeeld: inzage-verzoek

Er zijn talloze situaties denkbaar waarin het inzagerecht in conflict komt met jouw of andermans rechten en plichten. Het is belangrijk dat je altijd een zorgvuldige afweging maakt. Denk bijvoorbeeld aan een melding over grensoverschrijdend gedrag. Je hebt daar als organisatie wellicht een intern rapport over opgesteld, maar wil in verband met een lopend onderzoek misschien niet dat dit bij de betrokkene bekend wordt. Bovendien zou inzage in dat rapport de belangen van iemand anders (zoals een slachtoffer) kunnen schaden. Kijk dan in de wet of dat een gegronde reden is en je op basis daarvan het verzoek kunt afwijzen.

etc.).

Let op!

- Heb je het vermoeden dat een derde bezwaar kan hebben tegen een inzage, namelijk doordat bij inzage ook gegevens van deze derde bekend zouden worden, stel de derde dan vóór de verstrekking in de gelegenheid zich daarover uit te laten of zorg ervoor dat de gegevens van die derde worden gewist.
- Een betrokkene kan zijn/haar inzagerecht slechts uitoefenen over eigen persoonsgegevens. Inzage in andermans persoonsgegevens is dus niet toegestaan, tenzij het een verzoek door de ouders of voogd van een minderjarige betreft.

- Het inzagerecht betekent niet dat je integraal alle informatie moet verstrekken waarover je als verantwoordelijke beschikt. Meestal kun je volstaan met het overzicht dat hiervoor is geschetst.

7.10.3. Recht op vergetelheid

Een betrokkene heeft het recht om gegevens te laten verwijderen en mag jou vragen om dit te doen. Als het verzoek geldig is, dan moet je de gegevens wissen. Vervolgens moet je ook derden informeren aan wie jij die gegevens hebt verstrekt. Op die manier kunnen die derde ontvangers ook het verzoek doorvoeren. Deze kennisplicht geldt niet als het onmogelijk is of onevenredig veel inspanning vergt.

Let op! Het verzoek om gegevens te laten verwijderen zal in sommige gevallen niet geldig zijn, bijvoorbeeld omdat wettelijke of overeengekomen bewaartermijnen nog niet zijn verstreken. Een simpel voorbeeld: je kunt de persoonsgegevens van een lid niet verwijderen uit je systeem als hij/zij nog lidmaatschap moet betalen.

7.10.4. Recht op rectificatie

Een betrokkene heeft het recht om gegevens te laten corrigeren of aan te laten passen en mag jou vragen om dit te doen. Het recht op rectificatie is bedoeld om fouten te herstellen bij onjuiste gegevens (uiteraard mag iemand vragen om een adreswijziging als hij/zij pas is verhuisd, graag zelfs!). Dit recht is niet bedoeld om een beoordeling, uitkomst of mening te veranderen. In een dergelijk geval mag je het verzoek dus weigeren.

7.10.5. Recht op dataportabiliteit

Een betrokkene heeft het recht gegevens over te laten dragen naar een andere gegevensdrager (of om een kopie te verstrekken) en mag jou vragen om dit te doen. Dit recht is vooral bedoeld voor grote gegevensdragers, zoals desportgadgets van Garmin en Polar. Als een betrokkene wil switchen van Garmin naar Polar dan mag hij/zij Garmin vragen om die gegevens (in een gestructureerde, gangbare en machine leesbare vorm) over te dragen naar Polar. Het recht is dus iets minder van toepassing op sportorganisaties. Dit neemt niet weg dat je zo'n verzoek kunt krijgen en de geldigheid moet beoordelen.

7.10.6. Recht op beperking van de verwerking

Een betrokkene heeft het recht een verwerking te beperken en mag jou vragen om dit te doen. Het beperken van de verwerking is eigenlijk het markeren van opgeslagen gegevens op zo'n manier dat de verwerking ervan in de toekomst kan worden uitgesloten. Met andere woorden, de verwerking wordt tijdelijk bevroren (vaak totdat een bezwaar of een geschil is opgelost). Als zo'n verzoek geldig is dan kun je bijvoorbeeld kijken of je de persoonsgegevens tijdelijk kunt overbrengen naar een ander systeem (zodat de gegevens niet langer beschikbaar zijn voor reguliere gebruikers) of gepubliceerde gegevens tijdelijk van de website af kunt halen.

7.10.7. Recht op menselijke blik bij besluiten

Een betrokkene heeft het recht om niet te worden onderworpen aan een uitsluitend op geautomatiseerde verwerking, waaronder profilering, gebaseerd besluit waaraan voor hem/haar rechtsgevolgen zijn verbonden of dat hem anderszins in aanmerkelijke mate treft.

Daarmee wordt bedoeld: het nemen van beslissingen met automatische processen of middelen zonder dat er menselijke tussenkomst is, als dat tot gevolg heeft dat een betrokkene een bepaald recht wordt toegekend (of geweigerd) of als de betrokkene op een andere wijze in zijn sociale of economische positie wordt getroffen. Indien hier sprake van is, dan heeft betrokkene het recht om

aan de sportorganisatie te vragen om een nieuw besluit te nemen, waarbij een mens de gegevens beoordeelt. Dit is een te groot onderwerp voor dit handboek.

7.10.8. Recht op bezwaar

Een betrokkene heeft het recht zich te verzetten tegen de verwerking (hij/zij kan bezwaar aantekenen). Als het een geldig recht is, moet je de verwerking staken. Let op, de betrokkene heeft dan ook automatisch recht op beperking van de verwerking en vergetelheid. Betreft het een bezwaar tegen direct marketing? Dan dien je ervoor te zorgen dat de persoonsgegevens niet meer voor deze doeleinden worden verwerkt. Bezwaren tegen direct marketing mag je niet weigeren.

Tip: Standaard brieven/voorbeelden van een kopie inzage kun je vinden op de website van de AP.

Externe links	Uitleg
Rechten van betrokkenen	Op deze webpagina van de AP vind je uitgebreide informatie over privacy-rechten.
Voorbeeld kopie inzage	Hier vind je een voorbeeldoverzicht inzage persoonsgegevens van de AP.

7.11. Meldplicht datalekken

OF: Als verwerkingsverantwoordelijke ben je in bepaalde gevallen verplicht om een datalek te melden aan de betrokken personen en aan de AP (Autoriteit Persoonsgegevens).

7.11.1. Wat is een datalek?

Een datalek is een 'inbreuk in verband met persoonsgegevens'. Het gaat daarbij om:

'een inbreuk op de beveiliging die per ongeluk of op onrechtmatige wijze leidt tot de vernietiging, het verlies, de wijziging of de ongeoorloofde verstrekking van of de ongeoorloofde toegang tot doorgezonden, opgeslagen of anderszins verwerkte gegevens'.

Met andere woorden, een inbreuk op de beveiliging die het gevolg heeft dat toegang wordt gegeven tot persoonsgegevens, persoonsgegevens verloren gaan, of persoonsgegevens worden gewijzigd, zonder dat dit de bedoeling is.

Een aantal voorbeelden van datalekken (de meest voorkomende datalekken van 2020) zijn¹:

- Persoonsgegevens verstuurd naar/afgegeven aan de verkeerde ontvanger (bijvoorbeeld per ongeluk een e-mailbericht aan meerdere ontvangers in de cc versturen in plaats van bcc);
- Hacking, malware (kwaadaardige gegevens verzamelende software) en/of phishing;
- Persoonsgegevens van een verkeerde klant getoond in klantportaal;
- Apparaat, gegevensdrager (vb. externe schijf) en/of papier met daarop persoonsgegevens kwijtgeraakt of gestolen;
- Persoonsgegevens onbedoeld online gepubliceerd.

Let op! Een inbreuk op de beveiliging, oftewel een beveiligingslek, is niet hetzelfde als een datalek. Bij een beveiligingslek hoeft het niet over persoonsgegevens te gaan. Je spreekt pas van een datalek als de inbreuk op de beveiliging daadwerkelijk heeft geleid tot de hiervoor beschreven gevolgen of als dat gevolg redelijkerwijs niet valt uit te sluiten.

7.11.2. Moet ik een datalek melden aan de Autoriteit Persoonsgegevens?

Als een datalek zich voordoet, moet je als verantwoordelijke het datalek zonder onredelijke vertraging, maar uiterlijk binnen 72 uur melden aan de AP. In principe moet je alle datalekken melden bij de AP. Dit is alleen niet verplicht indien het onwaarschijnlijk is dat het datalek leidt tot risico's op nadelige gevolgen voor de getroffen personen. Om dat te beoordelen kun je een risico-inventarisatie uitvoeren op de persoonsgegevens die je verwerkt (zie ook: tips).

Het datalek moet je melden op de website van de AP. Dit kun je doen door het invullen van een formulier op het meldpunt datalekken (zie externe links).

7.11.3. Moet ik een datalek melden aan de betrokkene?

Een datalek dat moet worden gemeld aan de AP, moet in sommige gevallen ook worden gemeld aan de betrokkenen zelf – de personen van wie data is gelekt. Je bent verplicht het datalek aan de betrokkenen te melden wanneer het datalek waarschijnlijk een hoog risico inhoudt voor rechten en vrijheden van de betrokkenen.

Ook hier geldt dat de melding 'zonder onredelijke vertraging' moet gebeuren. Op die manier kunnen de getroffen personen namelijk maatregelen nemen om zich te beschermen tegen de mogelijke negatieve gevolgen (denk aan het opnieuw instellen van een wachtwoord).

¹ https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/rapportage_datalekken_2020.pdf

Afweging melden aan betrokkenen

Voor de afweging of betrokkenen moeten worden geïnformeerd, is het aantal betrokkenen niet van doorslaggevend belang. De aard en omvang van het datalek zelf zijn wel belangrijk. Als gevoelige gegevens zijn gelekt dan moeten de betrokkenen bijna altijd worden geïnformeerd. Er is echter een belangrijke uitzondering: betrokkenen hoeven niet te worden geïnformeerd als de gelekte gegevens op een passende manier zijn beveiligd. Het is dan namelijk onmogelijk voor onbevoegden om de gegevens in te zien. Denk hierbij aan beveiligingsmaatregelen zoals encryptie of hashing. Ook wanneer gegevens terecht zijn gekomen bij iemand die gebonden is aan een beroepsgeheim, hoeft het datalek niet te worden gemeld.

Risico's in kaart brengen

De risico's van het datalek moeten wel altijd in kaart worden gebracht. Het is belangrijk te beseffen dat deels versleutelde gegevens, of versleuteling op een achterhaalde wijze, géén passende beveiligingsmaatregelen zijn.

Termijn

Moet je een datalek melden aan de betrokkenen, doe dit dan zo spoedig mogelijk. Geef bij de melding specifiek advies aan de getroffen personen om zich te beschermen tegen de mogelijke negatieve gevolgen van het datalek. Als je de getroffen personen lastig kunt bereiken (of het kost onevenredig veel inspanning), dan kun je ervoor kiezen om een openbare mededeling te doen, zoals bijvoorbeeld een melding op de website van je sportorganisatie. Let op: Het niet tijdig melden van een datalek kan leiden tot een boete van de AP.

7.11.4. Voorbeelden

(1) CC/BCC-foutje

Een kliniek stuurt per e-mail een nieuwsbrief naar ernstig zieke patiënten met dezelfde aandoening zonder de lijst van ontvangers onzichtbaar te maken. Er is dus sprake van een datalek (immers namen en e-mailadressen zijn zichtbaar/toegankelijk voor personen, zonder dat dit de bedoeling is). Door de context (zieke patiënten met een aandoening) waarin de e-mailadressen worden gebruikt, is er bovendien sprake van een verwerking van bijzondere persoonsgegevens (namelijk gezondheidsgegevens). Het datalek moet in dit geval worden gemeld aan de AP en aan betrokkenen, omdat er voor de betrokkenen mogelijk negatieve privacy-gevolgen zijn.

Tip: In in een dergelijk geval kun je het beste een distributielijst gebruiken of een mailing tool. Op die manier voorkom je een datalek. Ook bij BCC adressen gaat er namelijk nog wel eens iets mis.

(2) Verlies van persoonsgegevens

Bij verlies van persoonsgegevens zijn persoonsgegevens gewist of verloren gegaan. Als er geen back-up beschikbaar is, kan het zijn dat zo'n datalek moet worden gemeld aan de AP. Onder verwerken valt namelijk ook het onbedoeld of onrechtmatig vernietigen en uitwissen van gegevens.

Een veelvoorkomend geval van verlies van persoonsgegevens is het verlies van een onbeveiligde laptop waarop klantgegevens staan zoals betalingsgegevens, adresgegevens, e-mailadressen en medische gegevens. Een dergelijk datalek zal moeten worden gemeld aan de AP en aan de betrokkenen.

(3) Malware

Als een organisatie te maken krijgt met malware, kunnen computerbestanden worden aangetast. Het kan bijvoorbeeld gebeuren dat bestanden worden gegijzeld, zodat ze niet meer beschikbaar

zijn. Er is dan sprake van een datalek, omdat de persoonsgegevens onrechtmatig zijn verwerkt of zijn aangetast. Bovendien zijn de bestanden mogelijk aan onbevoegden beschikbaar gesteld. Het datalek zal waarschijnlijk aan de AP moeten worden gemeld. Raadpleeg, als je met malware te maken krijgt, altijd een expert op dit gebied! Of ook betrokkenen op de hoogte moeten worden gebracht, is afhankelijk van de vraag of een onbevoegde derde de mogelijkheid heeft gehad om de persoonsgegevens te raadplegen. Is dat het geval geweest, of is de mogelijkheid dat dit kan of kon gebeuren redelijkerwijs niet uit te sluiten, dan zullen betrokkenen op de hoogte moeten worden gebracht.

(4) Sport-specifieke case: datalek MyLaps

In 2019 zijn de persoonsgegevens van hardlopers gelekt. Zij maakten tijdens hardloopevenementen (waaronder de Dam tot Damloop) gebruik van MyLaps. Dat is een systeem dat tijden registreert. Het ging om e-mailadressen en in sommige gevallen ook geboortedata van deelnemers. Het datalek werd veroorzaakt door slechte beveiliging van de achterliggende database, waardoor kwaadwillenden gemakkelijk de persoonsgegevens van personen konden misbruiken voor verschillende vormen van fraude (denk dan aan phishingmails etc.).

7.11.5. Moet ik een datalekregister bijhouden?

Alle datalekken (ongeacht wel/niet meldplichtig) moet je documenteren in een overzicht: het datalekregister. Diverse templates kun je gemakkelijk online downloaden.

Tips:

- Heb je geen expertise in huis om de omgang met datalekken af te handelen, schakel dan onmiddellijk een deskundige in.
- Het registreren (loggen) van informatie over wie op welk moment toegang heeft gehad tot gegevens kan je helpen bij het inschatten van de omvang van een risico.
- Maak in verwerkersovereenkomsten met verwerkers altijd duidelijke afspraken over het beveiligingsniveau en het melden van datalekken. Verwerkers dienen de verwerkingsverantwoordelijke namelijk zo spoedig mogelijk te informeren over een datalek zodat jij, als verantwoordelijke, je verplichtingen uit de AVG kunt nakomen. Meer hierover lees je in onderdeel 'Derde partijen'.
- Zorg dat iedereen binnen je organisatie (1) veilig met ICT omgaat en (2) weet hoe er moet worden gehandeld zodra een vermoeden bestaat van een datalek. Dit doe je door een datalekprotocol op te stellen voor jouw organisatie. Menselijke fouten zijn een belangrijke aanleiding voor (de escalatie van) datalekken. Je kunt eventueel het modelprotocol uit dit handboek gebruiken.
- Stel een intern team samen dat wordt opgeroepen zodra zich een datalek voordoet. Leg de werkafspraken vast in een protocol. Een model hiervoor is in dit handboek opgenomen als bijlage.
- Onderzoek bij een incident zo snel mogelijk hoe je maatregelen kan treffen die de schade kunnen beperken. Nogmaals, aarzel niet om een specialist in te schakelen als je zelf niet in staat bent adequaat op te treden!

Externe links	Uitleg
Guideline personal data breach notification	Hier download je de guideline over datalekken die de European Data Protection Board (EDPB) heeft gepubliceerd. Deze guideline geeft informatie over de meldplicht datalekken.

Richtsnoeren inzake datalekken	Dit is de Nederlandse vertaling van de guidelines datalekken. Deze guideline geeft informatie over de meldplicht datalekken.
Datalekken	Op deze webpagina van de AP vind je meer informatie over de meldplicht datalekken, waaronder stappenplannen, voorbeeldlijst wel/niet melden etc.
Meldloket datalekken	Op deze webpagina van de AP kun je een meldwaardig datalek melden.
Template(s)	Uitleg
Kernprotocol datalekken	Dit model biedt een uitgangspunt om vast te stellen hoe de organisatie intern omgaat met eventuele datalekken.

7.12. Derde partijen (verwerkers)

In het onderdeel ‘[De belangrijkste rollen](#)’ kun je lezen welke verschillende rollen er zijn waar het de verwerking van persoonsgegevens betreft. Afhankelijk van je rol heb je ook andere verantwoordelijkheden.

Een verwerkingsverantwoordelijke is verplicht om te voldoen aan de eisen uit de AVG (). Je bent als verwerkingsverantwoordelijke ook verantwoordelijk voor het beschermen van de persoonsgegevens die je aan derden beschikbaar stelt (zoals dienstverleners). Daarom wil je als alleen samenwerken met betrouwbare dienstverleners.

Een verwerker mag alleen handelen in opdracht van de verwerkingsverantwoordelijke. Dat neemt niet weg dat je als verwerker geen verantwoordelijkheden hebt. Ook als verwerker ben je verplicht aan een aantal eisen te voldoen. Denk bijvoorbeeld aan: registerplicht, passende beveiligingsmaatregelen, alleen met toestemming van verantwoordelijke sub-verwerkers inschakelen, meldplicht richting verantwoordelijke bij een datalek, verlenen van medewerking bij een verzoek van de AP.

7.12.1. Hoe beoordeel ik welke rol een dienstverlener heeft?

Het vaststellen van je rol is van belang, omdat je daarmee ook bepaalt wie aan welke verplichtingen uit de AVG moet voldoen. Om te bepalen wie verwerkingsverantwoordelijke en wie verwerker is, moet je je afvragen: waarom vindt deze verwerking plaats en wie heeft de verwerking geïnitieerd? Degene die beslist of en welke gegevens er worden verwerkt, met welk doel dat gebeurt en op welke wijze, die partij is de verwerkingsverantwoordelijke.

De volgende drie bevoegdheden kunnen je richting geven:

- **Juridische bevoegdheid:** als het verwerken van persoonsgegevens expliciet vanuit een taak/plicht is opgedragen aan een organisatie, dan is die partij vaak verwerkingsverantwoordelijke. (Denk aan het verwerken van persoonsgegevens door de Belastingdienst);
- **Impliciete bevoegdheid:** als het verwerken van persoonsgegevens niet per sé juridisch is vastgelegd (zoals de juridische bevoegdheid hierboven), maar de verwerking wel logischerwijs volgt uit de (wettelijke) taak of verplichting die aan een partij is opgedragen, dan is die partij

vaak verwerkingsverantwoordelijke. (Denk aan een ledenadministratie van een sportvereniging);

- **Feitelijke invloed:** als een partij feitelijke invloed kan uitoefenen op het verwerken van persoonsgegevens (dus hij/zij beslist en bepaalt wat er met de persoonsgegevens gebeurt, wie er toegang hebben, hoelang ze bewaard blijven etc.), dan is die partij vaak de verwerkingsverantwoordelijke.

Na het lezen van bovenstaande, kan het nog steeds zo zijn dat het niet duidelijk is of je voor een bepaalde verwerking verantwoordelijke of verwerker bent. Zo neemt een dienstverlener een proces soms zodanig over, dat je als verantwoordelijke nauwelijks kunt overzien wat deze dienstverlener precies uitspookt. Denk bijvoorbeeld aan IT-leveranciers, waarbij je als niet-deskundige al snel geneigd bent blind te vertrouwen op de leverancier. Dat kan zo ver gaan, dat de dienstverlener in belangrijke mate controle (ver)krijgt over het verwerkingsproces. In dat geval is de leverancier mogelijk een verwerkingsverantwoordelijke in plaats van verwerker. Hierdoor kunnen de juridische rollen en verplichtingen anders liggen dan je wellicht verwacht. Laat je bij twijfel in dit soort scenario's tijdig adviseren door een deskundige! Verkeerde inschattingen over je juridische rol en rechtspositie kunnen leiden tot wetsovertredingen en aanzienlijke aansprakelijkheid.

Sport-specifieke voorbeelden van verwerkers:

- Salarisadministratie;
- Beheer van apps;
- Hosten van websites;
- Afhandelen van ticketverkoop.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Let op! Zoals je kunt lezen in 'De belangrijkste rollen' kan het zijn dat je gezamenlijk doel en middelen bepaalt. In dat geval is sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit is bijvoorbeeld zo als een sportorganisatie en een sensor-leverancier gezamenlijk een sensor ontwikkelen die gezondheidsgegevens registreert en beide partijen bepalen hoe en waarom deze gezondheidsgegevens worden verwerkt.

7.12.2. Hoe beoordeel ik of ik in zee wil gaan met een dienstverlener?

Voordat je voor een bepaalde dienstverlener kiest, wil je er zeker van zijn dat dit de meest geschikte dienstverlener is. Daarbij spelen uiteraard meer elementen een rol, maar het is zeker ook belangrijk om te kijken of de partij op een juiste manier met persoonsgegevens omgaat. De volgende vragen kunnen je helpen bij het selecteren van een dienstverlener:

- Is het een Nederlandse partij of een partij uit het buitenland? (advies: voorkeur laten uitgaan naar partij binnen de EER)
- Wordt de partij ook door andere sportbonden ingezet? Of zijn er soortgelijke referenties (advies: soortgelijke referenties zijn geen garantie, maar geven wel een indicatie)
- Waar worden gegevens opgeslagen? (advies: binnen de EER)
- Welke beveiliging wordt toegepast? (bijvoorbeeld: is het bedrijf gecertificeerd)

Tip: Vaak krijg je bij het doorlezen van de privacyverklaring van een dienstverlener al een grof beeld van hoe ze omgaan met het verwerken van persoonsgegevens.

7.12.3. Wat moet ik contractueel regelen?

Wat je contractueel moet regelen, hangt af van de rollen die iedere partij vervult.

Met opmerkingen [RVB2]: Hoe is dit een advies? Leg uit. Beetje kort door de bocht wellicht. Kan een simpele verenigingsbestuurder hier wat mee?

→ Verwerkersovereenkomst

Als de door jou ingeschakelde dienstverlener een verwerker is, dan sluit je een verwerkersovereenkomst af. Een verwerkersovereenkomst schept een duidelijke taakverdeling en zorgt ervoor dat jij als verwerkingsverantwoordelijke je kunt houden aan de eisen uit de AVG, ook al besteed je een deel van de verwerkingen uit. Via 'templates' vind je een model [verwerkersovereenkomst](#). Je kunt ervoor kiezen dit template te gebruiken of het template van de dienstverlener te gebruiken. Gebruik je het model van de dienstverlener, controleer dan aan de hand van onderstaande checklist of de verplichte elementen hierin terugkomen.

Met opmerkingen [RVB3]: LiNK

Checklist verwerkersovereenkomst:

- ✓ Werkzaamheden verwerker:
 - ✓ het onderwerp en duur van de verwerking;
 - ✓ de aard en doeleinden waarvoor persoonsgegevens worden verwerkt;
 - ✓ het soort persoonsgegevens en de categorieën van betrokkenen;
 - ✓ hoe hij/zij met de persoonsgegevens moet omgaan;
 - ✓ locatie van gegevens (verwerking binnen EER).
- ✓ Beveiliging:
 - ✓ beveiligingsmaatregelen (en periodieke review daarvan);
 - ✓ geheimhoudingsplicht.
- ✓ Beveiligingsincidenten (datalekken):
 - ✓ hoe verwerker een datalek moet melden.
 - ✓ het bijstand verlenen aan verwerkingsverantwoordelijke bij het vervullen van diens plicht als het gaat om melding aan betrokkenen en/of de AP.
- ✓ Rechten van betrokkenen:
 - ✓ het bijstand verlenen aan verwerkingsverantwoordelijke bij het vervullen van diens plicht om privacyrechten van betrokkenen te beantwoorden.
- ✓ DPIA (bijstand verlenen aan verwerkingsverantwoordelijke bij het uitvoeren van een DPIA).
- ✓ Onder-aanneming (voorwaarden voor het in dienst nemen van een andere verwerker).
- ✓ Vrijwaring en boete (aansprakelijkheid in geval van schade door het niet naleven).
- ✓ Audit en controle (welke vormen van toezicht je als sportorganisatie mag uitoefenen).
- ✓ Termijn en beëindiging (verplichtingen na beëindiging of ontbinding van de verwerkersovereenkomst, zoals het vernietigen/terug leveren van de persoonsgegevens).

Let op! Mogelijk moet je hier de SCC's aan toevoegen. Meer hierover lees je in het onderdeel '[Internationale doorgifte van persoonsgegevens](#)'.

→ Is de dienstverlener een (zelfstandig) verwerkingsverantwoordelijke?

Dan hoef je niets contractueel vast te leggen. Het inschakelen van een andere verwerkingsverantwoordelijke zal in de sportcontext enkel bij hoge uitzondering gebeuren. Je wilt voorkomen dat persoonsgegevens worden overgedragen aan een andere verwerkingsverantwoordelijke, omdat je vervolgens geen controle meer hebt over wat zij met de persoonsgegevens doen. Tenzij:

- De partij dienstbaar is aan een zakelijke organisatie (zoals een accountant, bedrijfsarts of een andere derde die onder gedragtoezicht staat);
- Het iets onschuldigs betreft zoals het verzenden van post;
- Het sensoren betreft van betrouwbare partijen.

→ **Ben je samen met de dienstverlener gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijke(n)?**

Dan maak je onderling afspraken over wie invulling geeft aan de rechten en plichten uit de AVG. (Met andere woorden: wie meldt een datalek bij de AP, bij wie kan een betrokkene terecht als hij/zij gebruik wil maken van zijn privacyrechten, wie informeert de betrokkene over de verwerking etc.).

Omdat dit niet vaak voor zal komen, gaan we hier niet uitgebreid op in. Wel belangrijk om hierbij nog te vermelden is dat de essentie van hetgeen je samen overeenkomt (welke rol een ieder vervult) ook moet worden gecommuniceerd richting de betrokkenen. Hoe dat gebeurt en wiens verantwoordelijkheid dat is, dien je af te spreken in de regeling.

FAQ's:

Het maken van afspraken met dienstverleners leidt vaak tot de nodige misverstanden en frictie. We hebben daarom een aantal veelvoorkomende vragen op een rij gezet.

Vraag: wij werken al jaren probleemloos met dezelfde verwerker zonder een verwerkersovereenkomst te hebben gesloten. Is het nodig om dit alsnog te doen?

- Ja, je overtreedt als verwerkingsverantwoordelijke namelijk de wet indien een verwerkersovereenkomst ontbreekt. Daarnaast weet je niet goed waar je aan toe bent, mocht zich een datalek voordoen.

Vraag: de dienstverlener hanteert een eigen modelovereenkomst. Kan ik daarin meegaan?

- Dat hangt natuurlijk af van de inhoud van het model. Bekijk de overeenkomst daarom kritisch en leg de inhoud van het model naast de modelovereenkomst (zie templates) of de checklist die je kunt lezen in dit onderdeel. Zorg ervoor dat de belangen van jouw organisatie goed gewaarborgd zijn.

Vraag: wat als de dienstverlener weigert überhaupt een verwerkersovereenkomst te sluiten?

- Vraag aan de dienstverlener wat de achtergrond is voor deze weigering. Als een dienstverlener beweert dat via haar diensten geen persoonsgegevens worden verwerkt, onderzoek dan goed of dit het geval is. Schakel desnoods deskundig advies in. Blijkt dat wel degelijk persoonsgegevens worden verwerkt, heroverweeg dan de beslissing om met deze dienstverlener in zee te gaan (lees ook onderdeel 'hoe beoordeel ik of ik in zee wil gaan met een dienstverlener'). Zoals je hierboven kunt lezen is het wettelijk verplicht een verwerkersovereenkomst te sluiten.

Vraag: moet ik genoeg nemen met een privacybepaling in het dienstverleningscontract?

- Dat hangt er vanaf. Sommige dienstverleners hanteren standaardcontracten voor hun dienstverlening en hebben daarin een privacybepaling opgenomen. Als die privacybepaling alle verplichte onderdelen van een verwerkersovereenkomst omvat, kun je daarmee genoeg nemen. Die privacybepaling kan ook in de overeenkomst of in een annex bij de overeenkomst zijn opgenomen.

Vraag: wat als een dienstverlener gebruik maakt van onderaannemers (sub-verwerkers)?

- Als verwerkingsverantwoordelijke moet je ervoor zorgen dat alle partijen die 'jouw' persoonsgegevens verwerken de privacyregels naleven. Dit betekent dat je kunt worden aangesproken op privacyschendingen van verwerkers van de dienstverlener (voor jou: sub-verwerkers), ook al heb je daarop feitelijk geen invloed. Het is daarom belangrijk dat

jouw dienstverlener gelijksoortige rechten heeft ten opzichte van de sub-verwerkers als de rechten die jij krijgt via de verwerkersovereenkomst. In de modelovereenkomst is een bepaling opgenomen die de dienstverlener verplicht om dat soort sub-verwerkersovereenkomsten te sluiten.

Vraag: de dienstverlener maakt (deels) gebruik van servers die zich buiten Nederland bevinden. Moet de verwerkersovereenkomst daar iets over regelen?

- Zolang persoonsgegevens worden verwerkt binnen de Europese Economische Ruimte (EER), is in principe geen reden tot zorg. Het merendeel van IT-bedrijven maakt echter (ook) gebruik van servers die zich in de Verenigde Staten bevinden. Vaak kun je dan wel weer kiezen voor een server binnen de EER. Je mag persoonsgegevens niet doorgeven naar landen buiten de EER, tenzij bijzondere waarborgen zijn getroffen om de persoonsgegevens te beschermen. Als de dienstverlener niet in staat is een dergelijke oplossing aan te bieden, vraag dan om deskundig juridisch advies.

Externe links	Uitleg
Guideline controller processor	Hier vind je de guideline over de verschillende rollen die de European Data Protection Board (EDPB) heeft gepubliceerd. Deze guideline geeft informatie over het beoordelen van de rollen en de bijbehorende rechten en plichten.
Verantwoordelijke en verwerker	Op deze webpagina van de AP vind je meer informatie over de diverse rollen, waaronder een video met uitleg over de verwerkersovereenkomst, een voorbeeldlijst wie is de verwerker/verwerkingsverantwoordelijke etc.

7.13. Het verwerkingsregister

Als verwerkingsverantwoordelijke ben je in bepaalde gevallen verplicht een register bij te houden van de verwerkingsactiviteiten waarvoor je verantwoordelijk bent. Het verwerkingsregister is een opsomming van de belangrijkste informatie over je verwerkingen met persoonsgegevens.

7.13.1. Wanneer ben ik verplicht een verwerkingsregister bij te houden?

Je bent verplicht een register bij te houden als je organisatie meer dan 250 personen in dienst heeft. Heb je **minder** dan 250 personen in dienst, dan moet je beoordelen of:

- Je verwerkingen een hoog privacyrisico met zich meebrengen voor betrokkenen; of
- Je verwerkingen niet-incidenteel zijn; of
- Je verwerkingen ook bijzondere persoonsgegevens en/of strafrechtelijke gegevens betreffen.

Als minimaal één van de drie bovengenoemde gevallen op jouw sportorganisatie van toepassing is, dan ben je alsnog verplicht een verwerkingsregister bij te houden, ook al heb je minder dan 250 personen in dienst.

Let op! Ook als je verwerker bent, dien je een verwerkingsregister bij te houden.

7.13.2. Wat moet ik opnemen in het verwerkingsregister?

Je bent verplicht de volgende elementen op te nemen in het register:

- Naam en contactgegevens van de verantwoordelijke organisatie (en evt. naam en contactgegevens van gezamenlijke verantwoordelijken);

- Naam en contactgegevens van de vertegenwoordiger van de verantwoordelijke en de FG (Functionaris Gegevensbescherming (indien aanwezig);
- Verwerkingsdoeleinden;
- Categorieën van betrokkenen;
- Categorieën van persoonsgegevens;
- Categorieën van ontvangers;
- Internationale doorgifte naar welk land/organisatie + passende waarborgen;
- Indien mogelijk: de beoogde bewaartermijnen (of de criteria hiervoor);
- Indien mogelijk: de beoogde technische en organisatorische maatregelen.

Uiteraard mag je extra informatie opnemen in het register. Wanneer de AP daarom vraagt, moet je het register aan haar ter beschikking stellen.

Tip: Nagenoeg in alle gevallen waarin er 'categorieën van' staat, betekent dit dat je het niet op veldniveau hoeft te specificeren. In plaats van: naam, geboortedatum, straat, postcode, emailadres, telefoonnummer; kun je ook kiezen het als volgt op te nemen: identificatie -, adres -, contact gegevens.

7.13.3. In welke vorm houd ik een verwerkingsregister bij?

Doe dit schriftelijk, bij voorkeur elektronisch. Dit is niet verplicht, je dient ervoor te zorgen dat je de naleving van de AVG kunt aantonen. Je kunt dus ook gebruik maken van een softwaretool, of je registreert het register in een tekstverwerkingsbestand of een Excel spreadsheet. Er zijn online genoeg templates te vinden die je gratis kunt downloaden.

Vaak wordt deze taak belegd bij de FG, of iemand van de juridische afdeling.

7.14. De Functionaris Gegevensbescherming

De Functionaris Gegevensbescherming (FG) (ook wel: Data Protection Officer (DPO)) is de persoon binnen de organisatie die intern toezicht houdt op en adviseert over de AVG. Ook is hij/zij vaak aanspreekpunt voor de betrokkene(n), voor medewerkers en voor de AP.

7.14.1. Ben ik verplicht om een FG aan te stellen?

Je bent als sportorganisatie verplicht om een FG aan te stellen als je:

- Een overheidsinstantie of overheidsorgaan bent; en/of
- Op grote schaal individuen volgt/diens activiteiten in kaart brengt en dit een kernactiviteit is (profilering, cameratoezicht, monitoring van iemands gezondheid via wearables); en/of
- Op grote schaal bijzondere persoonsgegevens of strafrechtelijke persoonsgegevens verwerkt en dit een kernactiviteit is.

Uiteraard mag je ook een FG aanstellen als je niet onder één van de hierboven genoemde situaties valt.

Let op! Hoewel je misschien niet verplicht bent een FG aan te stellen, kan het vaak wel verstandig zijn in ieder geval het aandachtsgebied 'privacy' te beleggen bij één persoon. Je kunt ervoor kiezen om daadwerkelijk een FG aan te stellen (deze persoon moet dan wel dezelfde taken/bevoegdheden/positie krijgen zoals benoemd in de AVG). Je kunt er ook voor kiezen om een Privacy Officer in te huren (fulltime/parttime) of om de taken te beleggen bij een (privacy) jurist.

Tip: Je kunt een FG inhuren op basis van een servicecontract (op basis van flexibele of vaste uren). Een andere optie is om als groep organisaties een gezamenlijke FG te benoemen. Voorwaarde is dan dat deze persoon goed bereikbaar is vanuit elke sportorganisatie en in staat is om zijn/haar wettelijke taken in de praktijk uit te voeren.

7.14.2. Waar moet ik rekening mee houden bij het aanstellen van een FG?

De wet heeft een aantal duidelijke eisen als het gaat om het aanstellen van een FG:

- Eigenschappen van de persoon;
- Positie van de FG in de organisatie;
- Taken van de FG.

We gaan hier in dit handboek verder niet op in. Kort samengevat komt het neer op het volgende. De FG moet over de nodige kennis en deskundigheid beschikken en de FG mag geen nadeel ondervinden van de uitoefening van zijn of haar taak. Hij moet zich dus kritisch en onafhankelijk kunnen opstellen, zonder de angst daarvoor te worden ontslagen.

Tip: De AP heeft een aantal uitgangspunten gepubliceerd voor de positionering van de FG, zie externe links.

7.14.3. Waar moet ik de FG aanmelden?

Als je een FG hebt aangewezen, is het belangrijk dat deze persoon vindbaar is voor betrokkenen. Zo is het verstandig om zijn/haar contactgegevens te vermelden op de website (en/of in de privacyverklaring). Ook moet je deze persoon aanmelden bij de AP. Dat kan via het aanmeld- en wijzigingsformulier FG (zie externe links).

Externe links	Uitleg
---------------	--------

Aanmelden FG	Hier vind het aanmeld- en wijzigingsformulier waarop je de FG kunt aanmelden bij de AP.
Richtlijnen FG	Hier vind je de Nederlandse vertaling van de guideline voor functionarissen voor gegevensbescherming.
Uitgangspunten FG	Hier kun je de uitgangspunten rondom functionarissen voor gegevensbescherming van de AP downloaden (rollen, processen en verantwoordelijkheden).

7.15. Toezicht, sancties en aansprakelijkheid

De kans is groot dat je dit handboek raadpleegt vanwege de aandacht die privacy en gegevensbescherming in het nieuws krijgt. Is de boel immers niet op orde, dan kampt de instantie waar het fout is gegaan met een probleem. Dat beperkt zich niet tot de veelbesproken boetes voor datalekken. Je loopt een risico op schadeclaims, vertrouwensverlies, en niet onbelangrijk: negatieve publiciteit.

In de media komt het privacyrecht zelden positief onder de aandacht. Dat is begrijpelijk, aangezien boete, schadeclaims en vertrouwensverlies interessant nieuws is. Dit handboek is opgesteld om sportbonden en sportverenigingen een helpende hand te bieden bij privacyvraagstukken. Uit de praktijk blijkt dat veel bonden en verenigingen worstelen met privacy en de enorme impact die het niet correct naleven van privacyregels kan hebben.

We bespreken hierna kort wat er op je pad kan komen bij overtreding van privacyregels. De belangrijkste les daarbij is misschien wel om mogelijke misstanden altijd met serieuze aandacht op te pakken. Realiseer je dat privacy-overtredingen vrijwel nooit opzettelijk plaatsvinden, maar het gevolg zijn van onschuldige vergissingen of onwetendheid. Wil je fouten tijdig opsporen en oplossen, dan is interne transparantie dus essentieel. Onthoud dat de kans op escalatie aanmerkelijk toeneemt naarmate een probleem zich langer onder de radar afspeelt.

7.15.1. Handhaving door autoriteiten

Er bestaan verschillende vormen van handhaving door de autoriteiten.

(1) Formeel onderzoek

Vermoedt een autoriteit dat jouw organisatie de regels overtreedt, dan kan deze een formeel onderzoek starten. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) handhaaft daarbij de regels rondom direct marketing en cookies. De AP houdt toezicht op alle overige privacyregels.

Je bent als sportorganisatie verplicht medewerking te verlenen aan het onderzoek. Daarbij kan je verplicht worden om informatie te verstrekken en hebben autoriteiten het recht ter plaatse onderzoek te verrichten. Het contact met de autoriteiten kan bijzonder stressvol zijn. Het eerste contactmoment is vaak onverwacht en de beschikbare tijd om te handelen is vervolgens kort. Voorkom dat je in dit soort stressvolle situaties fouten maakt en schakel tijdig een advocaat in. Deze begeleidt je in de juiste opstelling tegenover de autoriteit en zorgt dat jouw belangen tijdens het onderzoek goed naar voren komen.

(2) Alternatieve interventie

In plaats van een formeel onderzoek proberen de autoriteiten overtredingen soms ook te beëindigen via zogeheten alternatieve interventies. De autoriteit stuurt dan een brief, of belt met een aantal vragen en opmerkingen. Je moet hier vervolgens binnen een korte termijn op reageren en op korte termijn eventuele herstelmaatregelen doorvoeren. Ook in dit geval doe je er goed aan je als sportorganisatie juridisch te laten bijstaan..

(3) Dwangsommen en boetes

Last onder dwangsom

Concludeert een autoriteit na onderzoek dat er sprake is van overtreding, dan kan ten eerste een zogeheten last onder dwangsom worden opgelegd. Je krijgt dan een formeel bevel de overtreding

te staken. Volg je die instructies niet op, dan moet je een dwangsom betalen. Het gaat hierbij vaak om hoge bedragen, waarbij de hoogte afhangt van de overtreden regel.

Boete

In plaats van een dwangsom kan een autoriteit ook forse boetes opleggen. Ook hier hangt de hoogte af van de overtreden regel. De maximale boete per overtreding die de AP kan opleggen bedraagt in 2022 maar liefst € 20 miljoen (of 4% van de totale wereldwijde jaaromzet als dat cijfer hoger is). Bij de Autoriteit Consument & Markt is dat € 900 000,-.

Bindende aanwijzing

Voordat een boete wordt opgelegd, geven autoriteiten meestal een bindende aanwijzing. In die bindende aanwijzing staat op welke wijze je de overtreding moet beëindigen. Negeer je die aanwijzing, dan volgt alsnog een boete. Is overigens sprake van opzettelijke overtreding of ernstige nalatigheid, dan mag direct een boete worden opgelegd en blijft een bindende aanwijzing achterwege. In de Boetebeleidsregels van de ACM en AP vind je meer informatie over boetehoogtes en de wijze waarop deze worden opgelegd.

Let op! De meest beruchte boete staat weliswaar op het niet-melden van een datalek, maar ook voor vele andere overtredingen gelden hoge boetes. Denk bijvoorbeeld aan het onvoldoende informeren van een betrokkene, het onrechtmatig verwerken van BSN-nummers, het onrechtmatig verstrekken van persoonsgegevens of het slecht beveiligen van persoonsgegevens.

Aansprakelijkheid voor handelen van verwerkers

Let op! Soms is niet jouw eigen organisatie, maar een ingeschakelde verwerker in overtreding. Hoewel je daar misschien weinig grip op hebt, kun je daarvoor als verantwoordelijke meestal wél worden aangesproken. Dat geldt zowel richting de autoriteiten als richting de betrokkene. Een goede verwerkersovereenkomst is daarom onmisbaar. Je kunt daarin namelijk een boetebepaling opnemen voor het geval jouw leverancier in de fout gaat. Ook kun je daarin een vrijwaring opnemen: daarmee verplicht je de verwerker tot vergoeding van eventuele claims die jij (als verantwoordelijke) ontvangt van de autoriteiten of betrokkenen.

7.15.2. Civiele aansprakelijkheid

Handel je als organisatie in strijd met privacyverplichtingen en ondervindt een betrokkene daardoor schade, dan ben je mogelijk verplicht tot het betalen van een schadevergoeding. Schade is hier een breed begrip. Zo kan het gaan om ernstige reputatieschade, maar ook om schade door identiteitsfraude, bijvoorbeeld door een datalek. In Nederland is al een aantal keer op grond van de AVG een vergoeding toegekend voor (immateriële) schade. Inmiddels zijn er ook collectieve rechtzaken opgestart waarbij namens een bepaalde groep betrokkenen schadevergoeding wordt gevorderd. Een voorbeeld hiervan is een collectieve actie tegen TikTok. De rechtszaak wordt dan gevoerd door een stichting of vereniging die namens de groep betrokkenen de rechtszaak voert.

7.15.3. Strafrecht

Bij opzettelijke en ernstige overtreding van bepaalde privacyregels kan het Openbaar Ministerie (OM) overgaan tot strafrechtelijke vervolging. De straffen rondom het schenden van privacywetgeving zijn aanzienlijk. In de context van dit handboek laten we dit verder buiten beschouwing.

7.15.4. Verzekeren

Het is deels mogelijk je als organisatie te verzekeren tegen bepaalde vormen van cyber- en privacy-gerelateerde kosten, schade en aansprakelijkheid. Overweeg daarom als adviseur van

het) bestuur, aan de hand van het gewenste risicoprofiel binnen de organisatie, het eventuele voordeel van een dergelijke verzekering.

ONDERDEEL HET DELEN VAN PERSOONSGEGEVENS

8. Het delen van persoonsgegevens

8.1. Inleiding

Als vereniging, sportbond of koepelorganisatie beschik je vaak over veel persoonsgegevens van individuele sporters, zowel op amateur- als op topsportniveau. Dat maakt jouw organisatie aantrekkelijk voor allerlei partijen die interesse hebben in dit soort informatie. Toch mogen persoonsgegevens niet zomaar worden gedeeld met derden, ook niet als de informatie publiekelijk bekend is.

Een reden om bij het delen van persoonsgegevens extra goed op te letten, is dat na verstrekking vaak moeilijk valt te controleren wat de ontvanger met de gegevens doet. Heb je de persoonsgegevens eenmaal gedeeld en blijkt dit achteraf onrechtmatig, dan is het kwaad al geschied.

In dit onderdeel geven we vijf vuistregels voor het al dan niet delen van persoonsgegevens met derden. Deze vuistregels zijn afgeleid uit het onderdeel 'Basisregels'. Daarnaast behandelen we waar je op moet letten bij het uitwisselen van gegevens binnen je eigen organisatie en geven we enkele aandachtspunten voor de omgang met vrijwilligers.

Toelichting: wat wordt bedoeld met het 'delen' van persoonsgegevens?

In dit hoofdstuk hebben we het steeds over 'delen' en 'derde'. Delen is daarbij een breed begrip. Het gaat niet alleen om het rechtstreeks versturen van gegevens per e-mail, maar bijvoorbeeld ook om de publicatie op een server waartot je een derde toegang geeft.

Wat wordt bedoeld met 'derde'?

Met derde bedoelen we iedere persoon of organisatie die niet onder rechtstreeks gezag staat van de verantwoordelijke, maar ook geen betrokkene of verwerker is. Sportbonden, sportverenigingen en koepelorganisaties moeten elkaar meestal ook als derde behandelen. Dat in de sport traditioneel veel informatie wordt uitgewisseld en gezamenlijke doelen worden nagestreefd, doet daar niets aan af. Houd dus ook bij de uitwisseling met samenwerkende organisaties rekening met de hierna besproken vuistregels.

8.2. Vijf regels voor het delen van persoonsgegevens met derden

Mag ik gegevens delen buiten de organisatie (met een derde)?

Is jouw organisatie om welke reden dan ook van plan persoonsgegevens te delen met een derde, dan zijn er vijf algemene vuistregels die je hierbij minimaal in acht moet nemen:

Regel 1: Bepaal of er een duidelijk doel en geldige grondslag is voor het delen van de gegevens;

Regel 2: Stel vast of je de betrokkene al hebt geïnformeerd of nog moet informeren;

Regel 3: Beoordeel welke gegevens minimaal noodzakelijk zijn om te delen;

Regel 4: Indien je deelt: zorg voor een veilige overdracht;

Regel 5: Indien je deelt: documenteer de verstrekking.

Regel 1: Bepaal of er een duidelijk doel en geldige grondslag is voor het delen van de gegevens

Het is belangrijk dat je persoonsgegevens alleen aan een derde verstrekt wanneer je daar een duidelijk doel en een geldige grondslag voor hebt. Heb je de gegevens al in je bezit en ontstaat er een andere reden (= nieuw doel) waarvoor je de gegevens met een derde wilt delen? Toets dan of het nieuwe doel verenigbaar is met het doel waarvoor je de gegevens in eerste instantie verzameld hebt. Zie onderdeel 'Basisregels'.

Sport-specifieke voorbeelden:

- De verstrekking van ledengegevens aan sponsors voor marketingdoeleinden (= doel) op basis van toestemming (= grondslag). (Meer hierover lees je in het onderdeel 'Marketing');
- Het ter beschikking stellen van wedstrijd informatie inclusief persoonsgegevens van deelnemers en scheidsrechters door sportbonden aan aangesloten verenigingen (= doel) op basis van het gerechtvaardigd eigen belang (= grondslag);
- De doorgifte van adresgegevens van leden aan de uitgever van het clubblad, zodat deze rechtstreeks via de uitgever kunnen worden verzonden (= doel) op basis van ofwel de uitvoering van de overeenkomst ofwel gerechtvaardigd belang (= grondslag);
- De verstrekking van persoonsgegevens van topsporters aan bijvoorbeeld reisbureaus of autoriteiten bij deelname aan evenementen (=doel) op basis van *(hier zijn meerdere grondslagen mogelijk)*.

Let op! Je dient altijd te toetsen of het doel dat je nastreeft voldoende aanleiding geeft om persoonsgegevens te delen met een derde. Kun je hetzelfde doel net zo eenvoudig bereiken door het delen achterwege te laten, deel de gegevens dan niet.

Let op! Vaak wordt gedacht dat je gegevens wel mag delen omdat deze toch al openbaar (of publiekelijk bekend) zijn. Dat is niet zo. Ook al zijn persoonsgegevens wellicht al openbaar, dan nog moet je de vijf vuistregels in acht nemen om te bepalen of jouw organisatie die gegevens mag delen met een derde.

Voorbeeld: doorgifte contactgegevens aan media

Sportbonden beschikken meestal voor interne doeleinden over de contactgegevens van topsporters. Op het moment dat een sporter de aandacht trekt van de media, is het niet ongebruikelijk dat de sportbond wordt gevraagd om verstrekking van het mobiele (privé)nummer. Denk daarbij aan een verzoek om een interview of felicitatie. Wij adviseren daar niet aan mee te werken zonder dat de persoon in kwestie hier vooraf mee heeft ingestemd. Je kunt er dus voor kiezen om de sporter vooraf om toestemming te vragen.

Regel 2: Stel vast of je de betrokkene al hebt geïnformeerd of nog moet informeren

Het is belangrijk dat de verwerking van persoonsgegevens door jouw organisatie transparant is. Dat geldt ook als je gegevens deelt met een derde (dat is namelijk een verwerking). Je moet de betrokkene hierover vooraf informeren.

Voorbeeld: lid is al op de hoogte

Je mag er regelmatig op vertrouwen dat een lid al op de hoogte is van bepaalde vormen van gegevensuitwisseling. Heb je een lid bijvoorbeeld ten tijde van zijn aanmelding al op de hoogte gesteld dat je voor een specifiek doeleinde naam en lidnummer zal delen met een koepelorganisatie (omdat je dit hebt opgenomen in de privacyverklaring)? Dan hoeft je hem dat niet opnieuw te vertellen op het moment dat die verstrekking plaatsvindt (immers je hebt er al

Voorbeeld: bewust niet informeren

Het komt ook voor dat je persoonsgegevens van de betrokkene hebt gedeeld met een derde, maar de betrokkene daarover op dat moment niet wil of mag informeren. Denk bijvoorbeeld aan vertrouwelijke meldingen rondom grensoverschrijdend gedrag of bepaalde communicatie met dopingautoriteiten. **Let op**, er moet dan wel een duidelijke uitzonderingsgrondslag zijn voor het achterwege laten van het informeren van de betrokkene. Zie hiervoor de uitzonderingen in Art. 41 lid 1 UAVG.

Regel 3: Beoordeel welke gegevens minimaal noodzakelijk zijn om te delen

Het is belangrijk dat je alleen de gegevens deelt die noodzakelijk en voldoende relevant zijn voor het doel waarvoor je de gegevens deelt. De persoonsgegevens van een betrokkene zijn vaak een onderdeel van bijvoorbeeld een spreadsheet, een profiel, een database etc. Meestal hoef je maar een deel van die informatie te delen om je doel te bereiken. Als vuistregel geldt: Deel niet meer

Voorbeeld: beperkte informatieverstrekking sponsor

Als je e-mailadressen van leden voor de verzending van marketingmails deelt met een sponsor (wat natuurlijk alleen kan als je daar een geldige grondslag voor hebt), voorkom dan dat de sponsor toegang krijgt tot andere gegevens van deze leden. Andere informatie (zoals voor- en achternamen, geboortedata en woonplaatsen) zijn namelijk onnodig om de marketingmail te kunnen verzenden (= doel).

persoonsgegevens dan strikt noodzakelijk.

Regel 4: zorg bij het delen van persoonsgegevens voor een veilige overdracht

Als verwerkingsverantwoordelijke ben je verplicht bij het verwerken van persoonsgegevens passende beveiligingsmaatregelen te nemen. Dat geldt ook voor de manier waarop je persoonsgegevens deelt met derden. In het kader van de technische en organisatorische maatregelen die je moet nemen om persoonsgegevens te beveiligen, dien je er ook voor te zorgen dat de persoonsgegevens alleen terechtkomen bij de ontvanger die je voor ogen hebt. Voorkom dat data kan worden geraadpleegd door onbevoegden, want daarmee veroorzaak je een datalek.

➔ Wil je persoonsgegevens via e-mail versturen?

Dan ben je ervoor verantwoordelijk dat je die gegevens veilig verstuurt. Helaas zitten er aan het verzenden van informatie via e-mail risico's. Je moet voor e-mail maatregelen nemen om te voorkomen dat onbevoegden toegang krijgen tot de informatie. De AP geeft twee voorbeelden van passende maatregelen voor e-mail:

- Versleutel de persoonsgegevens in een e-mailbijlage (door het bestand te zippen);
- Versleutel het e-mailverkeer tussen mailservers met een of meerdere moderne internetstandaarden.

➔ Wil je persoonsgegevens via een platform versturen?

Er zijn tegenwoordig eindeloos veel manieren om informatie digitaal te delen. Denk aan platforms waarmee gegevens kunnen worden gedeeld (Dropbox, WeTransfer) en chatservices (Whatsapp, Facebook Messenger). Het gebruik van dit soort platforms en diensten is soms in strijd met de wet, omdat met dit soort dienstverleners nauwelijks goede afspraken en op jouw sportorganisatie afgestemde verwerkersovereenkomsten mogelijk zijn. Zo is vaak niet te achterhalen hoe deze aanbieders omgaan met data, en worden daadwerkelijke garanties op veiligheid vrijwel nooit afgegeven. Houd er bovendien rekening mee dat het gebruik van deze diensten vaak leidt tot doorgifte buiten de EER, iets dat niet zomaar is toegestaan. De simpele regel is dan ook deze diensten liever niet te gebruiken. Heb je bijvoorbeeld een chat tool nodig, zoek dan naar een privacyvriendelijk alternatief. Zie hiervoor de externe links.

➔ **Gaat het om een structurele uitwisseling?**

Het komt ook voor dat je met verenigingen, koepelorganisaties of sponsors doorlopend persoonsgegevens deelt. Dat gebeurt vooral bij informatie die continu wordt geactualiseerd, zoals ledengegevens of wedstrijdregistraties. Er wordt dan vaak een digitale koppeling gelegd tussen informatiesystemen (ga dit na dit met je IT-afdeling of -leverancier), of het gehele informatiesysteem wordt gedeeld. In dat geval is het zeer verstandig schriftelijke afspraken met elkaar te maken over onder andere het toegestane gebruik en de beveiliging. Bovendien moet het duidelijk zijn wie voor welke verwerkingen als verwerkingsverantwoordelijke optreedt. Let op: dit is niet hetzelfde als de verwerkersovereenkomst; die sluit je namelijk alleen met verwerkers.

Regel 5: Indien je deelt: documenteer de verstrekking

Zorg dat je in een later stadium nog kunt achterhalen (en aantonen) onder welke voorwaarden en hoe je bepaalde persoonsgegevens hebt verstrekt aan een derde. Deze informatie kan bijvoorbeeld van belang zijn om te reageren op een verzoek van de betrokkene of om je te verweren tegen eventuele claims.

Gaat het om een incidentele verstrekking, documenteer dan:

- De datum van de verstrekking;
- De wijze van verstrekking;
- Welk soort persoonsgegevens zijn verstrekt;
- Het doel en de grondslag van de verstrekking;
- Wie er heeft verstrekt; en
- Aan wie de verstrekking is gericht.

Wissel je op structurele basis persoonsgegevens uit? Zorg dan dat je deze verwerking opneemt in het verwerkingsregister, zie hiervoor het onderdeel 'Basisregels'.

8.3. Mag ik gegevens delen binnen de eigen organisatie?

Het uitwisselen van persoonsgegevens binnen je eigen sportorganisatie is geen vorm van delen zoals hierboven besproken. Zolang de uitwisseling namelijk intern plaatsvindt tussen (bijvoorbeeld) werknemers van de sportorganisatie, is er geen sprake van verstrekking aan een derde. Toch is het belangrijk kort stil te staan bij interne gegevensuitwisseling, omdat ook hier beperkingen gelden.

Je bent namelijk verplicht om persoonsgegevens intern voldoende af te schermen vanwege de eisen van beveiliging en geheimhouding. Iemand mag alleen toegang hebben tot persoonsgegevens als dat nodig is voor de uitvoering van zijn/haar taak.

Sport-specifieke voorbeelden:

- De personeelsadministratie bevat veel vertrouwelijke gegevens en moet alleen toegankelijk zijn voor HR-medewerkers (iemand zijn/haar geboortedatum mag je dus niet zomaar delen met het overige personeel);
- Gevoelige informatie over topsporters is vatbaar voor publieke aandacht en moet daarom beschermd worden tegen onbevoegde inzage door personeel (denk hierbij ook aan medische gegevens!).

Tips:

- Stel duidelijke regels op voor het intern delen van informatie. Communiceer met je werknemers dat dit beleid van kracht is en hoe zij hier gebruik van moeten maken.
- Zorg dat werknemers bij eventuele vragen of twijfel over het beleid terecht kunnen bij een vaste contactpersoon.
- Veel computerprogramma's bieden tegenwoordig de mogelijkheid om toegangsrechten per gebruiker in te stellen. Maak hier gebruik van en – zorg dat je de juiste autorisaties op basis van het need-to-know principe toepast.

Externe links	Uitleg
Factsheet Beveilig verbindingen van mailservers	Op deze webpagina van het Nationaal Cyber Security Centrum van het Ministerie van Justitie en Veiligheid kun je de factsheet 'Beveilig verbindingen van mailservers' downloaden.
Factsheet TLS-interceptie	Op deze webpagina van het Nationaal Cyber Security Centrum van het Ministerie van Justitie en Veiligheid kun je de factsheet 'TLS-interceptie' downloaden.
Fix je privacy	Op deze webpagina vind je tips en privacyvriendelijke alternatieven voor mailen en chatten.
Laat je niet hack maken	Op deze webpagina lees je op een begrijpelijke manier hoe je jezelf beschermt tegen hackers.

ONDERDEEL LEDENADMINISTRATIE

9. Ledenadministratie

9.1. Inleiding

Sportorganisaties met individuele leden beschikken uiteraard over een ledenadministratie. Deze administratie bestaat hoofdzakelijk uit persoonsgegevens. Denk bijvoorbeeld aan namen en bondsnummers, maar ook aan contact- en betaalgegevens. Het verwerken van die gegevens is de verantwoordelijkheid van de betreffende sportorganisatie. Of je de ledenadministratie nu gebruikt om de organisatie draaiende te houden of voor een andere reden, je dient bij elk gebruik de algemene regels in acht te nemen zoals besproken in het onderdeel '[Basisregels](#)'.

In dit onderdeel lichten we toe waar je in de omgang met de gegevens van leden voornamelijk op moet letten. We maken daarin soms onderscheid in sport op amateurniveau en sport op topsportniveau (daaronder schalen we ook selectie en talenten).

Toelichting: wat zijn leden?

De sportwereld kent een gelaagde structuur. Zo heeft een sporter meestal een lidmaatschap bij een sportvereniging die is aangesloten bij een sportbond, en is deze sportbond aangesloten bij NOC*NSF. Daarbij wordt vaak gesproken over indirecte leden. Dat kan verwarring veroorzaken. Zolang een sportbond geen lidmaatschap is overeengekomen met een persoon, is die persoon juridisch gezien geen lid van die sportbond. Andersom geldt dat de vereniging de sportbond en NOC*NSF in principe als derden moet beschouwen. Dat betekent bijvoorbeeld dat de vereniging steeds een geldige grondslag nodig heeft voor het delen van persoonsgegevens met de sportbond of NOC*NSF. Het uitwisselen van persoonsgegevens met een derde zonder geldige grondslag is absoluut niet toegestaan. Meer hierover lees je in het onderdeel '[Het delen van persoonsgegevens](#)'.

Tip: In de praktijk kunnen sportbonden en verenigingen dit probleem grotendeels oplossen door bijvoorbeeld het opnemen van bepaalde constructies in de statuten en/of reglementen. Aangezien dit per sporttak in Nederland behoorlijk kan verschillen, zullen we deze constructies in dit handboek niet bespreken.

9.2. Welke gegevens mag ik opnemen in mijn ledenadministratie?

Je mag als vereniging of bond uiteraard een ledenadministratie bijhouden (= doel). Dat kun je doen op basis van het lidmaatschap (= grondslag overeenkomst). Immers: zonder de gegevens van het lid wordt het erg lastig om de dienst te leveren (= het lid te laten sporten). Veel voorkomende persoonsgegevens in de ledenadministratie zijn: voornaam, achternaam, lidnummer, adresgegevens, bankgegevens, niveau en eventueel geboortejaar/datum en geslacht (bijvoorbeeld voor de indeling in categorieën). Bankrekeningnummers zijn nodig om de contributie te innen en adresgegevens zijn nodig om een tijdschrift te verzenden. Wil je meer gegevens vastleggen in de ledenadministratie dan noodzakelijk voor het uitvoeren van het lidmaatschap? Bedenk dan dat je daarvoor wellicht een andere grondslag nodig hebt, zoals uitdrukkelijke toestemming of gerechtvaardigd belang. Nog beter is het om te heroverwegen of je die extra gegevens wel wilt vastleggen.

Topsportniveau

Op topsportniveau worden vaak veel meer persoonsgegevens van leden vastgelegd dan hierboven aangegeven. Deze gegevens zijn dan vaak geen onderdeel van de ledenadministratie, maar worden ergens anders vastgelegd. Meer hierover lees je in het onderdeel '[Talent en topsport](#)'.

Let op! Als je als sportorganisatie een speciaal trainingsprogramma voor paralympische sporters hebt, kan het noodzakelijk zijn daarvoor de paralympische classificatie vast te leggen. Deze classificatie is een gezondheidsgegeven. Vraag hier vooraf toestemming voor.

Let op! Gebruik de gegevens uit de ledenadministratie alleen op een manier die verenigbaar is met het doel waarvoor je de gegevens uit de administratie hebt verkregen.

9.3. Hoe informeer ik mijn leden?

Je kunt leden informeren over de gegevens die je verzamelt en wat je ermee doet met een privacyverklaring. Deze kan je bekend maken aan een nieuw lid bij zijn/haar inschrijving en bijvoorbeeld publiceren op de website.

9.4. Mag ik ledengegevens delen met derden?

Het korte antwoord op deze vraag luidt nee. Hieronder wordt uiteengezet welke vormen van het delen van ledengegevens niet is toegestaan.

We gebruiken in dit onderdeel het begrip ledenlijst. Daarmee bedoelen we slechts een lijst met namen van personen die lid zijn van de vereniging. Dat is dus niet het integrale ledenbestand/de ledenadministratie waarin zich méér ledengegevens bevinden (zoals contactgegevens, financiële gegevens etc.). Of je ledengegevens mag delen, hangt af van de ontvanger. Zie hieronder.

9.4.1. Persoonsgegevens van leden beschikbaar stellen aan andere leden

Je mag niet zonder duidelijk doel ledengegevens beschikbaar stellen aan andere leden. Ook niet als het gaat om een afgeschermd website. Je raakt dan de controle kwijt over de circulatie van de ledenlijst. In principe zouden ledengegevens maar voor een beperkt aantal personen toegankelijk moeten zijn. (Denk hierbij aan de penningmeester en secretaris in het kader van verenigingsadministratie). Wil je ledengegevens beschikbaar stellen aan leden, vraag je dan altijd af waarom, welke gegevens daarvoor minimaal noodzakelijk zijn en voor wie. Kortom, op basis van welk gerechtvaardigd belang kun je dat doen. Een aantal voorbeelden:

- Het lijkt een gerechtvaardigd belang om namen en telefoonnummers uit te wisselen binnen het eigen team, maar niet buiten het eigen team;
- Het lijkt een gerechtvaardigd belang om een lijst met namen en telefoonnummers van de B6 Jongens te delen met de trainer van de B6. Hij hoeft niet te weten wie er in de andere B-teams zitten, tenzij bepaalde teams bijvoorbeeld regelmatig invallers leveren voor de B6.

Wil je toch echt alle ledengegevens beschikbaar stellen aan andere leden? En heb je daarvoor geen gerechtvaardigd belang? Dan kun je daarvoor het beste om toestemming vragen. Bedenk wel, dat toestemming altijd kan worden ingetrokken.

Tip: Bedenk altijd goed wat het neveneffect is van het beschikbaar stellen van ledengegevens. Zeker als het minderjarige sporters betreft. Stel Jan vindt Anneke een heel leuk meisje en komt via de ledenadministratie gemakkelijk aan haar telefoonnummer. Dat is een inbreuk op de privacy van Anneke. Anneke kan daarop een klacht indienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens: haar persoonsgegevens zijn gelekt door de vereniging (en dat is dus een datalek).

9.4.2. Online publiceren (toegankelijk voor het brede publiek)

Je mag de ledenlijst niet zomaar online publiceren. De AP is van oordeel dat het online publiceren van een ledenlijst slechts is toegestaan op een voor leden afgeschermd webpagina (lees het onderdeel hieronder).

Voorbeeld: online databank

Als je als sportorganisatie mogelijk wilt maken dat sporters elkaar kunnen zoeken in een databank via een door jou aangeboden app of website, zorg dan dat je die informatie uitsluitend aan ingelogde bondsleden beschikbaar stelt. En zie ook het onderdeel hierboven, bedenk vooraf of je een geldige reden en grondslag hebt voor het beschikbaar stellen van die informatie; en zo ja, welke informatie en aan wie.

9.4.3. Ledengegevens delen met sponsors voor marketingdoeleinden

Hiervoor verwijzen we je naar het onderdeel 'Marketing'.

9.5. Welke beveiliging pas ik toe?

Zorg ervoor dat je de ledengegevens passend beveiligt. Naast het toepassen van moderne beveiligingstechnieken op je applicatie (waar je de gegevens opslaat) is het van belang de toegang tot de gegevens te beperken. Immers, niet iedereen binnen de sportorganisatie heeft voldoende belang bij toegang tot (alle delen van) de ledenadministratie. Beperk iemands toegangsrechten dus op basis van zijn/haar taken en verantwoordelijkheden.

9.6. Hoelang bewaar ik de gegevens?

Als een lid zich uitschrijft, hoeven zijn/haar gegevens niet direct na het einde van het lidmaatschap te worden verwijderd. Voor een geschikte bewaartermijn kan (nog steeds) worden aangesloten bij het Vrijstellingsbesluit. In dit geval betekent dit dat je persoonsgegevens van een lid uit de ledenadministratie in principe niet langer bewaart dan twee jaar na het einde van het lidmaatschap. Voor informatie die valt onder de fiscale bewaarplicht geldt een langere bewaartermijn, namelijk zeven jaar. Overleg dit met de financiële afdeling / penningmeester binnen jouw organisatie.

Wil je persoonsgegevens van oud-leden langer bewaren dan twee jaar, bijvoorbeeld omdat je iemand wellicht een paar jaar later nog wilt uitnodigen voor een reünie? Dan kun je in dat geval het lid het beste om toestemming vragen. Dat kun je bijvoorbeeld doen als onderdeel van het uitschrijfformulier. Je vraagt dan of iemand op de oud-leden of alumni lijst geplaatst wil worden en alumni e-mail wil ontvangen.

Sommige informatie zal je wellicht voor statistische, wetenschappelijke of historische doeleinden langer willen bewaren. Dat is mogelijk, maar zorg dan wel dat deze langer bewaarde gegevens niet alsnog voor andere doeleinden worden gebruikt. Kijk bovendien of er eventueel persoonsgegevens zijn die niet relevant zijn voor deze statistische (etc.) doeleinden. Als je deze doeleinden ook kunt bereiken met geanonimiseerde of gepseudonimiseerde gegevens, dan ben je verplicht om de gegevens te anonimiseren of pseudonimiseren.

Externe links	Uitleg
Website AP	Op deze webpagina van de AP lees je over het verzamelen en gebruiken van gegevens van leden binnen verenigingen.

ONDERDEEL ORGANISEREN WEDSTRIJDEN

10. Organiseren van wedstrijden

10.1. Inleiding

In dit onderdeel lichten we toe waar je bij het organiseren van wedstrijden voornamelijk op moet letten, als het om persoonsgegevens gaat. Waar relevant wordt onderscheid gemaakt tussen amateursport en topsport (daaronder schalen we ook selectie en talenten).

10.2. Welke gegevens mag ik verzamelen in het kader van de wedstrijd(organisatie)?

Wanneer een persoon zich inschrijft voor deelname (hierna: deelnemer) aan een wedstrijd dan worden daarbij logischerwijs persoonsgegevens verwerkt. De persoonsgegevens die noodzakelijk zijn voor het organiseren van de wedstrijd (= doel) worden verwerkt op basis van de inschrijving, die je kunt zien als een overeenkomst (= grondslag). Immers: je moet iemand op basis van leeftijd/geslacht/niveau kunnen indelen in de juiste pool/klasse, met iemand kunnen communiceren via e-mail over zijn/haar deelname aan de wedstrijd, de betaling kunnen innen vanaf een specifiek bankrekeningnummer, etc.

Wil je meer gegevens verwerken dan noodzakelijk voor het organiseren van de wedstrijd? Bedenk dan dat je daarvoor een andere grondslag nodig hebt, zoals uitdrukkelijke toestemming of gerechtvaardigd belang.

10.3. Hoe informeer ik deelnemers/sporters?

Zorg ervoor dat je een deelnemer informeert over de persoonsgegevens die je in het kader van de wedstrijd verzamelt en wat je ermee doet. Dit kun je doen door dit te vermelden bij het inschrijven voor de wedstrijd (bijvoorbeeld op het inschrijfformulier) of door een algemene regel op te nemen in je algemene privacyverklaring (het is dan wel noodzakelijk dat je hiernaar linkt op het inschrijfformulier).

Let op! Indien je persoonsgegevens van deelnemers publiceert op een openbare website, dien je de betrokkene hierover vooraf te informeren.

10.4. Mag ik de persoonsgegevens van deelnemers delen?

In principe niet, het hangt van de situatie af. Lees hieronder verder, in welke gevallen je persoonsgegevens mag delen.

10.4.1. Inschrijfgegevens

→ Inschrijfgegevens beschikbaar stellen aan andere deelnemers

Zonder duidelijk doel mag je geen inschrijfgegevens beschikbaar stellen aan andere deelnemers. Vraag je simpelweg weer af: is het delen van persoonsgegevens noodzakelijk voor het organiseren van de wedstrijd? Zo ja, voor welke persoonsgegevens geldt dit dan? En; aan wie moeten die persoonsgegevens worden gedeeld (bijvoorbeeld: alleen aan deelnemers binnen de poule of aan alle deelnemers)?

Is het delen van persoonsgegevens niet nodig voor het organiseren van de wedstrijd, maar is het delen ervan wel in het redelijke belang van jouw sportorganisatie of een derde (bijvoorbeeld andere verenigingen)? Als je dat goed kunt onderbouwen, kun je het gerechtvaardigd belang (mogelijk) als grondslag gebruiken.

Hieronder volgen voor **amateursport niveau** een aantal voorbeelden die je richting kunnen geven bij het zelf bepalen of het delen van persoonsgegevens al dan niet is toegestaan. Let wel, dit zijn

algemene voorbeelden. Of je de persoonsgegevens in jouw geval mag delen hangt af van de specifieke omstandigheden van het geval:

- Individuele sport: het is wellicht nodig om voor- en achternaam en eventueel het niveau van sporters te delen met andere sporters in dezelfde poule of in hetzelfde team (gerechtvaardigd belang);
- Teamsport: stel dat voetbalteam VOC D5 zich heeft ingeschreven voor het Oliebollentoernooi van een bevriende club in Den Haag. Het is voor VOC niet nodig om voor- en achternaam van de teamleden van VOC D5 te delen met de Haagse club. Immers, aangeven dat VOC D5 zich heeft ingeschreven voor de wedstrijd is in dat geval waarschijnlijk voldoende.

Op **topsport niveau** ligt het beschikbaar stellen van inschrijfgegevens aan deelnemers eerder in de lijn van deelname aan de wedstrijd. Het is bijna inherent aan sport vanaf een bepaald niveau dat je persoonlijke deelname aan een wedstrijd bekend wordt gemaakt. Stel jezelf als sportvereniging of bond echter nog steeds bovengenoemde vragen en zorg ervoor dat je de gemaakte afweging vastlegt. In dat geval kun je achteraf, mochten er persoonsgegevens onterecht worden gedeeld, in ieder geval nagaan welke overweging ertoe aan ten grondslag heeft gelegen.

→ **Inschrijfgegevens (online) publiceren**

Vaak is het niet noodzakelijk inschrijfgegevens te publiceren op een openbare website, omdat de informatie maar voor een beperkte groep relevant is. In de meeste gevallen zorg je er daarom voor dat informatie alleen voor de relevante groep beschikbaar is (lees het onderdeel hierboven 'inschrijfgegevens beschikbaar stellen aan andere deelnemers'). Dit kan bijvoorbeeld door middel van een portaal waar leden voor moeten inloggen.

Wil je de persoonsgegevens van ingeschreven sporters toch online publiceren (op een publiekelijk toegankelijke website)? Dan moet je goed kunnen onderbouwen dat het publiceren van deze inschrijfgegevens nodig is vanuit een belang van jouw sportorganisatie of een derde (bijvoorbeeld andere verenigingen). In dat geval kun je het gerechtvaardigd belang als grondslag gebruiken. Kun je dit niet goed onderbouwen, dan kun je nog overwegen de deelnemers om toestemming te vragen.

Op **amateursport niveau** zul je voor het delen van persoonsgegevens eerder uitkomen op toestemming. Op **topsport niveau** kun je het gerechtvaardigd belang waarschijnlijk beter beargumenteren. Immers, open publicatie op hoger sportniveau kan in het belang van zowel de sporter als de sportorganisatie zijn. Bijvoorbeeld voor potentiële sponsors, naamsbekendheid, wervingsdoeleinden, etc.

Let op! Als het noodzakelijk is een individu op een openbare lijst te publiceren, overweeg dan eerst of het mogelijk is om een lidnummer te gebruiken in plaats van een achternaam. Dat is weliswaar nog steeds een persoonsgegeven (gepseudonimiseerd), maar de publicatie ervan is minder bezwaarlijk dan die van een voor- of achternaam.

Tip: Zorg dat je als sportorganisatie altijd bewust bent van de mogelijke (negatieve) privacygevolgen voor de betrokkene van de (online) publicatie. Bij minderjarigen ligt dit bijvoorbeeld anders dan bij volwassenen.

Voorbeeld: scheidsrechters

Bij scheidsrechters lijkt het misschien logischer dat je de naam vermeldt. Let wel, vaak ontbreekt de echte noodzaak om daar contactgegevens aan toe te voegen (zoals het mobiele telefoonnummer). Natuurlijk kun je dit wel doen als de publicatie inclusief contactgegevens echt noodzakelijk is vanuit een belang van de sportorganisatie of een derde.

10.4.2. Wedstrijdverslagen, uitslagen en standen

Met de huidige technologie is het steeds eenvoudiger om informatie over uitslagen, standen en ranglijsten in real-time online te publiceren (zodat ze beschikbaar zijn voor het brede publiek). Als de wedstrijduitslagen en standen ook persoonsgegevens bevatten (zoals naam en/of identificatienummer), dan moet je natuurlijk rekening houden met de privacyregels. Bevat de wedstrijd informatie geen gegevens over individuele personen, maar enkel informatie op teamniveau (zoals 'VOC D5')? Dan kan de gemiddelde lezer deze informatie waarschijnlijk niet gemakkelijk herleiden naar één van de teamleden. VOC kan hierdoor (als verwerkingsverantwoordelijke) gemakkelijker een beroep doen op haar gerechtvaardigd eigen belang (namelijk: verslag doen van de wedstrijd). Let op, voor VOC is de publicatie van wedstrijd uitslagen wel een persoonsgegeven, omdat de club in haar ledenadministratie kan nagaan welke spelers er in de D5 zitten.

→ **Verenigingsblad/nieuwsbrief: journalistieke uitzondering**

Het ligt in de lijn der verwachting dat je deelnemers of leden van de eigen sportorganisatie informeert over wedstrijdstanden en uitslagen. Je kan dit doen op basis van de journalistieke uitzondering in de AVG en de UAVG. Let op, dan moet wel sprake zijn van een zekere mate van nieuwswaarde. Wil je gebruik maken van deze uitzondering, dan geldt ook hier een noodzakelijkheidstoets: vrijheid van meningsuiting (verspreiden van het nieuws) vs. het belang van het individu. Als sportorganisatie kun je dus verslag doen over successen van de wedstrijd en aangeven wie er bijvoorbeeld gescoord heeft binnen de eigen sportorganisatie. Wees daarbij extra voorzichtig met verslaglegging van wedstrijden van minderjarigen. Lees hieronder verder voor online publicatie.

→ **(Online) publicatie**

Wil je als sportorganisatie wedstrijdverslagen, uitslagen en standen online publiceren en deze toegankelijk maken voor het bredere publiek? De gemakkelijkste weg is dan om te kiezen voor het publiceren van uitslagen op teamniveau, zoals hierboven al beschreven.

Op **amateursport niveau** is het vaak niet noodzakelijk, maar wellicht wel wenselijk om wedstrijdverslagen, uitslagen en standen te publiceren op een openbare website. Daarvoor kun je beter de nieuwsbrief of een afgeschermd locatie gebruiken (lees hierboven: verenigingsblad/nieuwsbrief). Wil je de gegevens toch online publiceren op een publiekelijk toegankelijke website? Zorg dan dat je een zorgvuldige belangenafweging maakt, tussen enerzijds het beschermen van persoonsgegevens en anderzijds het delen van updates omtrent sportprestaties.

Op **topsport niveau** is het openbaar publiceren van wedstrijdverslagen, uitslagen en standen wat gebruikelijker. Je kunt dan beoordelen of je gebruik kunt maken van de grondslag gerechtvaardigd belang. Vaak zal dit in het belang van beiden zijn: voor de sporter vanwege publiciteit/herkenbaarheid en voor de sportorganisatie vanwege werving etc. Toch geldt ook hier dat niet méér persoonsgegevens mogen worden gepubliceerd dan noodzakelijk is. Zo is het vermelden van de bloeddruk of de hartslag (wat bijzondere persoonsgegevens zijn) tijdens een sportwedstrijd natuurlijk geen geaccepteerde verwerking.

Let op! Indien je kiest voor het gerechtvaardigd belang, wees dan extra voorzichtig als het gaat om minderjarige sporters. Neem dit mee in je belangenafweging!

10.5. Welke beveiliging pas ik toe?

Zorg ervoor dat je de inschrijfgegevens passend beveiligt. Naast het toepassen van moderne beveiligingstechnieken op je applicatie (waar je de gegevens verzamelt/opslaat) is het van belang de toegang tot de gegevens te beperken. Immers, niet iedereen binnen de sportorganisatie heeft voldoende belang bij toegang tot (alle delen van) de inschrijfgegevens. Beperk iemands toegangsrechten dus op basis van zijn/haar taken en verantwoordelijkheden.

10.6. Hoelang bewaar ik de gegevens?

Hoelang je persoonsgegevens uit de wedstrijdadministratie bewaart, hangt af van het doel waarvoor je deze hebt verzameld. Het is daarom lastig algemene uitspraken te doen over een geschikte bewaartermijn.

Zoals je in het onderdeel '[Basisregels](#)' kunt lezen, is het uitgangspunt dat je de persoonsgegevens niet langer bewaart dan noodzakelijk is voor het doel waarvoor je ze hebt verzameld. Zo is het waarschijnlijk niet nodig inschrijfgegevens na afloop van de wedstrijd nog te bewaren. Het kan natuurlijk wel nodig zijn om wedstrijduitslagen en standen te koppelen aan een individu als daar een niveau aan wordt gekoppeld (zoals bij tennis). In ieder geval voor het duur van de lidmaatschap lijkt het in dat geval relevant die gegevens te bewaren. Sommige persoonsgegevens uit de wedstrijdverslagen, uitslagen en standen zal je misschien ook daarna nog voor statistische, wetenschappelijke of historische doeleinden langer willen bewaren. Dat is mogelijk, maar zorg dan wel dat deze langer bewaarde gegevens niet alsnog voor andere doeleinden worden gebruikt. Kijk bovendien of er eventueel persoonsgegevens zijn die niet relevant zijn voor deze statistische (etc.) doeleinden. Als je deze doeleinden ook kunt bereiken met geanonimiseerde of gepseudonimiseerde gegevens, ben je daartoe verplicht.

ONDERDEEL TALENT EN TOPSPORT

11. Talent en topsport

11.1. Inleiding

Op topsport niveau verwerkt een sportorganisatie vaak meer en gevoeligere persoonsgegevens vergeleken met amateursport niveau. We bespreken hierna kort welke implicaties dit heeft voor een aantal veelvoorkomende processen in de sportorganisatie. Als we het hebben over topsporters, dan bedoelen we daarmee ook talenten.

11.2. Heb ik een doel en grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens van mijn sporter?

11.2.1. Mag ik gezondheidsgegevens verwerken?

De persoonsgegevens van talent en topsporters die in trainings- en begeleidingsprogramma's worden verwerkt, zijn vaak deels gezondheidsgegevens. In het onderdeel 'Basisregels' is uitgelegd dat gezondheidsgegevens bijzondere persoonsgegevens zijn. Het verwerken van deze gegevens is dus niet zomaar toegestaan.

Toestemmingsverklaring

Voor jouw sportorganisatie betekent dit in de praktijk dat je slechts gezondheidsgegevens van de sporter mag verwerken als de sporter daar uitdrukkelijke toestemming voor geeft. Dat kun je regelen door middel van een toestemmingsverklaring.

Let op! Voorheen werd toestemming van een sporter nog wel eens via een contract geregeld. Momenteel wordt dat niet meer gezien als een geldige toestemming. **Toestemming mag dus geen onderdeel zijn van een contract.** Er moet sprake zijn van een handeling van de betrokkene die direct aangeeft of hij/zij toestemming geeft: denk aan het aanklikken van een vink box of het ondertekenen van een verklaring.

Met opmerkingen [RVB4]: Misschien even uitleggen waarom niet.

Procedures / arbitrage

Is het verwerken van gezondheidsgegevens nodig voor juridische procedures zoals bijvoorbeeld sportarbitrage? Dan is toestemming niet zo voor de hand liggend. Je dient dan te beoordelen of je daar een andere uitzonderingsgrondslag voor hebt. Voor zover het verwerken van de gegevens noodzakelijk is om een procedure te kunnen voeren, kun je beoordelen of je dit kunt doen op basis van de AVG (Artikel 9 lid 2 f). Dit onderdeel wordt hier niet verder uitgewerkt, omdat deze specifieke verwerking buiten de reikwijdte van dit handboek valt.

11.2.2. Mag ik de sporter monitoren?

Topsporters worden doorgaans nauwkeurig gemonitord. Daarvoor worden diverse systemen gebruikt die (bijvoorbeeld via mobiele applicaties en wearables) allerlei aspecten in kaart brengen, zoals trainingsschema's, prestatie metingen, communicatie met trainers en blessureoverzichten (= doel). Ook deze data bevatten vaak gezondheidsgegevens. Immers, vaak geven deze systemen direct inzicht in de gezondheidstoestand. Er wordt namelijk een lichaamsfunctie/stof gemeten, of de gegevens zijn op zichzelf geen gezondheidsgegevens, maar kunnen dat in combinatie met andere gegevens of door verloop van tijd wél worden. Ook hiervoor geldt dat je deze gegevens slechts mag verwerken als de sporter daar uitdrukkelijke toestemming voor geeft (= grondslag). Dat kun je regelen door middel van een toestemmingsverklaring.

11.2.3. Mag ik wearable-data verwerken?

Hierboven werd het gebruik van wearables al kort genoemd. Wearables zijn draagbare apparaatjes die allerlei lichaamsfuncties kunnen meten. Denk aan stappentellers, bloeddrukmeters en hartslagmeters die je op je lichaam of kleding draagt. Het analyseren van deze

gegevens kan bijdragen aan het verbeteren van de sportprestatie (= doel). De gegevens die met wearables worden gegenereerd zijn vaak ook aan te merken als gezondheidsgegevens. Dit betekent dat sporters meestal uitdrukkelijke toestemming zullen moeten geven voor het verzamelen en analyseren van wearable-data (= grondslag).

Let op! Het geven van ‘vrije’ toestemming kan in de sportcontext problematisch zijn. Meer hierover lees je in het onderdeel ‘Basisregels’.

11.3. Hoe ga ik om met het organiseren van reizen (en het daarbij delen van persoonsgegevens)?

Sport (en vooral topsport!) is een internationale aangelegenheid. Sporters, vrijwilligers en medewerkers van sportorganisaties zijn vaak op reis. Bij het boeken van deze reizen worden behoorlijk wat persoonsgegevens verwerkt. Denk aan namen, geboortedata, frequent flyer numbers en (wellicht) ook betaalgegevens van deelnemers aan het reisgezelschap. De sportorganisatie die de boeking regelt, is hierbij vaak de verwerkingsverantwoordelijke. De ontvangers (derden), zoals het reisbureau of een luchtvaartmaatschappij, zijn vervolgens zelfstandig verwerkingsverantwoordelijken voor de verwerkingen die zij op hun beurt verrichten. Met dit soort organisaties hoef je dus geen verwerkersovereenkomst te sluiten.

De verstrekking van persoonsgegevens (voor zover nodig om de reis te boeken) door de sportorganisatie aan derden kan worden gebaseerd op de grondslag: uitvoering van een overeenkomst, toestemming of een gerechtvaardigd belang.

Let op! In aanloop naar- en tijdens de reis wordt nog wel eens gevraagd om een kopie van een paspoort. Onder de Nederlandse wetgeving is dit niet zomaar toegestaan. Het paspoort bevat namelijk het Burgerservicenummer (BSN). Dit nummer mag alleen worden gebruikt als er een wettelijke basis voor is, en daar is maar in een beperkt aantal gevallen sprake van. Hoe je hiermee omgaat lees je in de richtsnoeren ‘kopietje paspoort’ van het AP, zie externe links.

11.4. Hoe ga ik om met gezondheidsgegevens van minderjarigen?

Het verwerken van persoonsgegevens van een topsporter jonger dan 16 jaar vereist extra aandacht. Zoals we hebben uitgelegd in het onderdeel ‘Basisregels’ kan hij/zij namelijk niet zelfstandig toestemming geven. Aangezien voor het verwerken van gezondheidsgegevens veelal toestemming nodig zal zijn zal die toestemming in het kader van de begeleiding van minderjarigen steeds door een ouder of voogd moeten worden verleend. Houd daar rekening mee bij het contracteren van minderjarig talent.

11.5. Welke beveiliging pas ik toe?

Realiseer je dat topsporters kunnen rekenen op extra aandacht van de buitenwereld, waaronder zich ook kwaadwillende partijen kunnen bevinden. Een goede beveiliging van de persoonsgegevens van topsporters is van groot belang om datalekken te voorkomen. Als IT-leveranciers betrokken zijn bij de verwerking van persoonsgegevens (bijvoorbeeld door het hosten van webapplicaties of apps), zijn deze partijen vaak verwerkers en moet een verwerkersovereenkomst worden gesloten.

Bovendien geldt dat je het beveiligingsniveau hoogstwaarschijnlijk wat moet opschalen voor het verwerken van gezondheidsgegevens (immers, gegevens moeten passend worden beveiligd). Ook moet je voorzichtig omgaan met het inzicht geven in deze data. Beoordeel goed welke personeelsleden/begeleidende stafleden toegang nodig hebben tot de gegevens van talent en topsporters om hun functie uit te kunnen voeren.

Let op! Partijen die wearables aanbieden, zoals Garmin en Polar, zien zichzelf als verwerkingsverantwoordelijken. Dat betekent dat je met hen geen extra afspraken kunt maken. Indien dit soort partijen zichzelf als verwerkingsverantwoordelijke zien, beoordeel dan vóór afname/gebruik van het product, of zij wel voldoende bescherming bieden voor het verwerken van persoonsgegevens. Immers: je wilt er ten alle tijden voor zorgen dat de data van je talent en topsporters veilig zijn en bijvoorbeeld niet worden doorverkocht.

11.6. Hoelang bewaar ik de gegevens?

Hoelang je gegevens van talent en topsporters bewaart, hangt af van het doel waarvoor je deze verzamelt. Het is daarom lastig algemene uitspraken te doen over een geschikte bewaartermijn.

Bewaartermijn ledenadministratie

In principe kun je aansluiten bij de bewaartermijn van de ledenadministratie. Immers, een talent of topsporter is vaak lid van jouw sportorganisatie. Je kunt hiervoor dus (nog steeds) aansluiten bij het Vrijstellingsbesluit, wat betekent dat je persoonsgegevens van een talent of topsporter in principe niet langer bewaart dan twee jaar na einde van het lidmaatschap. Let wel, indien het niet nodig is alle persoonsgegevens te bewaren, simpelweg omdat het niet meer bijdraagt aan de topsportbegeleiding, ben je verplicht de gegevens tussendoor te verwijderen.

Statistische doeleinden

Sommige informatie zal je wellicht voor statistische, wetenschappelijke of historische doeleinden langer willen bewaren. Dat is mogelijk, maar zorg dan wel dat deze langer bewaarde gegevens niet alsnog voor andere doeleinden worden gebruikt. Kijk bovendien of er eventueel persoonsgegevens zijn die niet relevant zijn voor deze statistische (etc.) doeleinden. Als je deze doeleinden ook kunt bereiken met geanonimiseerde of gepseudonimiseerde gegevens, dan ben je daartoe verplicht.

Let op! Wees daarbij extra voorzichtig met gezondheidsgegevens. Wil je die gegevens langer bewaren voor bovengenoemde doeleinden, zorg er dan voor dat je deze gegevens anonimiseert. Is die niet zonder meer mogelijk, raadpleeg dan een expert voor advies en ondersteuning op dit gebied.

Externe links	Uitleg
Richtsnoeren 'kopietje paspoort'	De AP publiceert richtsnoeren voor het gebruik van een 'kopietje paspoort'. De richtsnoeren geven aan welke regels gelden bij het overnemen van persoonsgegevens of het kopiëren, scannen of uitlezen van identiteitsdocumenten.

ONDERDEEL MARKETING

12. Hoofdstuk 7: Marketing

12.1. Inleiding

In dit onderdeel bespreken we de belangrijkste regels bij marketing, waaronder het versturen van (commerciële) berichten, sociale media, winacties en cookies valt. Ook bespreken we of en op basis waarvan je ledengegevens mag delen met sponsors of andere partijen.

In dit hoofdstuk bespreken we niet alleen de regels van de AVG, maar ook andere wetgeving die van toepassing is bij Marketing. Het is namelijk de Telecommunicatiewet die de regels bepaalt als het gaat om het versturen van ongevraagde e-mails, commerciële telefoontjes en het plaatsen van cookies. Daarnaast is in sommige gevallen ook de kansspelwetgeving van toepassing.

12.2. Het versturen van (commerciële) berichten

12.2.1. Wat is direct marketing?

Direct marketing is het individueel benaderen van een persoon of rechtspersoon ter promotie van een organisatie, product of dienst. Het sturen van berichten met een commerciële boodschap naar iemands e-mailadres is dus een vorm van direct marketing. Voor direct marketing via elektronische berichten gelden bijzondere regels, ook wel de SPAM-regels genoemd. Deze regels lichten we hieronder verder toe.

12.2.2. Wanneer is het SPAM-verbod van toepassing?

Het SPAM-verbod geldt voor ongevraagde commerciële elektronische berichten. In de meeste gevallen gaat het om direct marketing; in de boodschap zit een wervend element. Welke berichten vallen hieronder? E-mails, sms'jes, appjes, directe berichten op social media, etc. Naast berichten gericht op verkoop, gaat het hier ook om berichten die gericht zijn op het vergroten van naamsbekendheid, het werven van fondsen voor een goed doel en ledenwerving.

Let op! Bij het versturen van nieuwsbrieven door een vereniging aan haar leden is sprake van een bijzondere situatie. Een vereniging moet haar leden immers kunnen informeren over het reilen en zeilen binnen de club. Zolang een nieuwsbrief uitsluitend dergelijke berichten (doel = service bieden) bevat, is het SPAM-verbod niet van toepassing. Zo'n nieuwsbrief mag dus door een vereniging worden verstuurd. Er moet dan wel daadwerkelijk sprake zijn van een lidmaatschap. Meer hierover lees je in het onderdeel '[Hoe zit het met gemengde nieuwsbrieven aan leden](#)'.

Sport-specifieke voorbeelden: SPAM-verbod niet van toepassing (geen toestemming nodig):

- Het versturen van algemene mededelingen (zoals de uitnodiging voor een ledenvergadering of de verenigingsagenda, wedstrijduitslagen, evenementenagenda);
- Het versturen van een antwoord aan een persoon die een verzoek heeft ingediend via het contactformulier;
- Het versturen van een ontvangstbevestiging ('wij hebben uw verzoek/bestelling ontvangen');
- Het versturen van een betalingsherinnering;
- Het versturen van een informatief persbericht aan journalisten.

12.2.3. Heb ik toestemming nodig voor het versturen van berichten ?

We gaan er hier vanuit dat het SPAM-verbod van toepassing is (en dat het gaat om het versturen van ongevraagde commerciële elektronische berichten).

→ **Wel toestemming nodig:**

In principe heb je voor het versturen van ongevraagde elektronische direct marketing berichten (meer hierover in het onderdeel hierboven) toestemming nodig van de ontvanger. Hierbij gaat het dan meestal om berichten als nieuwsbrieven of reclame.

Opt-in

Vanuit de SPAM-regels geldt het opt-in-systeem. Dat betekent dat iemand uitdrukkelijk en vooraf met het ontvangen van direct marketing berichten moet hebben ingestemd. Een opt-out (daarbij vraag je niet vooraf toestemming, maar bied je wel de gelegenheid om uit te schrijven) is hierbij **niet voldoende!**

Let op! Probeer niet om toestemming te verkrijgen door het opnemen/wegstoppen van een instemmende bepaling in je algemene voorwaarden of een privacyverklaring. Dat is impliciete toestemmingsverlening: Toestemming wordt dan onvoldoende uitdrukkelijk verkregen. Vraag altijd apart en expliciet om toestemming. Er is één uitzondering, daarover lees je meer in het onderdeel hieronder.

→ Geen toestemming nodig:

Slechts in uitzonderlijke gevallen en onder bepaalde voorwaarden heb je geen toestemming nodig. We noemen dat ook wel de bestaande klant uitzondering of soft opt-in. Die uitzondering houdt in dat, je een persoon commerciële berichten mag sturen over eigen, soortgelijke producten of diensten wanneer je het mailadres van de ontvanger hebt verkregen doordat je iemand een product of dienst hebt verkocht. Dit mag alleen als:

- Je de ontvanger op het moment dat je zijn/haar gegevens ontvangt in het kader van de verkoop, de mogelijkheid hebt gegeven om hier een opt-out voor te geven; en
- Je de ontvanger in iedere commerciële mailing de mogelijkheid geeft om zich uit te schrijven.

Deze uitzondering is overigens niet oneindig geldig. Om de duur van de uitzondering te bepalen, moet je je inleven in de verwachting van de ontvanger: hoe lang voelt iemand zich na aankoop nog klant. Daarin bepalend zijn: de aard van het product, de levensduur en de looptijd van de overeenkomst.

Let op! Houd er rekening mee dat deze uitzondering waarschijnlijk in de nabije toekomst begrensd gaat worden. In concept regelgeving voor het Europese Parlement wordt de termijn waarbinnen iemand nog klant is namelijk begrensd. Het is verstandig daar nu alvast op te anticiperen. Dat kan door na een bepaalde periode een bestand (record) automatisch uit je CRM (Customer Relationship Management) database te verwijderen als ontvanger geen klant meer is, bijvoorbeeld als hij/zij een jaar lang geen product meer heeft gekocht.

Let op! Maak je gebruik van deze uitzondering voor het versturen van je commerciële berichten? Wees je dan bewust van het feit dat de inhoud van je mailing alleen **eigen, soortgelijke producten/diensten** mag bevatten. Dat betekent dat je in je commerciële berichten geen commerciële boodschappen van derde partijen (bijvoorbeeld sponsoren van jouw vereniging) mag opnemen.

Let op! Is je bericht vrijwel geheel een commerciële boodschap van een sponsor die door de sportbond wordt verstuurd, dan gaat de bestaande klant uitzondering dus niet op. In dat geval heb je toestemming nodig van de ontvanger. Anders mag je dit bericht niet versturen aan je leden, omdat het dan als SPAM kwalificeert.

Sport-specifieke voorbeelden: eigen soortgelijke producten of diensten

- Je mag een betalende deelnemer aan een evenement/wedstrijd/opleiding benaderen voor eigen soortgelijke activiteiten.
- Je mag een klant van een webshop die een product bestelt benaderen met aanbiedingen voor producten uit dezelfde webshop. Je mag hem/haar dus niet benaderen met reclame voor een evenement of opleiding (tenzij je daar uiteraard aparte toestemming voor hebt verkregen).

Een andere uitzondering is als je een bericht verstuurt aan een zakelijk e-mailadres dat bestemd én bekend is voor zulke ongevraagde berichten. Een fictief voorbeeld is het e-mailadres aanbiedingen@sportbond.nl. Let op dat een algemeen 'info@'-e-mailadres weer niet voldoet aan de eisen voor deze uitzondering; hier mag je niet zomaar berichten aan sturen.

12.2.4. Hoe zit het met gemengde nieuwsbrieven aan leden?

Het is in de sportwereld gebruikelijk dat sportbonden hun leden berichten sturen die zowel nieuws/mededelingen als commerciële elementen bevatten. Denk bijvoorbeeld aan een sponsoritem of de vermelding van kortingsacties voor leden. In dit soort situaties is sprake van een juridisch grijs gebied. Er is namelijk geen duidelijke grens tussen een puur commercieel bericht of een puur dienstverlenend bericht. Zo mag een dienstverlenend bericht best eens een commercieel element bevatten.

Hoe beoordeel je dan of je hiervoor om toestemming moet vragen? Bepaal wat het hoofddoel van de e-mail is: wil je enkel service bieden of heeft de e-mail hoofdzakelijk een commercieel belang? Probeer daarbij ook altijd uit te gaan van de beleving van de ontvanger (hoe wordt de e-mail ervaren)? Ga er bij twijfel vanuit dat het een commercieel bericht is en houd rekening met bovengenoemde verplichtingen. Dus: alleen versturen met toestemming of op basis van een klantrelatie.

Tip: Een verstandige oplossing is natuurlijk om voor gemengde berichten iedere geadresseerde vooraf toestemming te vragen. Je ondervangt hiermee het probleem dat per bericht discussie kan ontstaan over de aard (commercieel/niet-commercieel) ervan.

Let op! Het kan zo zijn dat je over adresbestanden beschikt waarbij je tot nu toe geen expliciete toestemming hebt verkregen voor het verzenden van commerciële berichten. Mocht je aan die adressen gemengde berichten sturen, zorg dan minstens dat je een opt-out biedt aan de ontvangers (meer hierover in het volgende onderdeel).

Let op! Voor het versturen van gemengde berichten aan niet-leden heb je sowieso toestemming nodig. Met dergelijke ontvangers heb je namelijk geen relatie (tenzij het klanten zijn, lees daarvoor het vorige onderdeel)

Let op! Een enkele vermelding van een sponsor, bijvoorbeeld door het plaatsen van een logo onderin de nieuwsbrief aan leden (met uitsluitend nieuws/updates), maakt de nieuwsbrief geen commercieel bericht.

12.2.5. Waar moet ik verder aan denken? Informeren & opt-out!

Of je nu toestemming nodig hebt of niet, je moet de ontvanger altijd vooraf informeren over het feit dat zijn of haar contactgegevens (persoonsgegevens dus) gebruikt kunnen worden voor commerciële berichten (reclame of nieuwsbrieven). Bovendien moet je, voorafgaand en in elk

bericht dat wordt verstuurd, de ontvanger de mogelijkheid bieden om zich uit te schrijven (de zogeheten opt-out).

12.2.6. Ik maak gebruik van een externe partij voor het versturen van mailings, wat nu?

Voor het versturen van direct-marketing-berichten mag je uiteraard een externe partij inschakelen. Meestal zijn dit online dienstverleners (denk bijvoorbeeld aan MailChimp, Laposta, Mailerlite etc.). Deze derde wordt meestal aangemerkt als verwerker en mag alleen berichten versturen in naam en in opdracht van jouw sportorganisatie. Zorg dat je als sportorganisatie met zulke dienstverleners een verwerkersovereenkomst sluit.

Let op! Deze online dienstverleners kunnen mogelijk privacyrisico's opleveren. MailChimp bijvoorbeeld plaatst trackers in verzonden e-mails. Die trackers halen informatie op over wie/wanneer/hoe de e-mail wordt gelezen. Deze tracking informatie wordt ook voor eigen doeleinden van Mailchimp gebruikt. MailChimp is dan gedeeltelijk een verwerkingsverantwoordelijke. Lees daarom voor het gebruik de privacy informatie die de online dienstverlener ter beschikking stelt en bepaal of daar privacyrisico's inzitten die wellicht niet acceptabel zijn voor jouw sportorganisatie. Laat dit bij twijfel toetsen door een expert.

12.2.7. Hoe zit het met telefonische direct marketing?

Voor telefonische direct marketing geldt sinds 1 juli 2021 een opt-in systeem in Nederland. Dat betekent dat je toestemming nodig hebt voordat je een telemarketing gesprek kunt voeren. Deze toestemming geldt voor zowel consumenten als ondernemingen zonder rechtspersoonlijkheid (zoals een eenmanszaak). Let op: hiervoor gelden in principe dezelfde toestemmings-eisen zoals je hebt kunnen lezen in het onderdeel 'Basisregels'.

Er gelden drie uitzonderingen. In onderstaande situaties heb je géén voorafgaande toestemming nodig:

- Als de ontvanger een telefoonnummer heeft dat specifiek bestemd is voor het ontvangen van telemarketing gesprekken. De ontvanger moet dan wel bekend hebben gemaakt dat het telefoonnummer specifiek daarvoor bestemd is (bijvoorbeeld op zijn/haar website). Let op, vaak is de ontvanger in dit geval een natuurlijk persoon die handelt in uitoefening van een beroep of bedrijf. Immers, een reguliere sporter zal niet over een dergelijk telefoonnummer beschikken!
- Als de bellende partij kan aantonen dat hij/zij het telefoonnummer heeft gekregen van een klant in het kader van de verkoop van een product/dienst en als hij/zij het gesprek gebruikt voor het overbrengen van communicatie voor eigen soortgelijke producten of diensten. Het gaat hier om dezelfde bestaande klant uitzondering zoals je hierboven al hebt kunnen lezen in het onderdeel over het versturen van (commerciële) berichten.
- Als de ontvanger buiten de EER is gevestigd.

Let op! Voorheen was er sprake van een opt-out systeem voor telemarketing (Bel Me Niet Register). Dat is nu niet meer van toepassing.

12.3. Sociale media

Een sportorganisatie die een account op sociale media beheert is verwerkingsverantwoordelijke voor de persoonsgegevens die de organisatie via dat platform verwerkt. Als gebruikers van het platform op eigen initiatief persoonsgegevens delen, dan zijn die gebruikers daarvoor ook zelf verantwoordelijk.

Sociale media bieden vaak de mogelijkheid om gebruikers gericht te benaderen met aanbiedingen of reclame. Als dit via persoonlijke berichten gebeurt, valt dit meestal onder de strenge regels voor direct marketing en heb je hiervoor dus toestemming nodig. In die zin verschilt sociale media niet van een clubblad of een website.

12.3.1. Wat als ik een fanpage heb?

Als je als sportvereniging een fanpage in beheer hebt (bijvoorbeeld via Facebook), dan ben je samen met Facebook verantwoordelijk voor de naleving van de AVG. In AVG termen heet dat gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken (zie ook 'Basisregels').

Als je een fanpage of organisatie account op Facebook of een ander sociale media pagina hebt, moet je dit melden in de privacyverklaring van je sportorganisatie. Neem daarbij op welke persoonsgegevens op sociale media worden verwerkt. Je moet in die privacyverklaring ook opnemen bij wie betrokkenen hun rechten kunnen uitoefenen. Is dat jouw organisatie of kan de betrokkene terecht bij het sociale media platform? Ga ervan uit dat je als sportvereniging of bond een verantwoordelijkheid hebt richting de betrokkenen.

Tip: Op de website van het sociale media platform is meer informatie te vinden over het zijn van gemeenschappelijke verantwoordelijken. Op grond van artikel 26 AVG moet je met het sociale media platform afspraken maken over de onderlinge verantwoordelijkheden naar de betrokkene toe. Facebook biedt hiervoor bijvoorbeeld een Controller Addendum aan, zie externe links.

Case: Facebook pagina's

Het Hof van Justitie van de EU heeft op 5 juni 2018 een uitspraak gedaan over Facebook-pagina's. Omdat de paginabeheerder het doel van de verwerking kan bepalen is zij mede verwerkingsverantwoordelijke samen met Facebook. De beheerder bepaalt immers: de instellingen van de pagina, filters voor statistieken, of zij wel/niet demografische gegevens wilt ontvangen over de gebruikers van de pagina en kan advertenties/promoties toespitsen op de demografische kenmerken van bezoekers van zijn/haar pagina. Omdat de beheerder beïnvloedt welke gegevens Facebook verwerkt, maakt dat de beheerder medeverantwoordelijk. Niet relevant is dat de paginabeheerder enkel geanonimiseerde statistieken ontvangt.

12.3.2. Wat als ik gericht wil adverteren?

In plaats van directe benadering kan jouw doelgroep misschien ook worden bereikt via advertentietools die het sociale platform (zoals Facebook, Instagram en Twitter) zelf aanbiedt. Je levert dan geen persoonsgegevens, maar enkel publiekscriteria aan. Deze criteria worden door het platform gelinkt aan informatie die het sociale platform zelf al bezit over haar gebruikers. Wanneer een (potentieel) lid bijvoorbeeld een account heeft op het platform, kunnen aan die persoon bepaalde advertenties van de sportorganisatie getoond worden. Let op, een belangrijk nuance verschil:

- Ga je actief e-mailadressen uploaden op het sociale platform zodat je deze personen via sociale media kunt benaderen? Dan heb je daarvoor toestemming nodig. (Dat kan onderdeel zijn van je toestemming voor direct marketing, maar dan moet je dat wel vermelden in je toestemmingsvraag);
- Ga je op basis van (demografische) kenmerken personen via sociale media benaderen (zonder dat je in feite weet wie deze personen zijn)? Dan kun je dat mogelijk doen op grond van het gerechtvaardigd belang van de sportorganisatie.

12.4. Winacties

Als sportorganisatie kan je gebruik maken van voor de promotie van eigen producten of diensten of om de naamsbekendheid van jouw club of bond te vergroten. Dat is juridisch gezien een promotioneel kansspel. Hierbij wordt een prijs gegeven aan een winnaar die grotendeels door kansberekening wordt bepaald. Denk bijvoorbeeld aan prijsvragen waarbij uit de lijst van juiste antwoorden een winnaar wordt geloot, of het loten van een winnaar uit een aantal mensen dat een bepaalde boodschap liket op Facebook. Promotionele kansspelen zijn toegestaan als wordt voldaan aan de Gedragscode promotionele kansspelen 2014, zie externe links.

De Gedragscode promotionele kansspelen bevat ook een paar bijzondere regels voor het verwerken van persoonsgegevens, namelijk:

- Een promotioneel kansspel voldoet niet aan de Gedragscode als het enige doel is om persoonsgegevens te verzamelen. Als de actie de naamsbekendheid van de sportorganisatie echter daadwerkelijk kan vergroten, zal al snel aan de definitie van promotie zijn voldaan;
- Van minderjarigen mogen geen persoonsgegevens worden verwerkt, *tenzij* de ouder of wettelijk vertegenwoordiger toestemming heeft gegeven. Let op: de grens is hier 18 jaar in plaats van de gebruikelijke 16 jaar. Uitzondering hierop is het verwerken van persoonsgegevens van de minderjarige om de contactgegevens van de ouder te vragen.

Uiteraard moet de verantwoordelijke organisator alle algemene regels voor het verwerken van persoonsgegevens in acht nemen, zie daarover het onderdeel '[Basisregels](#)'.

Een belangrijke verplichting specifiek bij winacties is dat je de betrokkene voldoende informeert, bijvoorbeeld over:

- De doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden gebruikt;
- De partijen aan wie de persoonsgegevens eventueel worden doorgegeven;
- De toepasselijke bewaartermijn van persoonsgegevens; en
- De rechten van de betrokkene als deelnemer.

Het is in de praktijk vaak handig dit soort informatie op te nemen in de actievoorwaarden, met daarin een specifieke alinea 'verwerking van persoonsgegevens'.

Voorbeeld: winactie eigen product/dienst (bijvoorbeeld: zomerse tenniscursus)

Vaak gebruiken sportorganisaties winacties met twee doelen. Ze willen (1) hun naamsbekendheid vergroten en (2) personen op de mailinglijst kunnen zetten (voor commerciële berichten). In je communicatie moet dan helder zijn wat je moet doen om kans te maken op de zomerse tenniscursus, bijvoorbeeld: 'schrijf je in voor de nieuwsbrief & doe mee met de winactie'. Zorg in ieder geval dat:

- Je de juiste opt-in hebt voor het adverteren/versturen van de winactie (zie eerste onderdeel);
- Je alleen benodigde informatie opvraagt (data minimalisatie);
- Je een link naar de actievoorwaarden opneemt (die moet worden geaccepteerd);
- Je een link naar een privacyverklaring opneemt (die hoeft niet te worden geaccepteerd) (tenzij je dit verwerkt in je actievoorwaarden);
- Als je een opt-in vraag toevoegt, moet deze voldoen aan de eisen omtrent toestemming.

Let op! Bedenk je goed op welke manier je de winactie verspreidt (via de nieuwsbrief of via sociale media). Want ook hierbij gelden de SPAM-verbod regels. De winactie zelf zal steeds moeten voldoen aan de Gedragscode.

12.5. Cookies

Voor het uitlezen en plaatsen van informatie op randapparatuur, zoals een mobiele telefoon, tablet of computer, zijn specifieke regels opgenomen in de Telecommunicatiewet. Deze regels staan veelal bekend als de cookiewet. Waarom die naam? Omdat een cookie het bekendste voorbeeld is van het digitaal uitlezen en plaatsen van informatie.

Let op: deze regels gelden ook voor andere technieken waarbij informatie wordt uitgelezen of geplaatst.

12.5.1. Wat zijn cookies?

Cookies is een veel gebruikte verzamelnaam voor middelen die door een websitehouder kunnen

Voorbeeld: winactie product/dienst van een derde partij

Wil je een winactie organiseren met een product of dienst van een derde partij en is ook daarbij het doel (1) naamsbekendheid en (2) personen aan de mailinglijst toevoegen (voor commerciële berichten). Dan gelden dezelfde aandachtspunten als in het hierboven genoemde voorbeeld. Waar je extra op moet letten bij een product van een derde is het volgende:

- Ofwel je deelt alleen de gegevens van de winnaar met de derde partij, zodat hij/zij het product/de dienst kan leveren;
- Ofwel je deelt ook alle nieuwsbrief inschrijvingen met de derde partij. In dat geval moet dat (1) helder zijn in de communicatie en (2) er een specifieke partner opt-in worden toegevoegd aan de winactie. Dat betekent: een aparte opt-in voor de eigen nieuwsbrief en/of (alleen) een aparte opt-in voor de nieuwsbrief van de partner (of voor partner-aanbiedingen).

worden gebruikt om informatie te plaatsen op de computer (/tablet/mobiele telefoon) van een website bezoeker of om informatie van deze apparatuur te halen. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om kleine tekstbestanden die worden opgeslagen op de apparatuur van de websitebezoeker. Andere voorbeelden zijn het verzamelen van browser informatie over de bezoeker (ook wel Browser finger printing) of het gebruik van Web beacons (kleine afbeeldingen op een webpagina die een bericht sturen naar een server als de afbeelding in de browser wordt geladen van de bezoeker). Cookies worden veelvuldig gebruikt.

Cookies kunnen gebruikers langs verschillende websites volgen en maken daarmee gericht adverteren mogelijk. Ook kunnen cookies ervoor zorgen dat je blijft ingelogd op een website nadat je een andere internetpagina bezoekt. Het gebruik van cookies kan gevolgen hebben voor de privacy van degene die het betreffende apparaat gebruikt. Daarom bestaan aanvullende regels voor het plaatsen van cookies. Deze cookieregels zijn van toepassing als je informatie plaatst op de computer of de mobiele telefoon van een bezoeker of als je informatie daarvan af haalt.

12.5.2. Welke soorten cookies zijn er?

Cookies zijn grofweg onder te verdelen in drie categorieën:

- **Technisch noodzakelijke cookies:** dit zijn cookies die nodig zijn om de website (beter) te laten functioneren (ook wel functionele cookies genoemd). Denk aan cookies die een winkelwagentje van een webwinkel mogelijk maken. Immers, zou een order spontaan worden vergeten, dan zou het plaatsen van een bestelling al snel onwerkbaar worden.

- **Analytische cookies:** dit zijn cookies die worden gebruikt om beter inzicht te krijgen in het functioneren van de website. Denk aan cookies om bezoekersstatistieken bij te houden of om A/B testing te kunnen doen.
- **Tracking cookies:** dit zijn cookies die het internetgedrag (tijdens het websitebezoek, maar soms ook erna) van de gebruiker volgen. Denk aan cookies die individueel surfgedrag in de gaten houden en zo een interesse-profiel opstellen om op basis daarvan gerichte advertenties mogelijk te maken. Tracking cookies kunnen eigen cookies zijn (first party cookies) of cookies van derden (third party cookies). Hieronder categoriseren we ook sociale media cookies van sociale media partijen.

Let op! Affiliate cookies vallen ook onder de categorie analytische cookies. Hiermee kan een adverteerder bijvoorbeeld bijhouden welke advertentie daadwerkelijk tot de aankoop van een product heeft geleid. Deze cookies dien je te behandelen als **analytische cookies met privacygevolgen**. Lees hieronder verder.

12.5.3. Verwerk ik persoonsgegevens als ik cookies gebruik?

Ja, vaak wel. Bij het plaatsen en uitlezen van de cookies kunnen namelijk diverse gegevens worden verzameld, zoals IP-adressen, informatie over eerder bezochte websites, informatie over de randapparatuur, etc.

12.5.4. Waar moet ik aan denken bij het plaatsen van cookies?

Er zijn behoorlijk wat zaken waar je aan moet denken bij het plaatsen van cookies. We hebben ze hieronder opgedeeld in vier stappen.

Stap 1: beoordeel of je de gebruiker wel/niet om toestemming moet vragen

Of je de gebruiker enkel hoeft te informeren over het plaatsen van cookies (via een cookieverklaring of de privacyverklaring), of dat je de gebruiker ook daadwerkelijk om toestemming moet vragen voor het plaatsen van cookies, hangt af van het type cookie. In principe komt het neer op het volgende:

- ➔ Voor het plaatsen van **technisch noodzakelijke en analytische cookies** geldt alleen de informatieplicht. Je bent als website eigenaar verplicht de gebruiker hierover te informeren. Dat hoeft niet via een pop-up, maar kan ook via de cookieverklaring of privacyverklaring. Je hoeft de gebruiker voor technisch noodzakelijke en analytische cookies niet om toestemming te vragen, mits het cookie geen of slechts geringe gevolgen heeft voor de privacy van de gebruiker.
- ➔ Voor het plaatsen van **tracking cookies** (of van analytische cookies met privacygevolgen) ben je als website eigenaar verplicht om (1) de gebruiker hierover te informeren en (2) de gebruiker om toestemming te vragen voor het plaatsen van cookies. Die toestemming moet te weigeren zijn zonder dat iemand van de site wordt geweerd.

Tip: Als je gebruik maakt van sociale media buttons op je website, kun je het beste werken met niet-actieve sociale media knoppen. De gebruiker maakt dan zelf bewust een keuze door te klikken op de grijze knoppen en geeft daarbij indirect toestemming. (Hij/zij bepaalt namelijk of hij de functionaliteit van de knop wil activeren en dus gebruik wil maken van de sociale media plug-in). De informatieplicht blijft natuurlijk bestaan.

Stap 2: website gebruiker om toestemming vragen

De gebruiker moet zijn/haar toestemming geven voordat cookies mogen worden geplaatst. Dat betekent ook dat je de gebruiker vooraf duidelijk moet informeren over de doeleinden en de werking van de cookies. Vertel daarbij:

- Welke informatie je verzamelt;
- Hoe je de informatie verzamelt (cookies/scripts/beacons);
- En wat je met de informatie doet.

Geef gebruikers de keuze om ermee in te stemmen dat cookies worden geplaatst, of dit te weigeren. (Let op: hiervoor gelden in principe dezelfde toestemmingseisen die beschreven staan

Voorbeeld: cookies plaatsen op www.sportorganisatie.nl

Stel een website plaatst technisch noodzakelijke cookies en tracking cookies. De website dient de gebruiker om toestemming te vragen voor de tracking cookies. Deze mogen pas geplaatst worden op het moment dat iemand deze toestemming ook daadwerkelijk geeft. Voordat de toestemming is gegeven, mag de website wel al de technisch noodzakelijke cookies plaatsen. Immers, daarvoor is geen toestemming vereist. De informatie neem je op in de

in het onderdeel basisregels).

Let op! De AP heeft bepaald dat Google Analytics (dat door veel bedrijven en organisaties wordt gebruikt om analyses te doen over het aantal bezoekers, paginaweergaves etc.) privacygevolgen heeft voor de gebruiker. Dat zou eigenlijk betekenen dat je de gebruiker om toestemming moet vragen wanneer je Google Analytics gebruikt. Echter, indien je Google Analytics privacyvriendelijk instelt, kun je gebruik maken van Google Analytics zonder toestemming. De AP heeft een handleiding gepubliceerd waarin je leest hoe je dat kunt doen, zie externe links.

Stap 3: website gebruiker informeren

Ongeacht welke cookies je plaatst, je moet de gebruiker vooraf altijd duidelijk informeren over de doeleinden en werking ervan. Je geeft hierbij in ieder geval de volgende informatie:

- De types cookies die door of via de website worden geplaatst (hiervoor kun je bovengenoemde categorieën gebruiken) en het gebruik van eventuele andere technieken (bijvoorbeeld Javascript en web beacons);
- De soorten persoonsgegevens die je via het cookie verzamelt en verwerkt (bijvoorbeeld: bezochte web-pagina's, IP-adressen etc.);
- De doeleinden waarvoor de cookies worden gebruikt (denk bijvoorbeeld aan tracking, advertenties tonen en het verbeteren van de website);
- De categorieën bedrijven waaraan je de gegevens verstrekt (indien je cookies van derden plaatst);
- De bewaartermijn;
- Overige noodzakelijke informatie om een zo eerlijk mogelijk beeld te schetsen voor de gebruiker.

Je kunt de gebruiker hierover informeren door een paragraaf op te nemen in de privacyverklaring van de website of door een aparte cookieverklaring op te stellen.

Stap 4: een verwerkersovereenkomst sluiten

Als er derde partijen betrokken zijn bij het verwerken/verzamen van persoonsgegevens voor je sportorganisatie via een website, dan is deze derde vaak een verwerker, bijvoorbeeld Google

Analytics. In dat geval moet je een verwerkersovereenkomst sluiten. Vaak kun je dit bij derde partijen zoals Google terugvinden in je account (specifiek voor Google geldt: zie de handleiding van de AP – daarin staat uitgelegd hoe je een verwerkersovereenkomst kunt afsluiten met Google).

Tip: De ACM (Autoriteit Consument & Markt) heeft enkele veelvoorkomende vragen beantwoord over de toepassing van cookieregels. HDit overzicht geeft een zeer nuttig inzicht over het gebruik van cookies in allerlei praktijksituaties. Wij bevelen het raadplegen van dit overzicht dan ook sterk aan. Zie externe links.

12.6. Delen van gegevens met sponsors

In het onderdeel 'Het delen van persoonsgegevens' is uitgelegd dat je bij het delen van persoonsgegevens met een derde partij steeds vijf vuistregels in acht moet nemen. Deze regels gelden ook wanneer je persoonsgegevens van bijvoorbeeld leden voor marketingdoeleinden wilt delen met sponsors.

12.6.1. Heb ik een duidelijk doel en geldige grondslag voor het delen van de gegevens?

Indien je ledengegevens wilt delen met sponsors vanwege commerciële doeleinden (= doel) dan heb je daar een geldige grondslag voor nodig. Omdat het delen van ledengegevens met sponsors geen noodzakelijke verwerking is voor het lidmaatschap kun je geen gebruik maken van de grondslag overeenkomst. Dat betekent dat je moet beoordelen of je hier een gerechtvaardigd belang voor hebt. Zo niet, dan moet je het lid om uitdrukkelijke toestemming vragen.

Let op! Er is een meningsverschil over de normuitleg gerechtvaardigd belang. De AP is van mening dat een zuiver commercieel belang (waaronder dus extra inkomsten willen werven door persoonsgegevens te verkopen aan sponsors) nooit een gerechtvaardigd belang kan zijn. Op Europees niveau (vanuit de European Data Protection Board) geldt het uitgangspunt dat dit wél als gerechtvaardigd belang kan kwalificeren (namelijk: feitelijke, economische en ideële belangen). De AP heeft voor het gebruik maken van het gerechtvaardigd belang voor commerciële doeleinden al twee keer een boete uitgedeeld (aan KNLTB en VoetbalTV). Zie hieronder de KNLTB case kort toegelicht; deze illustreert de zienswijze van de AP. De VoetbalTV case lichten we toe in het onderdeel 'Beeldmateriaal'. Op dit moment kunnen we je helaas niet adviseren over het wel/niet gebruik maken van een gerechtvaardigd belang als je daarmee inkomsten wilt werven (en dus een commercieel belang hebt). Wil je hier ondanks de stellingname van de AP wel gebruik van maken? Gebruik dan het template voor het uitvoeren van de belangentoets. Liever op zeker spelen? Vraag dan gewoon om uitdrukkelijke toestemming. En uiteraard: houd de discussie in de gaten. Anno 2022 was deze discussie nog niet opgehelderd.

Tip: Bedenk wat je er zelf van zou vinden als jouw gegevens worden gedeeld met een sponsor voor commerciële doeleinden: wat vind je nog oké en wat vind je niet meer oké?

Case: KNLTB

Op 20 december 2019 heeft de AP de KNLTB een boete opgelegd van €525.000,00 voor een schending van de AVG. Waarom? Omdat de AP stelt dat de KNLTB onrechtmatig persoonsgegevens van KNLTB-leden heeft verstrekt aan twee sponsors. Het ging om een bestand van 300.000 leden en een bestand van 50.000 leden.

Wat was de zienswijze van de KNLTB?

De KNLTB vond dat zij een gerechtvaardigd belang had bij het doorverkopen van de persoonsgegevens, namelijk meerwaarde creëren voor het lidmaatschap en extra inkomsten verkrijgen ter compensatie van dalende contributie inkomsten door teruglopende ledenaantallen.

Wat was de visie van de AP?

Het verzamelen van de verstrekte ledengegevens was rechtmatig, omdat deze noodzakelijk was om lid te worden van de KNLTB. Echter, het vervolgens verstrekken van deze ledengegevens aan derden voor commerciële doeleinden (geld verdienen) is onrechtmatig. De KNLTB had hiervoor geen toestemming gevraagd, er was geen sprake van een verenigbaar doeleinde en er was ook geen sprake van een gerechtvaardigd belang, omdat het hier gaat om een zuiver commercieel belang. Om die reden is verwerking onrechtmatig.

De KNLTB is in hoger beroep gegaan tegen de boete. Wellicht is de uitspraak al bekend op

12.6.2. Vooraf informeren verplicht

Indien je voor jezelf een doel en grondslag hebt geformuleerd voor het delen van persoonsgegevens met sponsors voor marketingdoeleinden zorg dan dat je de leden hier vooraf goed over informeert. Dat doe je op het moment dat je toestemming vraagt. Je kunt dit verder toelichten in de privacyverklaring van je sportorganisatie (waar je naar verwijst op het inschrijfformulier).

Maak je gebruik van de grondslag gerechtvaardigd belang? Dan moet je de sporter waarvan je persoonsgegevens verstrekt informeren dat hij/zij gebruik kan maken van een kosteloos recht van verzet tegen de verstrekking. Dat betekent dat hij/zij gedurende een bepaalde periode eenvoudig bezwaar moet kunnen maken tegen de verstrekken. Je moet dit recht van verzet aanbieden voordat de verwerking plaatsvindt. Als sportorganisatie kun je je leden daarover informeren via bijvoorbeeld e-mail of een bericht in het clubblad of op de eigen website.

De sponsor aan wie je persoonsgegevens wil verstrekken is overigens op zijn beurt zelf verantwoordelijk voor wat hij met de persoonsgegevens doet. Dat is dan niet (langer) de verantwoordelijkheid van de sportorganisatie die de persoonsgegevens heeft verstrekt.

12.6.3. Waar moet ik verder aan denken?

Indien je gegevens aan een derde verstrekt voor commerciële doeleinden, zorg dan dat je alleen die gegevens verstrekt die nodig zijn om je doel te bereiken. Zorg er ook voor dat je de gegevens op een veilige manier verstrekt en dat je een duidelijk kader afsprekt met de sponsor (dus: wat mag de sponsor er wel/niet mee doen). Documenteer je afspraken en je belangentoets (indien je gebruik maakt van het gerechtvaardigd belang).

Externe links	Uitleg
Website DDMA	De DDMA (Data Driven Marketing Association) is een vereniging voor marketing en data. Hier vind je informatie over het inzetten van data om relevant te kunnen communiceren.
Facebook Controller Addendum	Hier vind je het Controller Addendum van Facebook.
Gedragscode promotionele kansspelen	In deze Gedragscode lees je waar je aan moet voldoen bij de inzet van promotionele kansspelen (denk aan like&win-acties).
Handleiding privacyvriendelijk instellen Google Analytics	In deze handleiding van de AP lees je hoe je Google Analytics privacyvriendelijk kunt instellen en waar je verder op moet letten.
Website ACM	Op deze webpagina van de ACM (Autoriteit Consument & Markt) lees je over het gebruik van cookies in allerlei praktijksituaties.
Case KNLTB	Hier vind je de samenvatting van de AP over de KNLTB case.

ONDERDEEL BEELDMATERIAAL

13. Beeldmateriaal

13.1. Inleiding

Voor foto's en videobeelden (hierna ook: beeldmateriaal) die je publiceert gelden niet alleen de privacy-regels, maar ook de regels vanuit het portretrecht. Op grond van deze regels kan de geportretteerde zich in bepaalde gevallen verzetten tegen publicatie van beeldmateriaal waarop hij of zij herkenbaar in beeld wordt gebracht. Het portretrecht beperkt het auteursrecht van de maker van de foto- of videobeelden. De maker mag de beelden niet verspreiden en/of verkopen als de geportretteerde zich op grond van het portretrecht daartegen verzet.

Eerst kijken we naar wat je wel/niet kunt met beeldmateriaal vanuit een privacyperspectief. Vervolgens leggen we uit waar je daarnaast nog op moet letten vanuit het portretrecht.

13.2. Privacyregels en de publicatie van beeldmateriaal

Beeldmateriaal van herkenbaar in beeld gebrachte personen kwalificeert meestal als persoonsgegevens, en heel soms zelfs bijzondere persoonsgegevens. Een sportorganisatie die beeldmateriaal publiceert dat als een persoonsgegeven wordt aangemerkt, is daarvoor verwerkingsverantwoordelijke.

Publiceer je als sportorganisatie foto's en videobeelden van niet herkenbaar in beeld gebrachte personen? Dan is het beeldmateriaal niet te herleiden tot één persoon, betreft het geen persoonsgegeven en is de AVG dus ook niet van toepassing.

Let op! De AP geeft aan dat een herkenbaar postuur of een herkenbare houding al genoeg kan zijn om iemand te identificeren. Je kunt er daarom van uitgaan dat personen op foto's en filmpjes vrijwel altijd identificeerbaar zijn.

13.2.1. Is mijn beeldmateriaal een bijzonder persoonsgegeven?

Lange tijd bestond er twijfel over het feit of beeldmateriaal een bijzonder persoonsgegeven is als je daaruit ras, geloof etc. kunt aflezen. De AP heeft daarover inmiddels meer duidelijkheid gegeven: beeldmateriaal is meestal geen bijzonder persoonsgegeven, zolang je niet het doel hebt om op basis van het beeldmaterieel onderscheid te maken naar ras of geloof. Over het algemeen zal dit niet het doel zijn bij een publicatie door een sportorganisatie. De striktere regels voor bijzondere persoonsgegevens zijn in dat geval niet van toepassing.

Is onderscheid maken naar ras of geloof wel je doel, dan dien je altijd toestemming te vragen voor publicatie. Meer hierover lees je in het onderdeel '[Basisregels](#)'. Hier zal in de sport echter geen sprake van zijn.

13.2.2. Doel en grondslag voor het maken en publiceren van beeldmateriaal en informatieplicht

Ja, meestal wel, maar welk doel en welke grondslag van toepassing is hangt af van wat je met het beeldmateriaal wilt doen.

→ **Beeldmateriaal dat wordt gebruikt om de sportprestaties te verbeteren** kan bijvoorbeeld nodig zijn voor de uitvoering van de overeenkomst (=grondslag) (immers: de sporter wil beter worden, het beeldmateriaal is een tool om daaraan bij te dragen). In de meeste gevallen kun je dat doel behalen door alleen het maken en analyseren van het materiaal, zonder publicatie van gegevens. Wil je het beeldmateriaal toch publiceren, maar is het feitelijk niet nodig voor de uitvoering van de overeenkomst, dan heb je daarvoor een andere grondslag nodig (lees hieronder verder).

Hoe informeer ik de sporter?

Je hebt altijd de verplichting de sporter te informeren. Dit kun je doen in een algemene privacyverklaring.

→ **Beeldmateriaal van een sportevenement/sportwedstrijd van sporters en toeschouwers publiceren** kan op meerdere grondslagen worden gebaseerd. Indien dit praktisch haalbaar is, kun je kiezen hiervoor toestemming te vragen. Vaak is dat echter onpraktisch en dus ook onwenselijk. Dan kun je beoordelen of je een beroep kunt doen op het **gerechtvaardigd belang**. 'Dat belang kan zijn: persvrijheid, promotie van de sport of de vereniging/bond, wedstrijdverslaglegging of beveiliging. Wellicht kun je zelfs gebruik maken van de journalistieke uitzondering. Zo kan een fotoverslag van een sportwedstrijd al gauw een journalistiek doel hebben. In dat geval heb je dus geen toestemming nodig en mag je de beelden wel publiceren.

Let op! Als je gebruik maakt van de grondslag gerechtvaardigd belang dan dien je een zorgvuldige belangenafweging te maken (zie template): het belang van de sportorganisatie vs. het belang van betrokkenen. Wat daarin meespeelt: hoe groot is het publiek aan wie je publiceert, betreft het ook minderjarigen etc. (let hierbij op proportionaliteit & subsidiariteit). Bedenk vooraf goed welke mogelijke negatieve gevolgen er voor een minderjarige aan publicatie van foto's en beelden kunnen kleven. Lees ook de case: VoetbalTV hieronder.

Hoe informeer ik sporters en toeschouwers?

Je hebt altijd de verplichting betrokkenen te informeren. Maak je bijvoorbeeld gebruik van camera's, dan moet dat duidelijk aangegeven worden. Je moet personen hierover informeren vóórdat ze gefilmd worden. Dat kan bijvoorbeeld met een bordje bij de ingang van een evenementlocatie, in wedstrijdreglementen, in huishoudelijke reglementen en/of in de ticketvoorwaarden.

→ **Beeldmateriaal van sporters en toeschouwers gebruiken voor zuiver commerciële doeleinden** kan alleen als je daarvoor toestemming hebt. Is het praktisch onhaalbaar om toestemming te vragen? Dan kun je ook hier beoordelen of je een beroep kunt doen op het gerechtvaardigd belang.

Let op! Er is een meningsverschil gaande over de normuitleg *gerechtvaardigd belang*. De AP is van mening dat een commercieel belang nooit een gerechtvaardigd belang kan zijn. Op Europees niveau (vanuit de European Data Protection Board) geldt het uitgangspunt dat deze wél als gerechtvaardigd belang kan kwalificeren (namelijk: feitelijke, economische en ideële belangen). De AP heeft voor het gebruik maken van het gerechtvaardigd belang voor commerciële doeleinden al twee keer een boete uitgedeeld (aan KNVB en aan VoetbalTV). De KNVB case wordt toegelicht in het onderdeel 'Marketing'. Hieronder wordt de case VoetbalTV kort toegelicht.

We kunnen je helaas niet adviseren over het al dan niet gebruik maken van een gerechtvaardigd belang voor een *zuiver commercieel doeleinde*. Voor de volledigheid: als zuiver commercieel belang zien wij bijvoorbeeld het publiceren van foto's en video's in ruil voor geld, bijvoorbeeld via reclame inkomsten, of in ruil voor een dienstvergoeding. Als jouw organisatie voor de publicatie van het beeldmateriaal door derden geld ontvangt, is dat een indicatie voor de aanwezigheid van een zuiver commercieel belang.

Wil je ondanks de strenge houding van de AP toch gebruik maken van het gerechtvaardigd belang? Gebruik dan het template toetsingskader gerechtvaardigd belang. Liever op zeker spelen? Vraag

dan gewoon om toestemming. En uiteraard: houd de discussie in de gaten. Anno 2022 bestaat er nog veel onduidelijkheid op dit gebied, maar dit kan de komende jaren veranderen.

Case: VoetbalTV

Op 16 juli 2020 heeft de AP VoetbalTV een boete opgelegd van €575.000,00 voor een schending van de AVG. Waarom? Omdat de AP stelt dat VoetbalTV zonder geldige grondslag videopnamen van voetbalwedstrijden heeft gemaakt en deze beelden verder heeft verspreid.

VoetbalTV was een platform waar voetbalwedstrijden op amateurniveau (waaronder ook jeugdwedstrijden) live konden worden gestreamd; het was een samenwerkingsverband tussen de KNVB en Talpa Network.

Wat was de visie van de AP?

VoetbalTV heeft geen geldige grondslag voor het openbaar maken (=verwerken) van persoonsgegevens: ze heeft geen toestemming gevraagd en er is ook geen sprake van een gerechtvaardigd belang, omdat het hier gaat om een zuiver commercieel belang. Om die reden is verwerking onrechtmatig.

De boete is uiteindelijk in 2020 vernietigd door de rechtbank Midden-Nederland, omdat de AP is uitgegaan van een verkeerde interpretatie van het begrip gerechtvaardigd belang. Een gerechtvaardigd eigen belang kan ook een zuiver commercieel belang zijn.

Hoe informeer ik de betrokkenen?

Je bent altijd verplicht betrokkenen te informeren als je hun persoonsgegevens gaat verwerken. Je moet personen informeren vóórdat ze herkenbaar op beeldmateriaal verschijnen. Dat kan bijvoorbeeld met een bordje bij de ingang van een evenementlocatie, in het wedstrijdreglement, in een huishoudelijk reglement en/of in de ticketvoorwaarden.

13.3. Het portretrecht en de publicatie van beeldmateriaal

Personen die herkenbaar in beeld worden gebracht, kunnen zich soms beroepen op het portretrecht uit de Auteurswet. Volgens deze wet is een portret een afbeelding van het gelaat van een persoon. De geportretteerde heeft het recht om zich (in sommige gevallen) te verzetten tegen publicatie van een beeldopname. Het maakt daarbij uit of de portretten in opdracht zijn gemaakt, of niet.

13.3.1. Zijn de portretten in opdracht gemaakt?

Teamfoto's en individuele spelersfoto's die op aanvraag van of namens de geportretteerde door een fotograaf zijn gemaakt, zijn voorbeelden van portretten die in opdracht zijn gemaakt. Wil je deze portretten publiceren? Dan heb je daarvoor altijd toestemming nodig van de geportretteerde(n) of gevolmachtigde (bijvoorbeeld een ouder of manager). Vaak blijkt impliciet of iemand toestemming geeft, maar het is niet raadzaam daar standaard op te vertrouwen. Als een geportretteerde later namelijk bezwaar maakt tegen publicatie sta je namelijk met lege handen.

Als je toestemming krijgt, geldt die toestemming ook als een verwerkingsgrondslag. Let op: dit is alleen zo als de toestemming voldoet aan de eisen van de AVG. Zie voor die eisen het onderdeel 'Basisregels'.

Let op! Iemand die toestemming geeft voor het *maken* van een foto, geeft daarmee niet per definitie toestemming voor de *publicatie* ervan. Voor dat laatste is schriftelijke instemming het meest wenselijk, voor zover dat in de praktijk uitvoerbaar is. Vaak kun je dit op voorhand oplossen door de betrokkene om toestemming te vragen op het inschrijfformulier (bijvoorbeeld: 'ja, ik ga akkoord met publicatie van...').

13.3.2. Zijn de portretten niet in opdracht gemaakt?

Voor portretten die niet in opdracht zijn gemaakt, is de wet iets soepeler. Denk hier bijvoorbeeld aan wedstrijdfoto's of foto's die worden genomen tijdens opleidingen. Voor het publiceren van deze portretten heb je in principe geen toestemming nodig. Wel dien je een belangenafweging te maken. Het belang van het recht op vrijheid van meningsuiting en informatie van de fotograaf/publicerende partij tegenover het privacybelang van de betrokkene. Een geportretteerde kan zich namelijk verzetten tegen publicatie van beeldmateriaal als hij/zij hiervoor een redelijk belang heeft. Dat kan zowel een moreel belang als een commercieel belang zijn. Of een redelijk belang van een sporter voldoende zwaarwegend is, ligt aan van de afweging van dat belang ten opzichte van het publicatiebelang. De uitkomst van die afweging geeft aan of de geportretteerde recht heeft om publicatie van de foto of video te verbieden.

Tip: Hoe beoordeel je dat nu? Je kunt de volgende vuistregel hanteren: indien publicatie van een foto inbreuk maakt op iemands privacy of hem/haar in een negatieve of gevaarlijke context laat zien, kan de geportretteerde een redelijk belang hebben. Bedenk dan vooraf of je het beeldmateriaal wel wilt publiceren. Je moet je immers bewust zijn van een mogelijke uitoefening van het portretrecht. Een voorbeeld uit de jurisprudentie is een foto in de Nieuwe Revu van een innig verstrengeld stelletje in het Vondelpark waarvan de relatie op het moment van publicatie inmiddels uit was. Het betreffende meisje kon succesvol een beroep doen op haar portretrecht.

Enkele sport-gerelateerde voorbeelden van gevallen waarin een sporter zich kon beroepen op het recht om publicatie van zijn/haar portret te verbieden zijn:

- Het in beeld brengen van een sport ongeluk of geweld op het veld;
- Het in beeld brengen van vrouwelijke sporters in niet-verhullende sportkleding (denk bijvoorbeeld aan beach volleybalsters);
- Het afbeelden van vrouwelijke sporters waarbij de publicatie van de afbeelding mogelijk op religieuze gronden bezwaarlijk is.

Let op! Een redelijk belang van een geportretteerde is iets anders dan het gerechtvaardigd belang van de verwerkingsverantwoordelijke (zoals we dat kennen uit de AVG). Zo kan het voorkomen dat het belang van de geportretteerde botst met het belang van degene die een beeldopname wil

Voorbeeld: profvoetballers

In 2013 is door de rechter beslist dat voor profvoetballers in Nederland geen absoluut recht bestaat op basis waarvan zij kunnen verhinderen dat hun portretten in wedstrijdverslagen worden afgebeeld (of daarvoor een fikse vergoeding kunnen vragen). De informatievrijheid en de vrijheid van meningsuiting weegt in sommige gevallen dus zwaarder dan het portretrecht van professionele voetballers.

publiceren.

Tips:

- Ga zorgvuldig om met herkenbaar in beeld gebrachte minderjarige amateursporters. Bij kinderen weegt het privacybelang extra zwaar ten opzichte van jouw eventuele nieuws- of promotiebelang. Het is daarom raadzaam uitdrukkelijk toestemming te vragen aan de ouders of voogd voordat je overgaat tot publicatie. Informeer degene aan wie je toestemming vraagt bovendien waarvoor je het materiaal wel/niet wilt gebruiken. Wordt achteraf bezwaar gemaakt tegen publicatie, dan moet je dit respecteren en (voor zover mogelijk) de publicatie verwijderen.
- Een persoon kan alleen beroep doen op zijn/haar commercieel belang als hij/zij een zogenaamde verzilverbare populariteit heeft. Het zou immers onredelijk zijn als een organisatie geld kan verdienen simpelweg door het publiceren van een foto van een bekende sporter. Sporters kunnen zich daarom in de praktijk vaak met succes op het commerciële belang beroepen om publicatie tegen te gaan of daarvoor een redelijke vergoeding te eisen, ook als de afbeelding niet privacygevoelig is. De sporter moet dan wel aantonen dat zijn belang zwaarder weegt dan het belang van degene die het materiaal wil publiceren. Let op met het publiceren van afbeeldingen van sporters met een aanzienlijke populariteit.
- Onthoud dat je in de praktijk altijd een belangenafweging moet maken. Je bepaalt eerst of er een redelijk belang is van de geportretteerde. Als dat duidelijk is, dan kijk je wat het belang bij publicatie van de foto of video is. Om publicatie mogelijk te maken moet dat laatste belang zwaarder wegen. Ontstaat er op enig moment discussie met een geportretteerde over zijn/haar belang of over de gemaakte belangenafweging, win dan juridisch advies in.

13.4. Welke beveiliging pas ik toe?

Zorg ervoor dat je beeldmateriaal passend beveiligt. Naast het toepassen van moderne beveiligingstechnieken op je applicatie (waar je het beeldmateriaal opslaat) is het van belang de toegang tot beeldmateriaal te beperken. Met name wanneer het gaat om beeldmateriaal dat wordt gebruikt om de sportprestaties te verbeteren. Beperk iemands toegangsrechten dus op basis van zijn/haar taken en verantwoordelijkheden.

13.5. Hoelang bewaar ik?

Er is geen specifieke richtlijn voor het bewaren van beeldmateriaal. Pas hiervoor de algemene regels voor het bewaren van persoonsgegevens toe.

Externe links	Uitleg
Website AP	Op deze webpagina van de AP lees je meer over het maken en publiceren van beeldmateriaal.

Template(s)	Uitleg
Toetsingskader gerechtvaardigd belang	Dit toetsingskader is te gebruiken als invuldocument voor jou als verwerkingsverantwoordelijke om te beoordelen of je verwerking rechtmatig is.

ONDERDEEL WEBWINKELS

14. Webwinkels

14.1. Inleiding

Sommige sportorganisaties verkopen online tickets en producten. Bij die verkoopprocessen worden persoonsgegevens verwerkt. Deze verwerkingen moeten uiteraard voldoen aan alle regels die zijn opgenomen in het onderdeel 'Basisregels'. In dit onderdeel lichten we enkele specifieke aandachtspunten rondom het verkoopproces in webwinkels toe.

14.2. Ben ik verwerker of verwerkingsverantwoordelijke?

Het antwoord op de vraag of de online verkoopactiviteiten geheel of gedeeltelijk zijn uitbesteed aan derden is belangrijk om te bepalen wie verwerkingsverantwoordelijke is. Vooral bij online verkoopkanalen laten veel sportorganisaties hun verkoopactiviteiten geheel of grotendeels uitvoeren door een derde. De webshop draagt vaak een naam die sterk is gerelateerd aan de sportorganisatie, maar in feite is het de leverancier die het proces zowel organiseert als uitvoert. Bij volledige uitbesteding (waarbij de leverancier handelt op eigen naam en rekening) is de leverancier meestal zelf verwerkingsverantwoordelijke. Beperkt de bemoeienis van de leverancier zich tot het technisch beheer van de webshop en regelt de sportorganisatie zelf de overige processen (verzending, incasseren van betalingen etc.), dan is de sportorganisatie waarschijnlijk verwerkingsverantwoordelijke. De leverancier is in dat laatste geval verwerker, zodat daarmee in ieder geval een verwerkersovereenkomst moet worden gesloten. Enkel in uitzonderlijke gevallen is er sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

14.3. Heb ik een doel en grondslag?

Voor het afhandelen van bestellingen (= doel) verwerkt de verkoper voornamelijk informatie in de volgende categorieën: voor- en achternaam, contactgegevens, adresgegevens, ordergegevens, betalingsgegevens. De verkopende organisatie mag deze gegevens verwerken op grond van de uitvoering van een overeenkomst (= grondslag). Immers: zonder deze gegevens wordt het erg lastig om het bestelproces te voltooien. Voor de verwerking van deze gegevens hoef je dus geen toestemming te vragen.

Let op! Bovengenoemde geldt alleen zolang deze gegevens noodzakelijk zijn voor het bestelproces én alleen voor dat doel worden gebruikt (het afhandelen van bestellingen). Wil je de contactgegevens van bestaande klanten in de toekomst gebruiken om een commerciële aanbieding te sturen aan die klant, dan is dat een ander doel. Hiervoor heb je een andere grondslag nodig. Meer over commerciële aanbiedingen en de juiste grondslag daarvoor lees je in het onderdeel 'Marketing'.

Tip: Voorkom dat websitebezoekers zich moeten registreren met een account om een bestelling te kunnen plaatsen. Als een klant namelijk alleen (eenmalig) een ticket of product wil bestellen, is de eis om je daarvoor te moeten registreren vrij onredelijk (immers: zit je er zelf op te wachten om steeds een account aan te maken als je eenmalig een product wilt bestellen?). Uiteraard kun je klanten van jouw webshop wel de mogelijkheid geven een account aan te maken. Bij voorkeur heb je dan twee opties: inloggen met account of het verrichten van een eenmalige bestelling (gastaccount). Om een klant over te halen een account aan te maken kan je uiteraard aangeven wat de voordelen van een account zijn. Denk bijvoorbeeld aan het bijhouden van een bestelgeschiedenis indien de website bezoeker verwacht meerdere aankopen te doen en het kunnen ontvangen van persoonlijke aanbiedingen en updates.

14.4. Hoe informeer ik bezoekers van de webshop?

De verwerkingsverantwoordelijke is verplicht de betrokkene goed te informeren over de wijze waarop de persoonsgegevens worden verwerkt. Ga dus eerst na of jij als sportorganisatie de verwerkingsverantwoordelijke bent. Als je (een deel van) de website en het verkoopproces hebt uitbestede, moet je nagaan of de partij die je daarvoor inschakelt, een privacyverklaring heeft gepubliceerd.

Ben je zelf verwerkingsverantwoordelijke, dan geldt het volgende. Voor bezoekers van webwinkels kun je daarvoor een privacyverklaring gebruiken, die je duidelijk zichtbaar op de website plaatst (bijvoorbeeld in de footer van iedere pagina van de website). Het is verstandig om bezoekers die daadwerkelijk een bestelling plaatsen nog eens expliciet te wijzen op de privacyverklaring, aangezien juist van deze groep de meeste gegevens worden verwerkt. Verwijs tijdens het bestelproces dan ook naar de privacyverklaring met een hyperlink. Bijvoorbeeld: 'lees <hier> hoe we omgaan met je persoonsgegevens'. De bezoeker hoeft deze privacyverklaring niet te accepteren, het is enkel ter info (een veelvoorkomend misverstand). Zie de templates voor een privacyverklaring template.

14.5. Welke beveiliging pas ik toe?

Bij online verkoopactiviteiten is het erg belangrijk dat persoonsgegevens passend worden beveiligd tegen datalekken. Betaalgegevens van klanten zijn immers extra interessant voor kwaadwillende personen. Als je voor het technisch beheer van de webwinkel een externe IT-leverancier inschakelt, controleer dan goed welke beveiligingsmaatregelen ze toepassen. Afspraken hierover zijn onderdeel van de verwerkersovereenkomst (lees dit terug in het onderdeel '[Basisregels](#)').

14.6. Hoelang bewaar ik de gegevens?

Voor een geschikte bewaartermijn bij klant- en verkoopgegevens (persoonsgegevens) kun je deels aansluiten bij het Vrijstellingsbesluit. In principe bewaar je de persoonsgegevens niet langer dan twee jaar na afhandeling van de transactie. Voor informatie die valt onder de boekhoudkundige en/of fiscale bewaarplicht geldt een langere bewaartermijn. Voor beiden is dat zeven boekjaren. Stem dit af met de financiële afdeling binnen jouw organisatie.

Statistische doeleinden

Sommige informatie zal je wellicht voor statistische, wetenschappelijke of historische doeleinden langer willen bewaren. Dat is mogelijk, maar zorg dan wel dat deze langer bewaarde gegevens niet alsnog voor andere doeleinden worden gebruikt. Kijk bovendien of er eventueel persoonsgegevens zijn die niet relevant/noodzakelijk zijn voor deze statistische (etc.) doeleinden. Als je deze doeleinden ook kunt bereiken met geanonimiseerde of gepseudonimiseerde gegevens dan ben je daartoe verplicht.

14.7. Wat als ik gegevens met derden deel?

Worden in het kader van de verkoopactiviteiten persoonsgegevens verstrekt aan derden, dan heb je je te houden aan extra maatregelen. Lees daartoe het onderdeel '[Delen met derden](#)' door.

14.8. Wat als ik gebruik wil maken van direct marketing & cookies?

Bij online verkoop heb je vrijwel altijd te maken met specifieke regelgeving voor cookies en direct marketing. Meer daarover lees je in het onderdeel '[Marketing](#)'. We leggen daarin bijvoorbeeld uit of je klanten via e-mail aanbiedingen mag doen, en of je het gedrag van klanten via cookies mag analyseren.

Externe links	Uitleg
---------------	--------

Algemene wet inzake rijksbelastingen	In artikel 52 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen vind je informatie over de administratieplicht en de bijbehorende bewaartermijn.
Burgerlijk Wetboek	In artikel 10 van het Burgerlijk Wetboek vind je informatie over wat een boekjaar is.

ONDERDEEL OPLEIDING

15. Opleidingen

15.1. Inleiding

Bij het opleiden van sporters, scheidsrechters en trainers verwerk je als verantwoordelijke sportorganisatie op allerlei manieren persoonsgegevens. Deze verwerkingen moeten uiteraard voldoen aan alle privacyregels die je kunt lezen in het onderdeel 'Basisregels'. We geven hieronder een paar specifieke aandachtspunten rondom opleidingen.

15.2. Heb ik een doel en grondslag?

Als je persoonsgegevens verwerkt in het kader van een opleidingsprogramma kun je dat meestal baseren op de uitvoering van een overeenkomst of op een gerechtvaardigd belang (= grondslag). Let op, je mag dan alleen informatie verzamelen die ook echt noodzakelijk is voor het organiseren van de opleiding/het opleidingsprogramma.

Persoonsgegevens die je in het kader van de opleiding in veel gevallen zult verwerken, zijn:

- Deelnemerslijsten;
- Contactgegevens van de cursisten;
- Dieetwensen (alleen als een ontbijt/lunch/diner onderdeel is van het programma);
- Betalingsgegevens;
- Contactgegevens docenten;
- Opleidingsresultaten (waaronder ook certificaten);
- Adresgegevens (indien je bijvoorbeeld een certificaat per post naar het huisadres stuurt);
- Ingeleverd huiswerk.

Let op! Het openbaar publiceren van opleidingsinformatie (denk aan deelnemerslijsten, uitslagen etc.) kan niet worden gebaseerd op de overeenkomst of het gerechtvaardigd belang. Immers, het is lastig te beargumenteren dat publicatie daarvan noodzakelijk is voor het opleidingsprogramma. Wil je dit wel doen? Zorg dan dat je daarvoor specifiek toestemming vraagt aan de betrokkenen. Je kunt dit bijvoorbeeld vragen op het aanmeldingsformulier.

15.3. Hoe informeer ik?

Zorg dat je cursisten (en eventueel docenten) vooraf informeert over hoe je met hun gegevens omgaat. Dit kun je doen door middel van een privacyverklaring. Je kunt hiernaar verwijzen op het aanmeldformulier (neem bijvoorbeeld een hyperlink op).

15.4. Mag ik de gegevens delen?

In het kader van het opleidingsprogramma kan het noodzakelijk zijn om gegevens te delen met derden. Bijvoorbeeld als de docent vooraf alvast een deelnemerslijst wil ontvangen. Let op, vraag jezelf af of dat op persoonsniveau nodig is en verstrek alleen de noodzakelijke informatie. Wil je persoonsgegevens (van cursisten of docenten) aan andere derden verstrekken, beoordeel dan eerst of je hier een geldig doel en grondslag voor hebt. (Meer hierover lees je in het onderdeel 'Het

Voorbeeld: opleidingsresultaat delen met werkgever

Verstrek een opleidingsresultaat niet zo maar aan de werkgever van de cursist. Normaal gesproken laat je het verstrekken van die informatie over aan de cursist zelf. Hij/zij kan immers zelf een kopie van het certificaat aan zijn/haar werkgever geven. Als je dit wel doet, zorg er dan voor dat je vooraf toestemming hebt gekregen van de cursist. Let op, deze regel geldt ook als de werkgever (bijvoorbeeld een sportbond) de opdrachtgever is voor de training.

delen van persoonsgegevens'). Zorg er ook voor dat je deze verstrekking van informatie opneemt in je privacyverklaring.

15.5. Welke beveiliging pas ik toe?

Zorg ervoor dat je opleidingsresultaten passend beveiligt. Naast het toepassen van moderne beveiligingstechnieken op je applicatie (waar je de gegevens opslaat) is het van belang de toegang tot de gegevens te beperken. Immers, niet iedereen binnen de sportorganisatie heeft voldoende belang bij toegang tot opleidingsresultaten. Beperk iemands toegangsrechten dus op basis van zijn/haar taken en verantwoordelijkheden.

15.6. Hoelang bewaar ik de gegevens?

Bewaar opleiding gerelateerde persoonsgegevens niet langer dan noodzakelijk. Sommige informatie zal je wellicht voor statistische, wetenschappelijke of historische doeleinden langer willen bewaren. Denk bijvoorbeeld aan slagingspercentages, het aantal inschrijvingen of de leeftijd van de cursisten. Dat is mogelijk, maar zorg dat deze langer bewaarde gegevens niet alsnog voor andere doeleinden worden gebruikt. Kijk bovendien of er eventueel persoonsgegevens zijn die niet relevant zijn voor deze statistische (etc.) doeleinden. Als je deze doeleinden ook kunt bereiken met geanonimiseerde of gepseudonimiseerde gegevens ben je daartoe verplicht.

ONDERDEEL PERSONEEL

16. Personeel

16.1. Inleiding

In dit onderdeel bekijken we de privacyrechtelijke aspecten voor de sportorganisatie als werkgever. In het kader van je werkgeverschap verwerk je als sportvereniging of bond namelijk allerlei persoonsgegevens van werknemers en vrijwilligers. In dit hoofdstuk lichten we toe waar je in het kader van de AVG op moet letten als werkgever.

16.2. Sollicitanten

16.2.1. Heb ik een doel en grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens van sollicitanten?

Het doel van een sollicitatieprocedure is het vaststellen van de geschiktheid van een sollicitant voor de functie. Bij deze procedure wil je natuurlijk zoveel mogelijk informatie over het opleidings- en arbeidsverleden van de kandidaat hebben. Daarnaast wil je wellicht kunnen toetsen of een kandidaat betrouwbaar is en of de door hem/haar verstrekte informatie waarheidsgetrouw is. Het spreekt voor zich dat je contactgegevens van de sollicitant nodig hebt om hem/haar te kunnen uitnodigen voor een sollicitatiegesprek. Veel van deze gegevens kun je verzamelen op basis van de sollicitatie door de betrokkene, wat een verzoek tot het aangaan van een vrijwilligersrelatie of een arbeidsovereenkomst is (grondslag = overeenkomst). Referenties kun je opvragen op basis van dezelfde grondslag. Zorg dan wel dat je de eis van referenties opneemt in het gepubliceerde functieprofiel. Verzamel gegevens altijd zodanig dat de inbreuk op de privacy van de sollicitant zo klein mogelijk is.

Let op! Als je een sollicitant toestemming zou vragen om bepaalde informatie te (laten) verzamelen, dan is het voor hem/haar vrijwel onmogelijk die toestemming te weigeren (er is immers sprake van een machtsverhouding tussen de werkgever en een sollicitant die een baan wenst). Toestemming van de sollicitant is daarom meestal geen geldige grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens (meer hierover lees je in het onderdeel 'Basisregels').

FAQ: wat mag je wel/niet vragen en naar welke informatie mag je zelf op zoek gaan?

→ Mag ik een internetzoekopdracht uitvoeren?

Dat hangt er vanaf. Er zijn werkgevers die een internetzoekopdracht uitvoeren wanneer ze beoordelen wie wordt uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek of ter voorbereiding van dat gesprek. Wanneer je zo'n zoekopdracht uitvoert, bijvoorbeeld op sociale media, vertel dit van tevoren aan de sollicitant (bijvoorbeeld in het functieprofiel of in je privacyverklaring voor sollicitanten) en beperk je tot zakelijke en relevante bronnen. Print geen informatie die niet relevant is voor de beoordeling van de geschiktheid en de betrouwbaarheid van de kandidaat en sla deze informatie ook niet op.

→ Mag ik iemand vragen naar zijn/haar gezondheid, zwangerschap of kinderwens?

Nee, het is verboden een sollicitant vragen te stellen over zijn of haar gezondheid en/of het ziekteverzuim bij ex-werkgevers of om daarover bij anderen inlichtingen in te winnen. Ook vragen over eventuele zwangerschap of kinderwens zijn verboden. Een medische keuring kan alleen onderdeel uitmaken van de sollicitatieprocedure als de functie bijzondere eisen op het punt van medische geschiktheid stelt. Denk bijvoorbeeld aan topsporters en trainers.

→ Mag ik een screening (laten) uitvoeren?

Dat hangt af van de aard van de functie waarvoor iemand solliciteert en de risico's die met deze functie samenhangen. We spreken hier over screenings zoals het natrekken van een CV, het

verzoeken om een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) en/of het verzamelen van financiële informatie.

Je mag nooit zelf onderzoek doen naar een eventueel strafrechtelijk verleden van de sollicitant. Gebruikelijk is dat je vraagt om een VOG. Als die wordt afgegeven, betekent dat dat de sollicitant in een termijn van vier jaar voorafgaand aan de afgifte van de VOG geen voor de functie relevant strafbaar feit heeft gepleegd. Soms rechtvaardigt de aard van de functie specifiek aanvullend onderzoek. Financiële functies, waarbij een werknemer toegang heeft tot aanzienlijke geldbedragen, kennen bijvoorbeeld een groter risico op fraude of diefstal dan andere functies. Bij dit soort risico's mag je daarom - onder omstandigheden - bijvoorbeeld aan de sollicitant informatie verzoeken over zijn of haar (actuele) financiële positie.

Let op! Toestemming van een sollicitant is in deze gevallen geen geldige grondslag om zijn of haar persoonsgegevens te verwerken. Immers, hoe vrij kan die toestemming gegeven worden? Vaak kun je de screening laten uitvoeren op basis van de overeenkomst (namelijk de precontractuele fase), mits het noodzakelijk is om te beoordelen of iemand een geschikte kandidaat is voor de functie. Neem de screeningseis ook op in het functieprofiel in de advertentie zodat de sollicitant vooraf weet waar hij/zij aan toe is.

16.2.2. Hoe informeer ik?

Zorg dat je sollicitanten vooraf informeert over hoe je met hun gegevens omgaat. Dit kun je doen door middel van een privacyverklaring. Je kunt hiernaar verwijzen op het sollicitatieformulier, neem bijvoorbeeld een hyperlink op. Zorg dat je daarin duidelijk informeert over alle verwerkingen die onderdeel uitmaken van de sollicitatieprocedure, zoals bijvoorbeeld een assessment, een medische keuring of een verplicht antecedentenonderzoek.

16.2.3. Mag ik de gegevens delen?

In de meeste gevallen hoef je gegevens van sollicitanten niet te verstrekken aan derden. Wil je dit om welke reden dan ook wel doen, beoordeel dan of je hier een geldig doel en grondslag voor hebt. (Meer hierover lees je in het onderdeel '[Het delen van persoonsgegevens](#)'). Zorg er dan ook voor dat je die verstrekking van informatie opneemt in je privacyverklaring.

16.2.4. Hoelang bewaar ik de gegevens?

We maken hier onderscheid in de gegevens van afgewezen sollicitanten en gegevens van de geselecteerde kandidaat.

Afgewezen sollicitanten

Gegevens van afgewezen sollicitanten bewaar je niet langer dan vier weken na het einde van de sollicitatieprocedure. Als de sollicitant daarom vraagt, moet je de gegevens eerder verwijderen. Wil je het dossier langer bewaren dan die vier weken, bijvoorbeeld omdat je iemand in de toekomst wilt benaderen voor soortgelijke functies? Dan moet je daarvoor toestemming vragen. Die toestemming is geldig voor een periode van maximaal een jaar.

Het kan zo zijn dat het voor jouw sportorganisatie noodzakelijk is bij te houden dat iemand eerder gesolliciteerd heeft. In dat geval kun je een langere bewaartermijn toepassen en hoef je daarvoor geen toestemming te vragen. Het is belangrijk dat je alleen gegevens bewaart die voor dat specifieke doel noodzakelijk zijn (zoals de naam van de sollicitant, de namen van personen die gesprekken hebben gevoerd en een korte omschrijving zoals de reden van afwijzing). Bewaar dus niet het volledige dossier van de sollicitatieprocedure. Bepaal zelf een passende maximale bewaartermijn voor deze gegevens.

Voor de gegevens van de geselecteerde kandidaat beoordeel je of de verzamelde informatie relevant is om op te nemen in het personeelsdossier. Indien niet relevant, dan verwijder je deze gegevens ook na maximaal vier weken.

Tips:

- Zet aanvullende selectiemiddelen (zoals assessments, screening of antecedentenonderzoeken) pas in een zo laat mogelijk stadium van de sollicitatieprocedure in. Je voorkomt daarmee dat onnodig inbreuk wordt gemaakt op privacy van sollicitanten die al in een vroeg stadium afvallen.
- Controle van de identiteit van de sollicitant vindt (waar nodig) plaats aan de hand van het originele identiteitsbewijs. Je mag daarvan in deze fase (nog) geen kopie maken!

16.3. Medewerkers

In dit onderdeel behandelen we een aantal onderwerpen die te maken hebben met het verwerken van persoonsgegevens tijdens het dienstverband. Wederom geldt dat je moet voldoen aan alle privacyregels in het onderdeel '[Basisregels](#)'. Je moet er in ieder geval voor zorgen dat de gegevens die je opslaat correct zijn, dat je alleen noodzakelijke persoonsgegevens verwerkt, dat werknemers weten waarom je bepaalde persoonsgegevens aanhoudt, dat de persoonsgegevens goed beveiligd zijn en dat werknemers hun inzage- en correctierecht kunnen uitoefenen.

16.3.1. Salaris- en personeelsadministratie

Heb ik een doel en grondslag?

Je salaris- en personeelsadministratie bevat persoonsgegevens van werknemers. Het gaat daarbij vooral om gegevens die je moet verwerken om aan een wettelijke verplichting te voldoen (zoals het bewaren van een kopie van een identiteitsbewijs), gegevens die nodig zijn om de arbeidsovereenkomst uit te voeren (zoals het bankrekeningnummer van de werknemer en verslagen van functioneringsgesprekken) en gegevens die nodig zijn om een gerechtvaardigd belang van jou als werkgever te behartigen.

Let op! Of je nu een papieren administratie bijhoudt of een digitale administratie, in beide gevallen verwerk je persoonsgegevens en moet je voldoen aan de AVG.

Hoe informeer ik?

Zorg dat je je personeel vooraf informeert over hoe je met hun persoonsgegevens omgaat. Dit kun je doen door middel van een privacyverklaring. Je kunt hiernaar verwijzen in het personeelshandboek of in de arbeidsovereenkomst, neem bijvoorbeeld een hyperlink op.

Wat moet ik doen als ik een derde inschakel voor de salarisadministratie?

Als je voor de uitvoering van de arbeidsovereenkomst een derde inschakelt (zoals een salarisadministratiekantoor), sluit met die partij dan een verwerkersovereenkomst. Zorg dat je goed begrijpt hoe deze dienstverleners met jouw data omgaan. Meer hierover lees je in het onderdeel: '[Basisregels](#)'.

Hoelang bewaar ik de persoonsgegevens?

Persoonsgegevens uit de salaris- en personeelsadministratie dienen uiterlijk twee jaar na einde van het dienstverband te worden verwijderd, tenzij het langer bewaren van de persoonsgegevens noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke bewaarplicht. Dat is de richtlijn uit het

Vrijstellingsbesluit. Een voorbeeld van een relevante wettelijke bewaarplicht is de fiscale bewaarplicht van zeven jaar voor persoonsgegevens uit de salarisadministratie. Ook als geen wettelijke bewaarplicht van toepassing is, kan het noodzakelijk zijn om gegevens langer dan twee jaar na einde van het dienstverband te bewaren. Daarvan kan bijvoorbeeld sprake zijn als je als werkgever bepaalde informatie nodig hebt om je te verweren in een juridische procedure.

16.3.2. Zieke werknemers

Heb ik een doel en grondslag?

In principe mag je als werkgever geen gezondheidsgegevens van je werknemers opvragen of opslaan. Je mag die informatie alleen opvragen als het noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting, om het risico op arbeidsongeschiktheid van werknemers te beperken, of in verband met een pensioenregeling of CAO. Persoonsgegevens die nodig zijn voor de re-integratie van een zieke werknemer mag je als werkgever ook verwerken.

Let op! In dit handboek doen wij geen uitspraken over het verwerken van persoonsgegevens in het kader van de covid-19 pandemie en daaraan gerelateerde regelgeving en uitspraken. De regelgeving hieromtrent wijzigt zo snel dat informatie op het moment van lezen waarschijnlijk alweer achterhaald is. We verwijzen je graag naar de website van de AP voor de laatste status, zie externe links.

→ Hoe ga ik om met persoonsgegevens bij een ziekmelding?

Bij een ziekmelding mag je alleen de volgende (persoons)gegevens registreren: het telefoonnummer en (verpleeg)adres van de werknemer, de verwachte duur van verzuim, informatie die nodig is voor de werkoverdracht en of de werknemer ziek is door een arbeidsongeval of een verkeersongeval. Je mag ook registreren dat de werknemer een vangnetter is. Dit zijn werknemers met een hoog ziekterisico, zoals orgaandonoren en zwangere werknemers. Volgens de huidige beleidsregels van de AP mag je niet registreren in welke categorie vangnetbepalingen de werknemer valt.

Overige persoonsgegevens (en informatie) mag je in principe niet registreren, ook niet met toestemming van de werknemer. Zelfs wanneer de werknemer uit zichzelf aan zijn leidinggevende vertelt wat zijn diagnose is, mag de werkgever die informatie niet opslaan.

→ Mag ik gezondheidsgegevens van mijn medewerkers delen met collega's?

Soms is het noodzakelijk dat collega's weten dat een werknemer een bepaalde ziekte/aandoening is zodat zij wanneer dat nodig is, eerste hulp kunnen verlenen. Denk bijvoorbeeld aan een werknemer met een ernstige allergie of epilepsie. In die bijzondere gevallen mag je, enkel met toestemming van de werknemer, de medische aandoening registreren en directe collega's van de werknemer daarover informeren.

→ Hoe ga ik om met persoonsgegevens tijdens re-integratie van mijn werknemer?

Je moet als werkgever de nodige maatregelen nemen en aanwijzingen geven om je werknemer zijn/haar eigen of andere passende arbeid te verrichten. Dat is onderdeel van je re-integratieverplichting. De afspraken hierover en de inzet van zowel jou als werkgever als je werknemer in het re-integratietraject moeten worden vastgelegd in een re-integratiedossier. Daar zullen dus ook persoonsgegevens van je werknemer in staan. In dit dossier mag je echter géén informatie opnemen over de aard en de oorzaak van de ziekte van de werknemer. Je mag wel registreren wat de werknemer wel en niet kan doen, oftewel wat zijn/haar functionele mogelijkheden en beperkingen zijn.

→ **Wat doe ik met persoonsgegevens van mijn werknemers als ik verander van arbodienst/bedrijfsarts?**

Als je als werkgever van arbodienst/bedrijfsarts wisselt, dan zal ook sprake zijn van het overdragen van persoonsgegevens (dossieroverdracht). De oude arbodienst/bedrijfsarts mag op verzoek van de werkgever alle gegevens over de gezondheid van werknemers waarop geen medisch beroepsgeheim rust (zoals administratieve verzuimgegevens) overdragen aan de nieuwe arbodienst/bedrijfsarts. Gegevens waarop wel medisch beroepsgeheim rust, mag de bedrijfsarts alleen overdragen als het gaat om lopende ziektegevallen of om werknemers die binnen vier weken na betermelding opnieuw uitvallen. In principe hoef je je geen zorgen te maken over wat precies mag worden overgedragen; dat weten de arbodiensten/bedrijfsartsen zelf over het algemeen beter. Waar je wel op moet letten is dat je (of de arbodienst/bedrijfsarts) de betrokken werknemers vooraf informeert en dat ze de mogelijkheid krijgen om bezwaar te maken.

Hoe informeer ik mijn personeel?

Zorg dat je je personeel vooraf informeert over hoe je met hun gegevens omgaat. Dit kun je doen door middel van een privacyverklaring. Je kunt hiernaar verwijzen in het personeelshandboek of in de arbeidsovereenkomst, neem bijvoorbeeld een hyperlink op.

Welke beveiliging pas ik toe?

Beperk de groep personen die toegang heeft tot verzuim- en re-integratiegegevens van werknemers zoveel mogelijk. Zorg ook dat personen die toegang hebben tot verzuim- en re-integratiegegevens aan een geheimhoudingsbeding gebonden zijn. Zorg dat het technisch onmogelijk is dat onbevoegde personen deze gegevens kunnen inzien. Gebruik minimaal afgeschermd en beveiligde (digitale) dossiers.

Tips:

- Ontmoedig het onrechtmatig verwerken van medische gegevens van werknemers door geen open invulvelden in (ziekte)verzuimregistratieformulieren op te nemen.
- Meer informatie vind je op de website van de AP: mijn zieke werknemer, zie externe links.

Hoelang bewaar ik de gegevens?

Je mag als werkgever informatie over een ziekmelding maximaal twee jaar na het einde van een dienstverband bewaren. Het re-integratiedossier moet binnen twee jaar na de afronding van de re-integratie worden verwijderd.

Let op! Het kan soms noodzakelijk zijn informatie over verzuim en re-integratie van de werknemer langer te bewaren, bijvoorbeeld omdat partijen in juridische procedures verwickeld zijn waarin de werkgever de stukken nodig heeft als bewijs.

Ben je een eigenrisicodragers Ziektewet of WGA? Dan gelden langere bewaartermijnen. Als je eigenrisicodragers bent voor de Ziektewet, moet je het medisch dossier tien jaar en overige gegevens vijf jaar bewaren. Nota bene: het medisch dossier wordt opgesteld en bewaard door de bedrijfsarts. Als je eigenrisicodragers bent voor de WGA, dan is het noodzakelijk (persoons)gegevens over de medische keuring van de werknemers tien jaar te bewaren, dat is namelijk voor de duur dat je als werkgever zelf de WGA-uitkering aan de werknemer moet betalen.

16.3.3. Controle van e-mail-, internet- en telefoongebruik door werknemers

Iedere werknemer heeft recht op bescherming van zijn privéleven. Dat recht geldt ook op de werkplek. Zo mag een werknemer onder werktijd privécontacten onderhouden zolang dat geen

nadelige invloed heeft op de uitvoering van zijn taken of op de werksfeer. Als werkgever moet je de privacy van die contacten (die persoonsgegevens kunnen bevatten) waarborgen.

Let op! Voorafgaand aan controle van ICT faciliteiten is instemming van de ondernemingsraad vereist. Meer hierover lees je hieronder in het onderdeel 'De ondernemingsraad'.

Heb ik een doel en grondslag?

Als je het e-mail, internet- of telefoongebruik van je werknemers controleert, dan verwerk je persoonsgegevens en daar heb je een grondslag nodig. Het gerechtvaardigd belang (= grondslag) is hierbij het meest voor de hand liggend. Hierbij is wel een belangenafweging vereist. We adviseren je om de gemaakte belangenafweging te documenteren (zie template).

Gerechtvaardigd belang voor monitoring

Welke gerechtvaardigde belangen vanuit de werkgever zouden kunnen gelden? Dat hangt af van de omstandigheden van het geval. Mogelijk wil je kunnen vaststellen of een werknemer communicatiemiddelen van jouw sportorganisatie misbruikt (bijvoorbeeld bij bovenmatig privégebruik), dat communicatiemiddelen worden gebruikt voor berichten met een onaanvaardbare inhoud (zoals discriminatie), of je wilt bewijs verzamelen van oneigenlijk gebruik van zakelijke communicatiemiddelen. Denk in dat laatste geval bijvoorbeeld aan een werknemer die zijn/haar zakelijke emailadres gebruikt om te communiceren over verboden nevenactiviteiten, of vertrouwelijke informatie doorspeelt aan derden.

Voordat je allerlei surveillancetechnieken gaat toepassen, is het belangrijk om eerst te kijken welke minder ingrijpende maatregelen je kunt nemen. Bekijk eerst welke opties er zijn om verboden gedrag zoveel mogelijk technisch onmogelijk te maken. Denk hierbij aan het blokkeren van bepaalde websites, etc.

Heb je beargumenteerd/vastgesteld dat er een gerechtvaardigd belang bestaat om het e-mail-, internet- of telefoongebruik van werknemers te controleren en daarmee hun persoonsgegevens te verwerken, dan moet je dit zorgvuldig aanpakken. Wat tips die je daarbij kunnen helpen:

- Definieer het doel van het onderzoek en stem de methode en omvang van het onderzoek hierop af. Is sprake van een serieus vermoeden van een ernstige misstand (zoals fraude of diefstal), dan is een grotere inbreuk op de privacy van de werknemer toegestaan dan bij een vermoeden van een relatief onschuldig vergrijp. Onderzoek niet meer of langer dan strikt noodzakelijk is voor je geformuleerde doel.
- Ontzie waar mogelijk (de inhoud van) e-mails die duidelijk privé zijn.
- Gebruik indien mogelijk software om de inhoud van communicatie gericht te doorzoeken (content-filtering). Hiermee beperk je het risico dat je kennisneemt van zaken die irrelevant zijn voor het onderzoek.
- Houd de groep van personen die toegang heeft tot de gegevens zo klein mogelijk en zorg dat ze gebonden zijn aan een geheimhoudingsbeding.
- Laat correspondentie en telefoongesprekken van leden van de ondernemingsraad, correspondentie tussen medewerkers en de bedrijfsarts en correspondentie tussen medewerkers en een vertrouwenspersoon altijd buiten het onderzoek.
- Informeer de werknemer dat een onderzoek naar zijn of haar gedragingen heeft plaatsgevonden zodra het onderzoek dit toelaat.

Hoe informeer ik een werknemer dat ik zijn persoonsgegevens monitor?

Je kunt een werknemer pas aanspreken op (verboden) gedrag als het voor hem/haar duidelijk is wat wel en niet mag. We adviseren je dan ook een gedragscode (of een reglement monitoring ICT en internetgebruik) op te stellen waarin je uitlegt:

- Welk gedrag wel en niet is toegestaan;
- Dat sprake kan zijn van toezicht (en welk toezicht dat is);
- Dat daarbij in specifieke gevallen ook gecontroleerd kan worden op inhoud van berichten, gesprekken en/of internetgebruik, waardoor persoonsgegevens van de medewerker kunnen worden verwerkt (maar dat kan pas als er verdenkingen zijn); en
- Wat de sancties zijn bij overtreding.

Denk bij het opstellen van zo'n beleid ook aan situaties waarbij eveneens een gerechtvaardigd belang kan bestaan voor toegang tot het zakelijke e-mailaccount van de werknemer, zoals bijvoorbeeld vakantie of ziekte.

Hoelang bewaar ik de persoonsgegevens?

Het Vrijstellingsbesluit geeft als richtlijn dat persoonsgegevens die worden verwerkt bij ICT-gebruik door werknemers uiterlijk zes maanden nadat ze zijn verkregen of twee jaar na het einde van het dienstverband worden verwijderd. Dat is nog een behoorlijk lange termijn. Ga voor jezelf na hoelang het noodzakelijk is de gegevens te bewaren en houd die termijn aan. Het kan onder omstandigheden noodzakelijk zijn dat je gegevens langer bewaart, bijvoorbeeld in verband met een lopende procedure.

Tip: Meer informatie vind je op de website van de AP: controle van personeel, zie externe links.

16.3.4. Cameratoezicht op de werkvloer

Maak je gebruik van cameratoezicht op je sportvereniging of bij jouw sportbond en heb je werknemers in dienst, dan is er sprake van cameratoezicht op de werkvloer. Hiermee verwerk je dan ook persoonsgegevens van je medewerkers. We bespreken kort waar je daarbij zoal op moet letten.

Als je als sportvereniging of sportbond zelf niet degene bent die de beslissingen neemt over (de inzet van) het cameratoezicht, maar het bijvoorbeeld de verhuurder van het clubhuis is die deze beslissing neemt, overweeg dan eerst of je wel verwerkingsverantwoordelijke bent voor de verwerking. Ben je dat niet, dan ligt de verantwoordelijkheid om daarbij te voldoen aan de AVG niet bij jouw organisatie. Ga in dat geval wel na (als goed werkgever van je personeel) hoe de verhuurder ervoor zorgt dat het cameratoezicht en de verwerking van de persoonsgegevens van jouw personeel zorgvuldig plaatsvindt.

Hieronder gaan we in op de situatie waarin je als werkgever zelf de beslissing neemt over het gebruik van cameratoezicht en dus verwerkingsverantwoordelijke bent.

De aandachtspunten die we in dit onderdeel bespreken, zijn van toepassing op het gebruik van zichtbare camera's, waarvan de aanwezigheid bovendien duidelijk kenbaar is gemaakt (bijvoorbeeld door een bordje 'cameratoezicht'). Indien we heimelijk cameratoezicht bedoelen, dan zullen we dit expliciet vermelden. Inzet van verborgen camera's maakt namelijk in beginsel inbreuk op de privacy van betrokken werknemer(s) en is dan ook alleen toegestaan in specifieke uitzonderingsgevallen.

Let op! Voorafgaande instemming van de ondernemingsraad bij gebruikmaking van cameratoezicht vereist. Meer hierover lees je hieronder in het onderdeel 'De ondernemingsraad'.

Heb ik een doel en grondslag?

De meest voorkomende vorm van cameratoezicht op de werkvloer vindt plaats door middel van zichtbare camera's en heeft als doel diefstal en beschadiging van eigendommen tegen te gaan. Omdat cameratoezicht een grote inbreuk is op de privacy van werknemers (en bezoekers), mag je als sportorganisatie alleen camera's ophangen als je aan een aantal voorwaarden voldoet. Namelijk: je hebt een grondslag, het is noodzakelijk, je voert een DPIA (Data Protection Impact Assessment) uit en je informeert bezoekers en personeel erover.

Gerechtvaardigd belang

Het gerechtvaardigd belang is de meest voor de hand liggende grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens door middel van cameratoezicht. Dat belang kan zijn: diefstal tegen gaan, eigendommen van de sportorganisatie en derden beschermen tegen beschadiging of om werknemers, sporters en bezoekers te beschermen.

Om gebruik te kunnen maken van de grondslag gerechtvaardigd belang dien je een belangenafweging te maken. We adviseren je wederom die te documenteren (zie template).

Bij het maken van je belangenafweging is het belangrijk dat je ervoor zorgt dat het cameratoezicht noodzakelijk en proportioneel is. Dit betekent dat je dit middel niet inzet als het niet nodig is en dat je bovendien niet meer opneemt dan noodzakelijk is. Gebruik je een camera bijvoorbeeld voor toegangscontrole, dan zal het meestal voldoende zijn beelden te maken van de toegangsdeuren. De hele receptie, inclusief de werkplek van de receptiemedewerker, hoeft dus niet in beeld te worden gebracht. In ruimtes waarin privacy mag worden verwacht, zoals toiletten of kleedkamers, is cameratoezicht uiteraard niet toegestaan.

Wil je heimelijk cameratoezicht inzetten, omdat bijvoorbeeld sprake is van een verdenking van strafbare feiten? Vraag je dan eerst af of je het doel op een andere manier kunt bereiken. Zo niet, neem dan in je belangenafweging mee: het belang van privacy vs. het belang van waarheidsvinding.

Case: heimelijk cameratoezicht

Een supermarkt had heimelijk cameratoezicht ingezet op een supermarktmedewerker die ervan werd verdacht Engelse drop en appelflappen te eten zonder daar (vooraf) voor te betalen. Het hof heeft geoordeeld dat dit te ver gaat. De werkgever had namelijk eerst bij de supermarktmedewerker de huisregels nog eens onder de aandacht moeten brengen vóórdat een zwaar middel als heimelijke cameratoezicht ingezet mocht worden. In deze huisregels stond bovendien niet duidelijk wat medewerkers met beschadigde of niet verkoopbare producten moesten doen.

Let op! Als je als werkgever structureel of voor een lange periode cameratoezicht (zichtbaar en aangekondigd) inzet om diefstal en fraude door werknemers te bestrijden, ben je verplicht een DPIA uit te voeren. Als je als werkgever een verborgen camera inzet (heimelijk cameratoezicht) dan moet je hiervoor ook een DPIA uitvoeren (let op: ook als het gaat om incidentele toepassing).

Let op! Houd er rekening mee dat beelden van camera's die je inzet voor toegangsbeveiliging, niet bruikbaar zijn voor de beoordeling van het functioneren van werknemers. Dat doel vindt de AP onverenigbaar met het doel (beveiliging) waarvoor de beelden zijn verzameld.

Hoe informeer ik sporters, bezoekers en personeel over cameratoezicht?

Je bent verplicht om je werknemers en bezoekers te laten weten dat je gebruik maakt van cameratoezicht en aan te geven voor welk doel er camera's hangen. Dit kan bijvoorbeeld door een bordje te plaatsen bij de ingang van je sportcomplex, kantine of kantoor. Indien de mogelijkheid bestaat dat je heimelijk cameratoezicht inzet in geval van zware verdenkingen/overtredingen, dan dien je dat ook vooraf aan werknemers kenbaar te maken. Op welk moment je dit middel inzet, kun je uitleggen in je gedragscode. Bovendien kun je hierover informeren in je privacyverklaring. Indien je heimelijk cameratoezicht inzet, hoef je de werknemer daar niet vooraf over te informeren (anders is het geen heimelijk toezicht meer). De informatieplicht geldt echter nog steeds, in dat geval moet je de werknemer daarover achteraf persoonlijk informeren.

Welke beveiliging pas ik toe?

Camerabeelden moeten uiteraard goed worden beveiligd. Zorg er bijvoorbeeld voor dat de groep mensen die toegang heeft tot de beelden zo klein mogelijk is. Log ook wat er met beelden is gedaan, bijvoorbeeld pogingen om toegang tot de beelden te verkrijgen.

Tip: Meer informatie vind je op de website van de AP: cameratoezicht op de werkplek, zie externe links.

Hoelang bewaar ik de gegevens?

Camerabeelden mogen niet langer worden bewaard dan noodzakelijk is. De AP geeft hiervoor een richtlijn van maximaal vier weken. Natuurlijk geldt: als er een incident is vastgelegd, zoals bijvoorbeeld diefstal, mag je de beelden langer bewaren, namelijk tot het incident is afgehandeld.

Wat als er een verzoek om het verstrekken van camerabeelden (en dus persoonsgegevens) binnenkomt van politie of een toezichthouder?

Het is mogelijk dat de politie, een overheidsinstantie of een toezichthouder informatie over een bezoeker of werknemer opvraagt. Je mag als werkgever de camerabeelden (die persoonsgegevens van werknemers (of andere natuurlijke personen) bevatten) alleen doorgeven aan derden wanneer aan de voorwaarden voor doorgifte van die persoonsgegevens is voldaan. Die regels gelden ook voor doorgifte van persoonsgegevens aan de hiervoor genoemde instanties. Ben je wettelijk verplicht om de opgevraagde informatie te verstrekken, dan mag je de camerabeelden doorgeven. De politie kan bijvoorbeeld bepaalde informatie vorderen als een werknemer wordt verdacht van een misdrijf. Vraag bij een vordering altijd om een schriftelijke vordering. Deze moet verwijzen naar de wettelijke bevoegdheid waarop de vorderende instantie zich beroept, de naam en contactgegevens bevatten van degene die vordert en een duidelijke beschrijving van de gegevens die worden gevorderd. Alleen bij een geldige vordering kan je als organisatie een beroep doen op je wettelijke verplichting tot verstrekking van de gegevens. Schakel bij twijfel het advies van een of jurist in om je te laten adviseren.

Beoordeel in gevallen waarin je camerabeelden (die kwalificeren als persoonsgegevens) aan instanties verstrekt ook zorgvuldig of je de betrokken werknemer(s) daarover mag of moet informeren. Je mag de werknemer bijvoorbeeld niet informeren wanneer dat in het belang is van de voorkoming, opsporing of vervolging van strafbare feiten. Meestal staat dat specifiek benoemd in de schriftelijke vordering.

16.3.5. Bring Your Own Device

Bring Your Own Device (BYOD) betekent dat werknemers voor het uitvoeren van hun werkzaamheden een eigen telefoon of laptop gebruiken. Dit kan praktisch zijn, maar het betekent ook dat de werknemer zakelijke gegevens verwerkt op zijn privé apparaat. Ook voor deze verwerkingen ben je verwerkingsverantwoordelijke. Ook bij BYOD moet je dus zorgen dat persoonsgegevens volledig in overeenstemming met de AVG (zie onderdeel 'Basisregels') worden verwerkt en niet in verkeerde handen vallen.

Ondanks de risico's die ontstaan bij het verwerken van zakelijke gegevens op een privé apparaat zullen veel sportorganisaties toch gebruik maken van BYOD. Lees daarom hieronder waar je rekening mee dient te houden.

Tips:

- Schakel deskundig IT-advies in vóórdat je BYOD toestaat. Je moet nauwkeurig in kaart brengen welke gegevens werknemers wel en niet via de eigen telefoon of computer mogen versturen. Je moet ook specifieke BYOD-beveiligingsmaatregelen treffen. Er zijn veel dienstverleners die je daarbij kunnen helpen.
- Stel een duidelijk intern personeelsbeleid op en maak dit beleid beschikbaar voor het personeel. Leg precies uit wat wel en niet mag en eis dat werknemers hun software op BYOD apparaten up-to-date houden.
- Zorg dat bedrijfs- en privégegevens duidelijk gescheiden blijven, bijvoorbeeld door het gebruik van een zakelijke applicatie.
- Bedenk of je een BYOD apparaat (dus privé telefoon of laptop van je werknemer) in een mobile device monitoring system wil onderbrengen. Als je dat doet, informeer de werknemer hier dan over. Vraag ook zijn/haar toestemming voor het toepassen van veiligheidsregels, zoals het op afstand wissen van een gestolen of verloren eigen device.
- Bedenk hoe bedrijfsinformatie (waaronder persoonsgegevens van derden) bij uitdiensttreding van de werknemer weer op een juiste wijze aan de werkgever kan worden overgedragen en verwijderd wordt van de device van de werknemer.

16.4. Vrijwilligers

Veel sportorganisaties maken gebruik van vrijwilligers. Deze vrijwilligers krijgen regelmatig toegang tot persoonsgegevens. Denk bijvoorbeeld aan deelnemerslijsten of de registratie van wedstrijduitslagen. Je gaat met die vrijwilligers mogelijk soepeler om dan met betaald personeel. Zo wordt over vrijwilligers vaak minder uitdrukkelijk gezag uitgeoefend en zijn werkafspraken minder strikt of zelfs helemaal niet aanwezig.

Een gebrek aan controle op vrijwilligers is vanuit privacy-opzicht erg riskant. Jouw organisatie is in de rol van verwerkingsverantwoordelijke namelijk verplicht ervoor te zorgen dat vrijwilligers (net als werknemers) persoonsgegevens enkel gebruiken en verwerken zoals door de organisatie wordt opgedragen. Schiet je daar als sportorganisatie in tekort, dan kan dit leiden tot sancties en aansprakelijkheid.

Tips:

- Zorg dat alle vrijwilligers binnen jouw organisatie zijn gebonden aan geheimhouding. Als je een vrijwilligersovereenkomst sluit, kun je daarin een specifieke geheimhoudingsclausule opnemen. Wij raden je aan om met alle vrijwilligers een vrijwilligersovereenkomst te sluiten. Is dit niet mogelijk, dan doe je er goed aan in ieder geval een aparte

geheimhoudingsovereenkomst te sluiten met je vrijwilligers. Let op: dit is niet hetzelfde als een verwerkersovereenkomst.

- Beperk de toegang tot persoonsgegevens zodat vrijwilligers alleen toegang hebben tot de gegevens die strikt noodzakelijk zijn voor de uitvoering van hun taak. Als het niet nodig is vrijwilligers toegang te geven tot bepaalde computersystemen, doe dat dan ook niet. Hoeft een vrijwilliger niet langer met persoonsgegevens te werken of verlaat hij de organisatie, sluit zijn account dan af. Te vaak wordt vergeten het account te deactiveren zodra de vrijwilliger zijn/haar werk neerlegt. Dat vergroot de kans op datalekken.
- Stel een beleid op waarin je vrijwilligers duidelijk vertelt wat zij wel en niet mogen doen met persoonsgegevens. Je kunt daarbij waar mogelijk vaak aansluiten bij het beleid dat je oplegt aan werknemers. Denk bijvoorbeeld aan de regels rondom Bring Your Own Device. Controleer bovendien of het beleid wordt nageleefd.
- Vrijwilligers kunnen soms (sneller dan werknemers) plots uit beeld raken nadat zij hun taak neerleggen. Vergeet nooit de toegang tot informatie direct te beëindigen! Zorg ook dat alle persoonsgegevens worden teruggegeven, en waar nodig worden gewist van privéapparatuur van de vrijwilliger. Let op! Persoonsgegevens kunnen uiteraard ook op papieren staan, die bij de vrijwilliger liggen.

16.5. De ondernemingsraad

Je bent als sportorganisatie verplicht om een ondernemingsraad in te stellen als er 50 of meer personen werkzaam zijn. Het gaat hier om het gemiddelde aantal werknemers met een arbeidsovereenkomst, waarbij het niet uitmaakt of de werknemer een vast of tijdelijk contract heeft. Werknemers die je inhuurt via een uitzendingsbureau tellen niet mee. Je kunt er als werkgever ook vrijwillig voor kiezen om een ondernemingsraad in te stellen, als je minder werknemers in dienst hebt.

Instemmingsrecht

Als je verplicht bent om een ondernemingsraad in te stellen, dan betekent dat vervolgens ook dat je enkel bepaalde besluiten kunt nemen na instemming van de ondernemingsraad (het zogenaamde instemmingsrecht OR). Van dit instemmingsrecht is onder meer sprake bij het vaststellen, wijzigen of intrekken van privacybeleid bij werknemers, zoals het beleid over de controle van e-mail, internet en telefoon of over cameratoezicht op de werkvloer (personeelsvolgsystemen).

Tip: Meer informatie vind je op de website van de AP: ondernemingsraad, zie externe links.

16.6. Klokkenluiders

Je bent als sportorganisatie verplicht om een klokkenluidersregeling in te stellen als er 50 of meer personen werkzaam zijn. Ook hier gaat het om het gemiddelde aantal werknemers met een arbeidsovereenkomst. Hieronder vallen werknemers, maar ook zzp'ers, vrijwilligers, flexwerkers en stagiaires. Meer hierover lees je op de website van het Huis voor klokkenluiders (het Huis). Zie hiervoor de externe links. Uiteraard kun je er als werkgever ook voor kiezen om deze regeling vrijwillig te implementeren.

16.6.1. Wat houdt de klokkenluidersregeling in?

Een werknemer die vermoedt dat sprake is van een maatschappelijk misstand in de organisatie, kan bij het Huis terecht voor informatie, advies en ondersteuning. Hij/zij kan het Huis ook verzoeken een onderzoek in te stellen naar de misstand en de manier waarop de werkgever zich tegen de werknemer heeft gedragen na de melding.

Een maatschappelijke misstand gaat meestal meerdere personen aan, komt regelmatig voor en kan ernstige gevolgen hebben. Daarnaast is altijd sprake van (en/of): een overtreding van de wet, een gevaar voor de volksgezondheid, een gevaar voor de veiligheid van personen, een gevaar voor de aantasting van het milieu, een gevaar voor het goed functioneren van de organisatie als gevolg van onbehoorlijk handelen of nalaten.

Let op! Werkgever en werknemer zijn hier ruime begrippen. Iedereen die arbeid laat verrichten of heeft laten verrichten kwalificeert als werkgever. Iedereen die op enige manier arbeid verricht of heeft verricht, is een werknemer. Zzp'ers en vrijwilligers zijn dus ook werknemers als het gaat om de toepassing van de klokkenluidersregeling. Je kunt ook met het Huis te maken krijgen als je uitsluitend met vrijwilligers werkt.

16.6.2. De meldingsprocedure

Via de meldingsprocedure worden persoonsgegevens verwerkt. Daarvoor ben je verwerkingsverantwoordelijke, ook als je gebruikmaakt van een externe vertrouwenspersoon. Houd bij het opstellen van de klokkenluidersregeling dus rekening met alle privacyregels (zie onderdeel 'Basisregels').

Houd er rekening mee dat een klokkenluidersprocedure niet de plaats moet innemen van de normale klachtenprocedures via de bestaande kanalen (leidinggevenden, HRM, ondernemingsraad, etc.). Stel de procedure alleen open voor substantiële misstanden.

Let op! De ondernemingsraad heeft een instemmingsrecht bij het vaststellen, wijzigen of intrekken van de klokkenluidersregeling. Meer hierover lees je hieronder in het onderdeel 'De ondernemingsraad'.

16.6.3. Hoe informeer ik betrokkenen?

Het is belangrijk werknemers en vrijwilligers actief te informeren over het bestaan van de klokkenluidersregeling. Daarmee voorkom je dat de procedure een dode letter wordt. Leg uit waarvoor de procedure is bedoeld (melden van substantiële misstanden die niet anders kunnen worden gemeld) en hoe de procedure in zijn werk gaat. Leg ook uit hoe de belangen van de betrokkene, die onderwerp is van de melding, worden beschermd.

16.6.4. Welke beveiliging pas ik toe?

Behandel de gegevens van de melder vertrouwelijk en maak zijn/haar persoonsgegevens alleen kenbaar aan de personen die het onderzoek uitvoeren. Je hoeft de persoonsgegevens van de melder niet te delen met de personen die in de melding worden genoemd, tenzij de melder een valse of lasterlijke melding heeft gedaan. Dan geldt deze bescherming niet. Persoonsgegevens die verband houden met de melding moeten worden opgeslagen in een aparte afgeschermd omgeving. Alleen personen die zich bezighouden met de afwikkeling van de melding mogen toegang hebben tot deze omgeving.

Andere beveiligingsmaatregelen die je kunt toepassen zijn het versleutelen van correspondentie (denk aan veilig mailen) en het beveiligd opslaan van eventuele fysieke dossiers (waaronder een clean desk policy). Bovendien dienen de personen die belast zijn met het onderzoek een geheimhoudingsbeding te tekenen.

Tips:

- Als kleine sportorganisatie kun je overwegen om, individueel of met andere sportorganisaties, een externe vertrouwenspersoon aan te wijzen om de onpartijdige en snelle beoordeling en afwikkeling van meldingen mogelijk te maken.
- Gebruik je een externe vertrouwenspersoon? Zorg dan voor een goede verwerkersovereenkomst en bepaal daarin onder meer dat de externe partij zich committeert aan de (privacy-waarborgen uit de) klokkenluidersregeling en de vertrouwelijkheid en beveiliging van dossiers.
- Anoniem melden moet mogelijk zijn, maar ontmoedig dit zoveel mogelijk om ongegronde meldingen te voorkomen. Informeer werknemers bovendien dat misbruik van de regeling kan leiden tot disciplinaire maatregelen.
- De groep personen die het onderzoek uitvoert moet zo klein mogelijk zijn en los staan van de afdeling personeelszaken.

Externe links	Uitleg
Artikel 4 Wet op de medische keuringen	In artikel 4 van de Wet op de medische keuringen lees je meer over medische keuringen in verband met het aangaan en wijzigen van een arbeidsverhouding.
Mijn zieke werknemer	Op deze webpagina van de AP lees je meer over zieke werknemers.
Controle van personeel	Op deze webpagina van de AP lees je meer over controle van personeel.
Cameratoezicht op de werkplek	Op deze webpagina van de AP lees je meer over cameratoezicht op de werkplek.
EDPB Videosurveillance Guidelines	Dit is de Engelstalige versie van de richtlijnen van de EDPB voor het verwerken van persoonsgegevens via camera en video apparatuur.
Ondernemingsraad	Op deze webpagina van de AP lees je meer over de Ondernemingsraad.
Huis voor Klokkenluiders	Op deze webpagina van het Huis voor Klokkenluiders lees je meer over de regels over klokkenluiden.

Template(s)	Uitleg
Toetsingskader gerechtvaardigd belang	Dit toetsingskader is te gebruiken als invuldocument voor jou als verwerkingsverantwoordelijke om te beoordelen of je verwerking rechtmatig is.

BIJLAGE TOETSINGSKADER GERECHTVAARDIGD BELANG

Toelichting op het toetsingskader

Dit toetsingskader is gebaseerd op de normuitleg van de Autoriteit Persoonsgegevens. Het is te gebruiken als invuldocument voor jou als verwerkingsverantwoordelijke om te beoordelen of je voldoet aan de cumulatieve voorwaarden die worden gesteld aan de grondslag 'gerechtvaardigd belang'. En dus: of je verwerking rechtmatig is.

Instructies voor de gebruiker van het template zijn in het groen opgenomen. Invulvelden zijn in het geel opgenomen.

Tip:

Bewaar dit document goed. Indien je gebruik maakt van het gerechtvaardigd belang dan wil je immers kunnen laten zien dat je een juiste belangenafweging heb gedaan.

TOETSINGSKADER GERECHTVAARDIGD BELANG

Voorwaarde 1: heb je een gerechtvaardigd belang?

Je hebt een belang als de verwerking van persoonsgegevens een bepaalde waarde voor je organisatie heeft. Dit belang moet echt, concreet en rechtstreeks zijn. Het belang hoeft geen rechtsbelang te zijn. Onder omstandigheden kan ook een financieel of zuiver commercieel belang een gerechtvaardigd belang zijn. Dit kunnen belangen zijn van jou als verwerkingsverantwoordelijke zelf of van een derde.

Enkele voorbeelden van gerechtvaardigde belangen:

- Een veilig en gezond leven hebben of eigendommen beschermen in een dreigende situatie;
- De privésfeer beschermen;
- Grensoverschrijdend gedrag in werkrelaties onderzoeken en beëindigen;
- Fraude, oplichting of ander onrechtmatig gedrag tegengaan;
- Iemand aansprakelijk stellen voor schade;
- Bestaande klanten na een aankoop informeren over soortgelijke, eigen producten of diensten;
- Computersystemen goed beveiligen en beschermen;
- Zorgplichten nakomen voor werknemers en/of klanten.

Voorbeelden van geen 'gerechtvaardigde belangen':

- Algemeen belang van de samenleving;
- Het zonder gerechtvaardigd belang volgen van het gedrag van werknemers;
- Het zonder gerechtvaardigd belang volgen van (sport)gedrag van (potentiële) sporters.

Is het belang voldoende duidelijk en specifiek verwoord?

Het belang dat je nastreeft dient voldoende duidelijk en specifiek verwoord te zijn.

[Beoordeel en beschrijf zo concreet mogelijk het belang dat je nastreeft - voorkom een vage omschrijving.]

Is het belang rechtmatig?

Het belang dat je nastreeft mag niet in strijd zijn met de wet.

[Beoordeel en beschrijf of het belang dat je nastreeft niet in strijd is met de wet/het recht]

Is er sprake van een 'echt' belang?

Het belang dat je nastreeft mag niet speculatief, toekomstig of afgeleid zijn.

[Beoordeel en beschrijf waarom het belang zich momenteel aandient voor je organisatie - en dus niet 'mogelijk in de toekomst']

Voorwaarde 2: is de verwerking noodzakelijk om het belang te behartigen?

Is de verwerking echt nodig om het hierboven genoemde belang te behartigen? Leg uit hoe het verwerken van persoonsgegevens leidt tot het behalen van het doel dat je nastreeft. Beantwoord daarbij de volgende vragen:

Noodzakelijkheid: leidt het verwerken van persoonsgegevens tot het behalen van het doel dat je nastreeft? Is de verwerking daarvoor echt nodig?

[Beoordeel en beantwoord.]

Subsidiariteit: is het doel op een andere manier te bereiken, die minder nadelig is voor de betrokkene(n)?

[Beoordeel en beantwoord]

Proportionaliteit: staat de inbreuk voor de betrokkene in verhouding tot het doel van de gegevensverwerking?

[Beoordeel en beantwoord]

Voorwaarde 3: wegen de belangen van de verwerkingsverantwoordelijke zwaarder?

Je dient een afweging te maken tussen de belangen van jezelf en de belangen van de betrokkene (balanstoets). Houd hierbij rekening met de volgende factoren:

- Gevolgen (of mogelijke gevolgen) van de verwerking voor de betrokkene - houd daarbij extra rekening met minderjarigen en/of kwetsbare individuen!
- De waarborgen die jij als verwerkingsverantwoordelijke (of derde partij) hebt genomen om ongewenste gevolgen voor de betrokkene te voorkomen of te beperken.
- De ernst van de inmenging op het grondrecht van de betrokkene.
- Of de betrokkene de verwerking min of meer kan verwachten (ligt het in de lijn der verwachting of zal hij/zij verbaasd zijn: gebruik je boerenverstand).

[Beoordeel en beschrijf of de belangen van jouw organisatie zwaarder wegen dan de belangen van de betrokkene(n)]

Conclusie

Vat je conclusies uit bovenstaande beoordelingen samen in een aantal paragrafen en geef expliciet aan of die conclusies een basis geven voor een positieve rechtmatig eigen belang afweging. Documenteer zowel een positieve als een negatieve afweging. Zorg dat je dit document administreert zodat je het - indien nodig - in de toekomst kan verstrekken, bijvoorbeeld in het kader van een controle van de AP.

[Beoordeel en beschrijf of bovengenoemde beoordelingen voldoende basis geven voor een positieve belangenafweging]

BIJLAGE: MODEL PRIVACYVERKLARING

Toelichting op het model

Deze modelverklaring biedt een uitgangspunt voor jou als verwerkingsverantwoordelijke die de betrokkene moet informeren over je verwerking met persoonsgegevens. Instructies voor de gebruiker van het model zijn in het groen opgenomen. Invulvelden zijn in het geel opgenomen.

Let op!

Dit template is slechts een model. Afhankelijk van de aard van de verwerking moet je als verwerkingsverantwoordelijke méér (soorten) informatie aan de betrokkene verstrekken om te voldoen aan je wettelijke informatieplicht. Het gebruik van dit model is geheel voor eigen risico van de gebruiker.

Tip:

Zorg er altijd voor dat de privacyverklaring eenvoudig kan worden geraadpleegd door de betrokkene.

PRIVACYVERKLARING [Naam organisatie]

Laatste update: [datum laatste update]

Dit is de privacyverklaring van [officiële naam van de organisatie](hierna: ['naam organisatie'], 'we', 'wij', 'ons' of 'onze'). Deze privacyverklaring omschrijft welke persoonsgegevens [naam organisatie] verwerkt en voor welke doeleinden deze persoonsgegevens worden gebruikt.

1. Welke persoonsgegevens gebruiken wij en waarom?

Geef in dit onderdeel in de sub-paragrafen per type verwerking aan welke persoonsgegevens je daarvoor verwerkt en waarom. Een aantal suggesties voor type(n) verwerkingen:

- De website [webadres] bezoekt (opgenomen als voorbeeld in sub-paragraaf 1.1);
- Een werknemer van [naam organisatie] bent;
- Je inschrijft voor [specificeer evenement/opleiding];
- Een aankoop doet of dienst afneemt bij [naam organisatie];
- Lid wordt van [vul in];
- Je aanmeldt voor nieuwsbrieven van [naam organisatie];
- Via het contactformulier contact met ons opneemt.

1.1. [Voorbeeld: website bezoek]

[Naam organisatie] verwerkt persoonsgegevens van jou als je [voorbeeld: de website bezoekt].

Geef vervolgens per type verwerking een overzicht van alle relevante categorieën van de persoonsgegevens die je daarvoor verwerkt. Enkele suggesties: naam, adres, e-mailadres, telefoonnummer, leeftijd, geslacht, werkgever, functie, bankrekeningnummer, gegevens over aankopen, gegevens over voorkeuren, gegevens over afspraken), etc. Je hoeft niet elk dataveld op te sommen, een categorie mag ook

Wanneer je [voorbeeld: onze website bezoekt] dan verzamelen we daarvoor de volgende categorieën van persoonsgegevens: [vul in: welke categorieën van persoonsgegevens].

Geef daarna een overzicht van de doeleinden waarvoor je de hierboven opgesomde persoonsgegevens verwerkt. Enkele suggesties:

- Aankopen te doen;
- De aankoop uit te voeren, de dienst te leveren;
- Alle werkzaamheden rondom het lidmaatschap uit te voeren;
- Nieuwsbrieven te verzenden;
- Contact met je op te nemen of te onderhouden;
- De dienstverlening van (naam) te verbeteren;
- De website te optimaliseren.

Deze gegevens gebruiken wij om: [vul in: doeleinden]

Geef hieronder een overzicht van de grondslagen die je gebruikt voor de verwerking van persoonsgegevens. Probeer de grondslagen in je tekst weer te koppelen aan de verwerking

Enkele suggesties (advies om deze nog nader toe te lichten!):

- De verwerking is nodig voor de uitvoering van de overeenkomst (en de fase voorafgaand daaraan), namelijk om jouw inschrijving als lid uit te kunnen voeren (zoals het verwerken van betalingen, het versturen van informatie etc.).
- Je hebt toestemming gegeven;
- De verwerking is nodig om te voldoen aan een wettelijke verplichting;
- De verwerking is nodig voor de behartiging van ons gerechtvaardigd belang. Bijvoorbeeld voor het verbeteren van onze dienstverlening.

Voor het verwerken van jouw persoonsgegevens is er een grondslag nodig. Voor deze verwerking zijn de volgende grondslag(en) van toepassing: [vul in: grondslag(en)].

Indien je gebruik maakt van de grondslag toestemming, geef dan ook aan wat er gebeurt als die toestemming niet wordt verstrekt, en hoe iemand zijn/haar toestemming weer kan intrekken. Suggestie: jou in te schrijven als lid.

Als je geen toestemming wilt geven dan zijn wij helaas niet in staat om [vul in]. Als je ons wel toestemming geeft voor het verwerken van je persoonsgegevens dan geldt dat je altijd het recht hebt je toestemming weer in te trekken. Dat kan door [beschrijf]. Let op, het intrekken van toestemming heeft geen terugwerkende kracht. Alle verwerkingen die al hebben plaatsgevonden, blijven rechtmatig.

Geef hieronder een overzicht van de bewaartermijnen die gelden voor de verwerking. Als je geen termijn kunt noemen, leg dan uit welke logica je gebruikt. Als je gegevens na een bepaalde periode anonimiseert, benoem dat dan ook. Suggesties:

- We bewaren je betalingsgegevens in ieder geval zolang jij lid bent en verwijderen deze gegevens zeven jaar nadat jij je hebt uitgeschreven (wettelijke plicht).
- Wij bewaren je inschrijving voor een training zolang jij lid bent en verwijderen deze gegevens direct nadat jij je hebt uitgeschreven (overeenkomst).

We bewaren je gegevens: [vul in].

1.2. [Voorbeeld: lid wordt van]

Herhaal wat je in paragraaf 1.1. hebt gedaan tot je al je type(n) verwerkingen hebt opgenomen.

Een aantal suggesties voor type(n) verwerkingen:

- De website [webadres] bezoekt;
- Een werknemer van [naam organisatie] bent;
- Je inschrijft voor [specificeer evenement/opleiding];
- Een aankoop doet of dienst afneemt bij [naam organisatie];
- Lid wordt van [vul in];
- Je aanmeldt voor nieuwsbrieven van [naam organisatie];
- Via het contactformulier contact met ons opneemt.

Probeer de verwerking weer te koppelen aan je doel en grondslag. Voorbeeld bij verwerking (lid wordt van). Wij verwerken die gegevens om je als lid te kunnen registreren en je deel te laten nemen aan trainingen en andere voorzieningen van de club (= doel). Als grondslag geldt jouw verzoek om lid te worden en/of het uitvoeren van de overeenkomst die wij met je hebben [het lidmaatschap].

2. Worden deze gegevens gedeeld met anderen?

Geef hieronder een overzicht van categorieën van verwerkers. Je hoeft je verwerkers dus niet bij naam te noemen, je mag het in categorieën indelen. Denk aan de leveranciers waar je mee samenwerkt en die persoonsgegevens verwerken t.b.v. jouw organisatie. Suggesties: hosting van de website, gegevensanalyses, chatfunctionaliteit, e-mail marketing etc.

Wij verstrekken gegevens aan externe serviceproviders die diensten voor ons verlenen, zoals: [vul in].

Geef een overzicht van categorieën van derden en leg ook uit waarom je dat doet. Suggestie: NOC*NSF (zie het KISS-reglement voor de daadwerkelijke tekst), andere gelieerde organisaties.

Daarnaast verstrekken wij gegevens aan: [vul de organisatie(s) in en omschrijf de doeleinden van de verkrijging door deze derden].

Verder verstrekken wij geen persoonsgegevens aan andere partijen, tenzij jij hier toestemming voor geeft of wanneer [naam organisatie] verplicht is gegevens te verstrekken op grond van de wet of een rechterlijke uitspraak.

3. Worden je gegevens uitgewisseld buiten de Europese Unie?

Geef hier aan of de gegevens worden verwerkt buiten de EU.

Indien dat niet het geval is en je maakt bijvoorbeeld gebruik van Microsoft of Amazon Webservices met een datacenter binnen de Europese grenzen, dan geldt de volgende suggestie: Wij verwerken jouw persoonsgegevens op het grondgebied van de Europese Unie (EU). Jouw gegevens worden opgeslagen in een datacenter van [naam dienstverlener], waarbij we hebben gekozen voor de locatie van het datacenter binnen de Europese grenzen.

Indien dat wel het geval is, leg dan uit met welke partij en welke waarborgen je hebt getroffen om ervoor te zorgen dat persoonsgegevens beschermd blijven volgens Europese normen en in overeenstemming met toepasselijke wetgeving inzake gegevensbescherming.

4. Minderjarig?

Geef aan of je gegevens verzamelt van minderjarigen en zo ja, hoe je daarmee omgaat. Vooral bij toestemming dien je hier extra toe te lichten dat er ook toestemming nodig is van ouder/voogd. Indien er vrijwel geen gegevens worden verzameld van minderjarigen of je maakt geen gebruik van toestemming, kun je een algemene tekst opnemen zoals hieronder.

Indien jij jonger bent dan 16 jaar en je wilt je gebruik maken van één van onze diensten dan moedigen we je aan om dat onder toezicht van jouw ouder(s) of wettelijke vertegenwoordiger(s) te doen.

5. Wat zijn je privacyrechten?

Geef aan welke privacyrechten een persoon heeft. Aan dit onderdeel hoef je waarschijnlijk niets te wijzigen.

Op grond van de wet heb je verschillende rechten. Je hebt het recht jouw persoonsgegevens in te zien die wij van jou verwerken, jouw gegevens te laten wijzigen of verwijderen. Daarnaast heb je

het recht van bezwaar, het recht op beperking en op gegevensoverdraagbaarheid. Als je gebruik wilt maken van één van je rechten neem dan contact met ons op via onderstaande gegevens (zie hiervoor 'Bij wie kan ik terecht voor vragen?').

Wij behandelen jouw verzoek zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen een maand. Mocht de beantwoording van jouw verzoek onverhoopt meer tijd kosten, dan informeren we jou hierover binnen een maand. Het kan namelijk zijn dat vanwege de complexiteit van het verzoek en/of het aantal verzoeken de beantwoordingstermijn langer wordt.

Naast bovenstaande rechten staat het je altijd vrij een klacht in te dienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De contactgegevens van de autoriteit staan op de website www.autoriteitpersoonsgegevens.nl.

Wij kunnen bij alle vragen/verzoeken vragen om nader bewijs van jouw identiteit. Dit doen we om te voorkomen dat we persoonsgegevens aan de verkeerde partij verstrekken of ten onrechte wijzigingen aanbrengen in de persoonsgegevens of de wijze waarop wij deze persoonsgegevens verwerken.

6. Bij wie kan ik terecht voor vragen?

Geef hieronder aan bij wie de lezer terecht kan voor vragen over privacy. Indien je een Functionaris Gegevensbescherming hebt aangemeld, adviseren we je om hier zijn/haar contactgegevens op te nemen.

Heb je vragen over de verwerking van persoonsgegevens door [naam organisatie] of wil je gebruik maken van één of meer van je privacyrechten? Neem dan contact met ons op via onderstaande gegevens.

[naam organisatie]

[Kamer van Koophandel nummer]

[Indien van toepassing: naam van de Functionaris Gegevensbescherming]

[Adres]

[Email]

BIJLAGE MODEL KERNPROTOCOL DATALEKKEN

Toelichting op het model

Dit model biedt een handvat om vast te stellen hoe de sportorganisatie intern omgaat met eventuele datalekken. Zorg dat het beleid eenvoudig kan worden geraadpleegd door alle personen die actief zijn binnen de organisatie.

Instructies voor de gebruiker van het model zijn in het groen opgenomen. Invulvelden zijn in het geel opgenomen.

Let op! Dit protocol is slechts een model. Afhankelijk van de (inrichting van de) sportorganisatie dienen mogelijk afwijkende of aanvullende acties in het protocol te worden opgenomen. Het gebruik van dit model is geheel voor eigen risico van de gebruiker.

KERNPROTOCOL DATALEKKEN [Naam organisatie]

Met een datalek bedoelen we 'een inbreuk op de beveiliging die per ongeluk of op onrechtmatige wijze leidt tot de vernietiging, het verlies, de wijziging of de ongeoorloofde verstrekking van of de ongeoorloofde toegang tot doorgezonden, opgeslagen of anderszins verwerkte gegevens'. Met andere woorden, een inbreuk op de beveiliging die het gevolg heeft dat toegang wordt gegeven tot persoonsgegevens, persoonsgegevens verloren gaan, of persoonsgegevens worden gewijzigd, zonder dat dit gevolg de bedoeling is.

Een aantal voorbeelden van datalekken (de meest voorkomende datalekken 2020) zijn²:

- Persoonsgegevens verstuurd naar/afgegeven aan de verkeerde ontvanger (vb. per ongeluk cc-bericht);
- Hacking, malware (kwaadaardige gegevens verzamelende software) en/of phishing;
- Persoonsgegevens van verkeerde klant getoond in klantportaal;
- Apparaat, gegevensdrager (vb. externe schijf) en/of papier met daarop persoonsgegevens kwijtgeraakt of gestolen;
- Persoonsgegevens onbedoeld online gepubliceerd.

FASE 1: de constatering van een informatiebeveiligingsincident

Zodra iemand vermoedt dat mogelijk sprake is van een informatiebeveiligingsincident, meldt deze persoon dit onmiddellijk telefonisch (of, indien dit niet mogelijk is, per e-mail) aan: [contactpersoon datalekken][telefoonnummer] [e-mailadres]. Ook bij twijfelgevallen!

FASE 2: onderzoek van het (mogelijke) beveiligingsincident

[De contactpersoon datalekken] onderzoekt zo spoedig mogelijk en zonder enig uitstel of als een gevolg van het incident (mogelijk) persoonsgegevens onbevoegd toegankelijk waren, onbevoegd toegang is verkregen tot persoonsgegevens of persoonsgegevens verloren zijn gegaan. Raadpleeg bij twijfel onmiddellijk een deskundige!

Indien persoonsgegevens betrokken waren bij het incident zoals hiervoor beschreven, dan stelt [de contactpersoon datalekken] (zowel binnen als buiten werktijd) [de contactpersoon bestuur] onmiddellijk telefonisch en per e-mail op de hoogte via: [contactpersoon bestuur][telefoonnummer][e-mailadres].

[De contactpersoon datalekken] zorgt dat zoveel mogelijk informatie en activiteiten met betrekking tot het (vermoedelijke) datalek worden geregistreerd. Deze informatie moet direct beschikbaar blijven voor raadpleging zolang als nodig is voor de behandeling van het datalek.

[De contactpersoon datalekken] zorgt dat, afhankelijk van de aard van het (vermoede) datalek en de daarover beschikbare informatie, zonder vertraging passende maatregelen tot herstel van het datalek en/of tot voorkoming van herhaling worden genomen.

FASE 3: Onderzoek meldplicht aan Autoriteit Persoonsgegevens en betrokkenen

Zodra [de contactpersoon bestuur] kennisneemt van het datalek waarbij persoonsgegevens betrokken (kunnen) zijn, bepaalt het bestuur (al dan niet bijgestaan door een deskundige) of [naam organisatie] ten aanzien van de verwerking van die persoonsgegevens juridisch gezien verwerkingsverantwoordelijke is. Raadpleeg bij twijfel onmiddellijk een deskundige!

² https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/rapportage_datalekken_2020.pdf

Indien en voor zover [naam organisatie] verwerkingsverantwoordelijke is, bepaalt het bestuur zonder vertraging of als gevolg van het datalek:

- Het datalek een risico inhoudt voor de rechten en betrokkenen wiens persoonsgegevens zijn getroffen door het datalek (melding bij de AP); en
- Of het risico dat is geïdentificeerd waarschijnlijk als een hoog risico kan worden gekwalificeerd voor de betreffende betrokkenen (aanvullende melding bij de betrokkenen).

Raadpleeg bij twijfel onmiddellijk een deskundige!

Indien sprake is van een situatie zoals hierboven beschreven, doet het bestuur onverwijld, maar uiterlijk binnen 72 uur na constatering van het incident, de wettelijk voorgeschreven melding bij de AP en/of betrokkenen.

Het bestuur stelt een communicatieplan op voor eventuele vragen van betrokkenen, de media en overige derden. Er wordt een woordvoerder aangewezen voor externe communicatie. Lijkt het datalek te leiden tot media-aandacht, bereid dan ook een persverklaring voor. Bij een melding aan betrokkenen moet in ieder geval ingegaan worden op de mogelijke persoonlijke negatieve gevolgen en de maatregelen die de betrokkenen kunnen nemen om die gevolgen te beperken.

[De contactpersoon bestuur] en [contactpersoon datalekken] evalueren na afronding van het incident gezamenlijk de wijze waarop [naam organisatie] het incident is afgehandeld en stellen van deze evaluatie een schriftelijk verslag op. Waar nodig worden nieuwe maatregelen geïmplementeerd en wordt dit protocol aangepast.